

KRIZA TKB IN SLOVENCİ V ITALIJI

Na dobro obiskani tiskovni konferenci v Trstu so predstavniki SSK izročili časnikarjem dokument, ki ga zaradi velikega pomena obravnavane teme objavljamo, namesto uvodnika, skoraj v celoti. O poteku konference pa poročamo na tržaški strani časopisa. - (Ured.)

Uvedba komisarske uprave v Tržaško kreditno banko je dogodek izrednega pomena za Slovence na Tržaškem in sploh v Italiji. Z njo je zapečaten huda kriza, v katero je zabredel doslej največji slovenski denarni zavod v Italiji, pa tudi glavnina gospodarskega sistema, katerega srce je ta zavod bil. To bo imelo daljnosežne posledice ne le v gospodarskem, pač pa tudi v kulturnem, športnem, družbenem in celo političnem življenju slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Zato ni pretirano trditi, da se z uvedbo komisarske uprave v TKB zaključuje neko obdobje. SSK želi posebej opozoriti slovensko javnost na resnost sedanjega trenutka za slovensko manjšino v Italiji, oceniti obdobje, ki se izteka, pa tudi nakazati možne poti za prihodnost.

1. Najprej moramo ugotoviti, da imamo opravka z ogromno gmotno škodo. Koliko znaša, nam ni dano natančno vedeti, gotovo pa gre v več stotin milijard lir. Pri tem je vsekakor že usodno načel slovenski značaj TKB, v nevarnosti pa so tudi številna slovenska podjetja, nepremičnine in celo ustanove. Grozi, da bo vse to imelo tudi hude socialne posledice. Zelo smo zaskrbljeni zaradi nevarnosti, ki preti številnim delovnim mestom. Hud udarec so oziroma bodo utrpeli tudi tisti pripadniki naše narodnostne skupnosti, ki so vložili svoje osebne prihranke v delnice TKB.

2. Škoda je prizadela predvsem imovino, ki bi po svojem izvoru in naravi morala služiti vsej slovenski manjšini, zaupana pa je bila znanim krogom, ki so uživali vso podporo nekdanje Jugoslavije. Ti krogi zdaj nosijo seveda tudi odgovornost za nastali položaj.

3. Že iz površne analize kreditne politike, ki je privedla TKB v sedanje stanje, je mogoče razbrati, da ima zadeva tudi izrazito politične aspekte. Glavnina t.i. neizterljivih kreditov je bila podeljena osebkom, ki nimajo nič opraviti z manjšino, in to očitno tudi po določenih političnih linijah in kanalih.

4. SSK je - v okviru svojih pristojnosti in v mejah svojih moči - vselej delovala v smislu, da bi se t.i. družbeno gospodarstvo slovenske manjšine v Italiji najprej in predvsem obvarovalo. Tako se je tudi oktobra 1994 s svojim vplivom verjetno odločilno zavzela, da ni prišlo že takrat do uvedbe komisarske uprave v TKB, kajpak v prepričanju, da TKB ni v tako hudem stanju, kot se je pozneje izkazalo.

5. SSK je zlasti po letu 1989 opozarjala druge manjšinske komponente in še posebej SKGZ pa tudi oblasti matične države, da je nujno treba prilagoditi ustanove, organizacije in podjetja, ki so po svojem izvoru, naravi in namembnosti vsemanjšinski, novim razmeram, češ da bi sicer tvegali njihovo izgubo. - STRAN 2

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ JE ODPRT!

JURIJ PALJK

FOTO HUMBAKA

V sakdo, ki je v soboto popoldan prihajal v Gorico, je opazil, da se dogaja v mestu nekaj pomembnega, veliko avtomobilov je bilo namreč namenjenih proti Dreveredu 20. septembra.

Pred prenovljenim Katoliškim domom na drevoredu se je trlo ljudi, vsi so z nestrpnostjo pričakovali trenutek, ko se bo slovesno odprl obnovljeni hram slovenske kulture. Gotovo nas je bilo več kot tisoč iz Goriške, Tržaške, Benečije, Koroške in Slovenije, nekateri so prišli še bolj od daleč in tako dali jasno razumeti, kaj pomeni za vse Slovence Katoliški dom, ki se od sobote dalje imenuje Kulturni center Lojze Bratuž.

Za poimenovanje po glasbeniku, organistu in narodno zavednem kulturnem delavcu Lojzetu Bratužu, žrtvi fašističnega nasilja, so se organizatorji soglasno odločili, ker je njegov lik vsem primorskim Slovincem svetel in duhovno blizu. Na odprtju centra sta bila navzoča tudi njegova hčerka prof. Lojzka Bratuž in sin, naš glavni urednik, prof. Andrej Bratuž.

Presenetila nas je izredna prisotnost mladine in mladih staršev z otroki, ki so prihodnost plodnega delovanja v Kulturnem centru. Vse je bilo narejeno in z majhno zamudo se je pričela slovesnost. Goriški nadškof Antonio Vitale Bommarco je blagoslovil stavbo in dolgoletni oskrbnik Katoliškega doma Ciril Koršič je prerezal trak. Množica ljudi se je vsula mimo Mladinskega pevskega zbora in glasbenikov SCGV E. Komel, ki jih je vodil Igor Kuret, v čudovito dvorano in jo zasedla do zadnjega kotička. Veliko ljudi je ostalo zunaj, na stopnišču, v atriju

in v prostorih galerije. Da je bil praznik lepši, so poskrbeli slovenski zamejski likovni umetniki, ki so se v velikem številu - bilo jih je kar 46 - odzvali vabilu in so poslali na razstavo po eno ali več del.

V dvorani je program povezoval predsednik društva Katoliški dom Franko Žerjal, ki je najprej poklical na oder duhovnika Marjana Markežiča. Ta je v slavnostnem govoru orisal začetke Katoliškega doma in opisal njegovo prenovno. Brez g. Markežiča bi si prenovno težko zamišljali, saj vsi vemo, koliko je on pregaral (in bo še!). Poleg tega je bil pri delu vsestransko zaposlen, saj je moral skrbeti za vse, od gradbenih del do financ. G. Marjan se je zahvalil vsem, ki so kakorkoli prispevali za obnovo Katoliškega doma; zahvalo je izrekel tudi matični Sloveniji, ki je prispevala tretjino sredstev. Njegove besede je podkrepil bučen

aplavz prisotnih, ki je pokazal hvaležnost domovini, ki se je spomnila tudi katoliških Slovencev v Italiji. G. Marjan se je zahvalil podjetnikom in delavcem, še posebej pa inženirju Lorenzu Mariniju in mlademu goriškemu arhitektu Davidu Faganelu, ki sta izdelala projekt za obnovo doma. Če je inž. Marini poskrbel za statiko, je arhitekt Faganel izredno dobro poskrbel za zunanjo in notranjo podobo stavbe. G. Marjan je tudi povedal, da ima prenovljeni Kulturni center veliko dolgov, ki jih bo treba odplačati; zavzel se je, da bi se še našli dobrotniki, ki bi - kot v preteklosti - priskočili na pomoč. Predsednik Katoliškega tiskovnega društva Branko Černic, ki je uradni lastnik Kulturnega centra Lojze Bratuž, je g. Markežiču daroval v imenu vseh novi prevod Sv. pisma, g. Marjan je to priložnost takoj izkoristil in dejal, da bomo v Kulturnem centru vsi delali s sodobnimi metodami, a vedno po preverjenih pravilih Sv. pisma.

Moški zbor Mirko Filej je pod vodstvom Zdravka Klanjščka zapel *Večerni ave*, takoj nato pa so sledili pozdravi pomembnih osebnosti. Prvi je prisotne pozdravil goriški župan Gaetano Valenti, ki je bil posebno vesel dejstva, da je prav goriški arhitekt Faganel poskrbel za imenitno prenovno doma. Nadškof Bommarco je za njim simpatično dejal, da bi bil vesel, če bi bili v mestu tudi Italijani tako složni, kot smo Slovenci. Nove mu kulturnemu centru je zaželel, da bi bil zgrajen na skali; njegove zadnje besede v slovenščini "Mir in dobro!" so vsem dobro dele.

STRAN 2

02 Janez Povše
BANČNI TRAGEDIJI BI SE LAHKO IZOGNILI

Kriza TKB je te dni dosegla višek.

Komisarja sta v soglasju s pristojno oblastjo odredila, da bo denarni zavod za mesec dni dejansko obromljen. Prekinjene so vse finančne operacije in kar kršnokoli izplačilo denarja.

02 Miro Oppelt
NEZNANKA TRETJEGA TISOČLETJA

03 intervju
IVAN PETERLIN

04 M.
SLOVENCİ, ROMAJMO K PAPEŽU!

06 Jurij Paljk
ZAMOLČANI TONE POLDA

07 Dorica Makuc
SELE IN SELANI

08 Ivan Žerjal
JE BIL SAMO GNEV?

10 Iva Koršič
PRI BELEM KONJIČKU IZREDEN DOGODEK

12 Erik Dolhar
NADALJEVATI VENOSIJEVO DELO!

14 intervju ob 50-letnici SDGZ
DAVORIN DEVETAK

15 ED
POTREBEN NOV DEŽELNI ZAKON ZA ŠPORT

SVET OKROG NAS

BANČNI TRAGEDIJI
SE JE BILO MOGOČE
IZOGNITI

JANEZ POVŠE

Dogodki v Tržaški kreditni banki in predvidljive posledice so tragedija za celotno slovensko manjšino. O tem ni nobenega dvoma. Pa vendar ob njih ni mogoče mimo misli, da bi jih bilo mogoče preprečiti. Preprečiti seveda vsaj pred nekaj leti, bolje rečeno po prelomnih spremembah, ki so tako silovito zajele predvsem vzhodno, na svoj način pa tudi zahodno Evropo. Danes se zdi skorajda neverjetno, da nekateri tudi zelo vplivni krogi naše manjšine niso prepoznali v velikih političnih spremembah širom naokoli pa tudi v najožji bližini logike novega časa. Slednja je v prvi vrsti utemeljila višjo raven demokratičnosti, zaradi tega razpad enopartijskih sistemov, po drugi strani pa narodnost, ki ne more biti več notranje razcepljena. Vse, kar se je tema dvema počeloma zoperstavilo, je bilo in je obsojeno na propad. Eden od razlogov, zakaj je prevladalo prepričanje, da se manjšin-

manjšine, kar je pomenilo, da imovina ostane tam, kjer je bila. Istočasno so zanikovali željo in nujno po tisti solidarnosti, ki znotraj določene narodnostne skupnosti ukinja neenake pogoje za vse manjšinske različnosti. V bistvu bi bilo treba uresničiti vse naštet in zahtevam novega časa bi bilo zadoščeno, poleg tega pa ne bi bilo nikakršnega razloga, da bi vitalni deli manjšine propadali oziroma se rušili v prah. Iskanje krivcev v svojih drugače mislečih sorojcih je gotovo brezpredmetno in izguba časa, prav tako iskanje tako imenovanih zlonamernežev v Italiji oziroma v Sloveniji. Takšno početje pomeni, da je še vedno na delu stara miselnost, ki je v osnovi kriva za nastalo škodo in je želela ohraniti vse po starem. Ob vsem tem je verjetno res najboljši predlog, da končno vsi sedemo skupaj in poskusimo rešiti, kar se še rešiti da, sicer bodo izgube, ki prizadevajo vse, še večje. Ni namreč drugega izhoda, kot je vzpostavitev manjšinske celovitosti in izbris razcepljenosti, razcepljenosti, ki jo je novi čas jasno zavrgel pred davnimi sedmimi leti.

skega prostora piš novega časa ne bo dotaknil, je bil verjetno želja prej pomembnejših in močnejših, da ostane vse tako, kot je bilo v povojnem obdobju. Posledica te želje je bil najbrž občutek večvrednosti, po katerem so bile vsakršne razlike v pomembnosti v povojnem obdobju do kraja upravičene. Lep primer tragičnega ravnanja močnejšega, ki noče izpustiti vodstva iz rok, je nekdanja Jugoslavija, kjer je osrednji centralizem zavrgel vsakršno možnost po demokratizaciji. V kolikor bi omejen centralizem podelil republikam le 20 do 30% resnične demokracije, tudi vodstvene in materialne, bi brez krvave vojne nastala konfederativna Jugoslavija.

Slovenska manjšina ni bila sposobna pravočasne notranje demokratizacije, kar seveda pomeni predvsem skupno in demokratično upravljanje vseh dobrin - zgolj besedna demokracija je prav gotovo dosti premalo. Vplivnejši krogi so do danes vztrajali na notranji razdelitvi

NEZNANKA
TRETJEGA
TISOČLETJA

MIRO OPPELT

V polni negotovosti in idejni praznini vstopamo v tretje tisočletje, ko se naglo bliža iztek kratkega dvajsetega stoletja. Kratkega, v kolikor ga označujejo tolikšni in relativno hitri, tudi boleči preobrati, kakršnih ni zabeležilo v preteklosti morda nobeno stoletno obdobje. Na pragu leta dvatisoč po razsulu komunizma je zavlada idejna praznina z relativizmom in kratkoročnimi pragmatičnimi prijemi. Zrušila se je vsakršna gotovost. Zdi se, da človeštvo drvi brezglavo v novi tehnološki srednji vek, sicer nepopolnoma utemeljeno zgodovinsko oznako, ki spremlja to preteklo zgodovinsko obdobje. Svet ohlapno sprejema pozive k duhovni in idejni prenovitvi, medtem ko se množijo človeške tragedije na vseh celinah.

V tem okviru ostaja tudi ob zaključku stoletja vodilna svetovna sila Amerika in dogajanja v Združenih državah Amerike neposredno vplivajo na planet. Predsedniške volitve 5. novembra bodo potrdile Clintona na vodstvu vodilne svetovne sile. Za Roosveltom

bo prvi demokrat z dvojnimi zaporednimi predsedniškimi mandatom. S spretnim pristopom je spodenel konservativne težnje republikancev in sam osvojil pragmatične težnje po sredini, ki se sedaj morda posledično uveljavljajo tudi pri nas. Spomnimo se, da se že desetletja spremembe v ameriški družbi zrcalijo v evropski praznini. Ob vse večjem odkluku od množične politične aktivnosti ter ob zaskrbljujočem usihanju značilnih državljanskih civilnih pobud in udejstvovanja, ki so bila sol ameriške demokracije, so Američani na tem, da sprejmejo edini ponujeni izhod. Predsednik Clinton bo ponovno izvoljen, a v popolnoma drugačnem okviru, s kakršnim se je predstavil leta 1992. Na njegovih ramenih bo zahtevno poslanstvo uvođa v to, kar utegne biti pravo ameriško stoletje. Drugi mandat mu bo olajšal skrb za ohranitev pristanka. Naloga pa bo izredno težavna. Utrditev ameriške hegemonije s svetovnim pristankom in upravljanje ter ureditev razvojnih procesov na računalniško tehnološkem področju, nebrzdanega tržnega gospodarstva, demografske rasti in bede po svetu ter reševanje velikih kriznih vozlov, ki označujejo naše obdobje, nujno potrebujejo veliko osebnost. Upajmo, da bo zmogel, saj je v njegovih rokah tudi naša usoda.

OBVESTILO

V nedeljo, 27. t.m., bo slovenska televizija deželnega sedeža RAI spet predvajala oddajo *Pri nas doma*. Takoj po poročilih in športni rubriki bo namreč debata o stanju tiskane informacije v zamejstvu. Oddajo bo vodil Ivan Peterlin, sodelovala bosta režiser Sergej Verč in Boris Devetak. Uredniki naših časopisov (Primorskega dnevnika, Novega glasa, Iskre, Novega dela, Slovenskega glasa, Skupnosti, Novega Matajurja in Doma) bodo gostje, ki se bodo pogovarjali o vodenju, izhajanju in težavah naših časnikov. V oddaji bodo tudi razni intervjuji in terenski posnetki. Ponovitev oddaje bo v četrtek, 31. t.m., okrog 20.50.

50-letnica Slovenskega deželnega gospodarskega združenja: intervju z organizacijskim tajnikom dr. Davorinom Devetekom in vabilo na svečano proslavo na strani 14.

ŠE VEDNO VELIKE
TEŽAVE V BOSNI

SAŠA RUDOLF

Konec tedna bo verjetno padla odločitev o potrditvi ali preložitvi občinskih volitev v Bosni in Hercegovini, ki so predvidene za 23. in 24. november. Razlogov za odločitev je več. Srbi še dalje bojkotirajo sestajanje novoizvoljenega predsedstva - Izetbegović, Zubak in Krajišnik bi se morali sestati še ta teden - in nasprotujejo vrnitvi beguncev na območja pod njihovim nadzorstvom (kar sicer počenajo tudi Hrvati). V Sarajevu pričakujejo ameriškega odposlanca Johna Kornbluma, ki naj bi na ločenih sestankih s predstavniki treh etnij v predsedstvu našel zadovoljiv in za vse sprejemljiv kompromis. Obenem naj bi v Bosno dopotoval posebni odposlanec ameriškega predsednika za vojaška vprašanja na Balkanu James Pardev. Javnomenjske raziskave ugotavljajo, da

večina (69 odstotkov) vprašanih predlaga, naj bi na novembrskih občinskih volitvah politične stranke iz federacije BiH nastopile na področju Republike srbske v neke vrste neformalni koaliciji.

V Sarajevu pa so objavili tudi nekaj statističnih podatkov o življenjskem standardu in brezposelnosti. Septembra so se cene na drobno v primerjavi z avgustom povečale za nekaj več kot odstotek, brezposelnih je bilo nad 133.000, med temi največ nekvalificiranih delavcev in demobiliziranih vojakov. Za skoraj 5 odstotkov se je povečalo število turistov. Avgusta je BiH obiskalo 8.440 turistov. Gre za ameriške, hrvaške, nemške in britanske državljane, večinoma bosanskega rodu, ki so se začasno vrnili domov, da bi obiskali sorodnike.

S 1. STRANI

KRIZA TKB IN
SLOVENC V ITALIJI

Žal se to zdaj uresničuje. Podčrtati velja, da niso odpovedali samo nekateri posamezniki, odpovedal je sistem, tisti sistem, ki je pri nas zrasel v senci bivše Jugoslavije in ki se vse do danes nikakor ni hotel ali ni bil zmožen prenoviti. Za to nosijo odgovornost tudi voditelji ostalih komponent Slovencev v Italiji, ki ves ta čas niso hotele, da bi se v manjšini kaj spremenilo.

6. Manjšina bo živela naprej, mora živeti naprej in si bo znala tudi poiskati nove oblike življenja, takšne, ki bodo ustrezale zahtevam novega časa. Prav zato je pravilno govoriti o koncu nekega obdobja oziroma o začetku novega. Kot prvo je treba rešiti, kar se rešiti da iz t.i.

družbene imovine Slovencev v Italiji, in storiti tudi vse, da bi se, kolikor mogoče, obvarovala delovna mesta. Predlagamo, da bi tristranska paritetna komisija, ki bi jo sestavljali ugledni in neoporečni predstavniki obeh glavnih duš slovenske manjšine v Italiji ter matične Slovenije najprej pregledala omenjeno imovino in nato poskrbela, da bi jo postavila na nove zdrave temelje ob spoštovanju načel prozornosti pa tudi nediskriminacije znotraj manjšine.

7. Seveda pa je potrebna širša prenova v organiziranosti slovenske manjšine v Italiji. SSK je v zadnjih letih že večkrat lansirala idejo o demokratično izvoljenem skupnem zastopstvu in pri tem svojem predlogu vztraja. Sicer pa bo SSK vsa ta vprašanja poglobila tudi na svojih kongresih, ki se bodo pričeli v prihodnjih tednih.

S 1. STRANI

KULTURNI CENTER
LOJZE BRATUŽ JE ODPRT!

Sen. Darko Bratina je v slovenskem in italijanskem jeziku izrekel misel o sožitju; zaželel si je, da bi se Slovenci vedno bolj spoznavali med seboj in se razumeli. Goriški poslanec v parlamentu Mario Prestamburgo je izredno lepo dejal, kako lepo je imeti kot pripadnik večinskega naroda zraven sebe pripadnike manjšinskega naroda. Sekretar za Slovence po svetu dr. Peter Vencelj je pozdravil v imenu slovenske vlade in ponovil evangelijske besede "To je dan, ki ga je naredil Gospod"; pri delu v centru je zaželel obilo sreče in blagoslova. Slovenska poslanka iz Primorske, gospa Jadranka Šturm

Kocjan, je v imenu slovenskega parlamenta zaželela, da bi bil Kulturni center dober dejavnik v utrjevanju slovenske identitete in prostor medsebojnega bogatenja. Predsednica SSO Marija Ferletič je poudarila, da je Kulturni center Lojze Bratuž prispevek Slovencev ob bližnji tisočletnici prve pisne omembe Gorice. Predstavniki koroških Slovencev dr. Janko Zerzer je hudomušno dejal, da goriškimi Slovincem malce zavida. Deželni tajnik SSK Martin Breclj je izrazil željo, da bi bil Kulturni center odprt vsem ljudem dobre volje. Predsednik Slovenske prosvete iz Trsta Marij Maver je v svojem poslegu orisal zgodovino de-

lovanja goriških in tržaških Slovencev in citiral nepozabnega prof. Peterlina, ki je v Mladiki pred leti pisal o trdnosti in molčečem delovanju goriških Slovencev.

Pevci zbora Mirko Filej so zapeli še Prešernovo Zdravljico, nakar so organizatorji povabili vse prisotne k družabnosti v telovadnico. Tu se je srečanje prijateljev nadaljevalo skoraj do začetka operete, o kateri poročamo na strani 10. Na obrazih prisotnih si bral tiho srečo in veliko veselje, da je na Goriškem spet odprt katoliški dom.

Če se dan po jutru pozna, bo to prav gotovo obetaven in lep dan. To tudi novemu kulturnemu hramu iz vsega srca želimo!

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 60.000,

INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / IVAN PETERLIN

Pred kratkim ste športniki z odprtim pismom skupnemu zastopstvu slovenske manjšine v Italiji opozorili na to, da niste deležni zadostne pozornosti. Na kaj ste pravzaprav mislili?

To je že star problem. Vsi vemo, da je naše športno gibanje Slovencev v Italiji zelo razširjeno, saj je vanj vključenih kakih 7.000 ljudi. O tem govorijo študije, ki smo jih opravili. In vendar, ko se govori o strategiji ohranjanja slovenstva na teh tleh, politiki, pa tudi obe krovni organizaciji, preradi pozabljajo na naše športno gibanje, ki zaobjema predvsem mladino, t.j. prihodnost. To ni novost. Ko so se v času osimskih sporazumov dogovarjali o tem, katere fakultete naj bodo vzajemno priznane, so gladko prezrli fakulteto za šport. Profesorji telesne vzgoje, ki končajo študij v Ljubljani, morajo trpeti krvavi pot, da jim je diploma priznana v Italiji. Mislim, da grede vsi preradi mimo naše športne sfere, kar pa ni prav. Šport ima prizvok lahkotnosti; tudi zato je lažje poudarjati kulturo in vse, kar je z njo v zvezi. Nič nimam proti kulturi, ki je temelj in hrbenica vsakega naroda, vendar ima naša telesna kultura v sebi res velike naboje kulturnosti. Naše telesne kulture ni moč npr. primerjati s športom v Sloveniji in niti v Italiji, saj je naš šport nekaj posebnega, specifičnega; naša društva so nastala, da zbirajo našo mladino in ji dajo možnost, da se pač ukvarja s športom; pa tudi zato, da nudimo slovenskemu jeziku širši manevrski prostor. Šport je pomembna zadeva, ker je nesporno na prvem mestu lestvice zanimanj mladega človeka.

Kakšno je pravzaprav stanje zamejskega športa?

Naš šport se lahko ponaša z vrhunsko organiziranostjo. Upam si trditi, da take kapilarne organiziranosti ni na nobenem drugem področju. Druga značilnost našega športa je množičnost. V našo družbo prihaja veliko mladih, lahko pa se ponašamo tudi z izjemno kakovostjo. Ne smemo pozabiti, da tekmujejo v italijanskem sistemu in smo zelo konkurenčni. Z nobeno drugo dejavnostjo nismo prodrli v italijanski svet tako opazno kot s športom. S tem smo namreč opozorili nase italijansko javnost, in to ne samo v Trstu, Gorici ali Benečiji, ampak po vsej Italiji.

Kako vplivajo na zamejsko športno gibanje

"ČE NISI KONKURENČEN Z ITALIJANSKIM SVETOM, TI OTROK LAHKO ZBEŽI V ITALIJANSKO OKOLJE"

ERIK DOLHAR

Profesor Ivan Peterlin je dobro poznana osebnost, predvsem med zamejskimi športniki. Že vrsto let poučuje na šolah telesno kulturo, je prava duša odbojarske sekcije SZ Sloga, vrsto let pa je v vodstvu Združenja slovenskih športnih društev v Italiji, v katerem je trenutno deželni tajnik.

finančne težave denarnih zavodov in splošna kriza v gospodarstvu?

Mislim, da je financiranje športnih dejavnosti najbolj temna plast športa. Gospodarstvo je stalo športu ob strani izjemno dobro; prav našemu gospodarstvu se moramo zahvaliti, da smo dosegli tak razvoj. Kaže pa, da je te lepe pravljice konec; povsod je prisotna finančna kriza. "Zasluga" politikov pa je, da naš šport ni bil zaobjet v zakon 46 za obmejna področja: to je tudi dober primer, kako so naši politiki obšli športno sfero, privilegirali samo kulturo, tako da smo športniki ostali izven vsakega državnega financiranja. Ta napaka je huda. Sami tudi dobro vemo, da se zakon ne bo spremenil. Zato so športniki danes v zelo hudi stiski. Skoraj v celoti so odvisni, vsaj kar se centralne strukture ZSSDI tiče, od pomoči, ki prihaja iz Slovenije. Za šport dobivamo denar po dogovoru prek obeh krovnih organizacij. Ostro kritiko moram izreči na račun Sveta slovenskih organizacij, ki se dogovor ne drži, zavlačuje, tako da še danes ne vemo, koliko je pripravljen dati športnim združenjem. To sprenevanje se mi zdi nedopustno in smo zato ustrezno nastopili tudi pri pristojnih oblasteh v matici.

Že vrsto let poučujete telesno kulturo na šolah.

Kako bi opisal zadnjo generacijo športnikov?

Velikih razlik ne opažam; vidi se le, da se družba spreminja, ljudje se gibljejo vedno manj. Na naše šole prihajajo čedalje bolj okorni otroci; pozna se, da veliko ur predsedijo pred televizijo. Moram pa reči, da so naši otroci v primerjavi z italijanskimi na boljšem; mislim, da gre zasluga za to predvsem naporu naših osnovnih

šol, ki vlagajo veliko pozornosti v šport in svet gibalnih vrednot. Zasluga gre tudi našim športnim društvom, ki imajo kapilarno razporedeno mrežo t.i. otroških telovadb, tako da naši otroci lahko zahajajo na te tečaje od vrta do srednje šole; to se pozna. Kot italijanski športni svet pa smo tudi mi neizbežno podvrženi maniji t.i. "minišportov", se pravi, da imamo minigomet, miniodbojko itd. Mislim, da je to povsem zgrešeno, ker bi se morali zgledovati po drugačnih modelih, ne po italijanskem, kajti zelo zgodnje usmerjanje v samo eno športno disciplino pomeni zanemarjanje zdrave rasti človeka. To se pri naših otrocih zelo pozna; vem, da je tudi Slovensko zdravniško društvo večkrat opozorilo na problem zviti hrbtenici: predvsem zaradi enosmernosti nekaterih športov. Odgovor društev je naslednji: če nisi konkurenčen z italijanskim svetom, ti otrok zbeži v italijansko okolje. Mislim, da bi se morali domeniti in bi imeli tudi mi svoje minišporte, vendar z močno poudarjeno gibalno telovadbo ali vsaj s takim gibanjem, ki bi otrokom nudilo zdravo in čvrsto telesno rast.

Kakšni so vaši odnosi s prosvetno-kulturnimi ustanovami oz. kako mladi usklajujejo svoje mnogoštevilne dejavnosti?

Otroci so zelo obremenjeni; skoraj vsi se ukvarjajo s športom, zaposleni pa so še v pevskem zboru, z glasbeno vzgojo, pri mladinskih gledaliških skupinah, obiskujejo tečaje tujih jezikov, računalništva... Vseeno pa naši otroci prenesejo veliko. Res je, da so včasih preobremenjeni, toda mislim, da je ta model še najboljši. Tako se otrok vsaj ne izgubi, ostaja v slovenskem okolju, je umsko in

miselno zaposlen, se pravi, da se ne poleni, nima veliko časa za televizijo. Raje imam otroka, ki je nekoliko preobremenjen, kot pa tistega, ki le okrog postopa in ga ne vidiš nikjer.

Kako pa se šola in ZSSDI prilagajata zabtevam današnjega časa?

Mislim, da je ZSSDI v koraku z današnjim časom, česa takega pa ne morem trditi za šolo. Šola je zakoreninjena v neke oklepe, okrožnice, zakone, nekateri so še iz fašističnih časov, in zelo težko najde skupen jezik z okoljem, ki jo obdaja. Mislim pa, da se tudi na tem področju veliko dela in da so naše šole - spet v primerjavi z italijanskimi - dosti na boljšem. Prej ali slej bomo prišli tudi do skupnih programov rasti. Pri ZSSDIju smo že pred leti uvedli nagrado "šport in šola". Nagradujemo odličnega dijaka, ki je obenem tudi odličen športnik. Kdor si ogleda imena teh odličnjakov, bo verjetno presenečen: odličnjakov namreč ni malo. Spet dokaz, da šport ne jemlje časa drugim aktivnostim; le organizirati se moraš, da zmoreš eno in drugo!

Kako gledaš na poklicni šport? Je to, predvsem za mladega, prav?

Danes je šport na vrhunski ravni primerljiv s kakršnokoli drugo aktivnostjo, ki jo lahko imenujemo tudi spektakel. Mnenja sem, da je pravilno, da se tudi v naših vrstah spodobnemu športniku omogoči, da se sooča s profesionalnim svetom, saj mu bo ta mogoče pomenil kruh in tudi trdno finančno osnovo za prihodnost. Jasno pa je, da je svet profesionalnega športa poln težav, včasih krut, in da so pri teh stvareh mož-

ne tudi napake, preценjevanja. Zato bi vsakomur svetoval, da se posvetuje s kakim pedagogom ali nekom, ki se na to spozna, preden se odloči za prestop med profesionalce.

Je brepenenje po kakovosti v škodo narodnosti? Je vključevanje italijanskih igralcev v naše ekipe pravilno?

Nedopustno je, če bi v naših društvih kar naenkrat začeli govoriti italijansko ali če bi imeli italijanske trenerje, ki bi pedagoško delali z mladimi: vse to bi bilo zgrešeno. Vendar je res tudi to: samo z lastnimi močmi bi se težko kosali z italijanskim svetom. Mislim, da gre tudi z združenimi močmi, brez kake injekcije "tujcev", težko. Krasov namiznoteniški tabor je najel Kitajko; to mu omogoča, da igra v špiči italijanskega namiznega tenisa. Čeprav imajo Kitajko, o Krasu še vedno vsi pišemo kot o slovenskem društvu, ne pa kitajskim. Problem z italijanskim svetom je nekoliko drugačen, ker gre za svet, ki nas obdaja. Zato bom ponovil to, kar je načelo ZSSDI: v vrhunskih ekipah lahko toleriramo omejeno število neslovensko govorečih igralcev, če se videz društva ne izna-kaže. Problem vsega pa ostaja slovenski pogovorni jezik. Sem pa absolutno proti vključevanju italijanskih športnikov v mladinska moštva, razen če ne gre za otroke iz mešanega zakona. To se mi zdi pretirano, saj od tega nimamo nič. Če pa dobimo v družbenem okolju, v katerem živimo, otroka, ki sicer izhaja iz italijanske družine in bi se rad pridružil slovenskemu društvu ter je pripravljen se naučiti, vsaj pasivno, slovenščino, potem seveda nimam nič proti takemu vključevanju.

Kaj bi nazadnje svetoval tistim, ki se s športom ukvarjajo aktivno, rekreacijsko ali se sploh ne gibajo?

Vsem aktivnejšem, pa naj so to otroci, zreli športniki ali rekreativci, nimam kaj svetovati, ker so na pravi poti. Tistim pa, ki so pasivni in šport pasivno spremljajo samo na tribunah, rečem to: nikoli ni prepozno, da se človek premisli. Vsak, ki bo iz naslanjača stopil na tekmovalno ali samo rekreacijsko stezo, bo kmalu sam na sebi opazil, da je to pravilna izbira. To ti daje notranjo moč, te nabije z novo energijo, da lažje premaguješ težave, s katerimi se soočaš v vsakdanjem življenju!

RADIOTELEVIZIJSKA ČEZMEJNA INFORMACIJA ZA EVROPO BREZ MEJA

V Villi Manin pri Passarianu je 17. in 18. oktobra potekal mednarodni posvet o manjšinski televiziji. Naslov seminarja je bil Radiotelevizijska čezmejna informacija za Evropo brez meja: izkušnje in perspektive.

Tu ne moremo navesti vseh predavateljev zaključne okrogle mize, lahko pa povemo nekaj besed o posegih slovenskih udeležencev. Slovensko televizijo RAI je predstavljala ravnatelj slovenskih programov dr. Filibert Benedičič, ki je imel zelo dober poseg na temo *Posredovanje kulturnega sporočila v okviru sodelovanja med radiotelevizijskimi javnimi ustanovami srednje Evrope - Od izkušenj z obzorniki Alpe-Jadran do zamisli o čezmejni oddajniški mreži*. RAI je predstavljal tudi

Saša Rudolf, glavni urednik slovenskih radijskih in televizijskih poročil. Zelo pronicljivo je nakazal, kam naj bi šla manjšinska televizija; oprl se je na sedanje izkušnje. Časnikar Sergij Pahor je prikazal dejansko stanje slovenskih TV programov in poudaril veliko pomanjkanje ljudi, kar pesti slovensko redakcijo. Podpredsednik deželnega sveta prof. Miloš Budin se je zavzel za to, da bi kmalu začela delovati manjšinska televizija, ki bi

bila vsaj v začetku nekako združenje programov televizije Koper-Capodistria in slovenskih programov RAI; na tej osnovi bi televizijo nadgrajevali, po njegovem mnenju pa je treba začeti čimprej.

Predsednik sveta Radiotelevizije Slovenija Stopar je dejal, da je ideja o manjšinski televiziji izredno privlačna, omenil pa je tudi dejstvo, da se mora za njo odločiti predvsem slovenska in italijanska vlada, ki naj stojita za projektom tako s financami kot z

ustrezno zakonodajo. Istega mnenja je bil tudi starosta slovenskih TV časnikarjev in sedaj funkcionar slovenske televizije Evgen Bergant, ki je zagotovil, da bodo o tem razpravljali v bližnji prihodnosti. Zavzel se je za živo televizijo in ne samo za mehansko prenašanje že narejenih oddaj. Gospod Umek s slovenske televizije je dejal, da imata sedaj glavno besedo slovenska in italijanska vlada, ki naj določita datum začetka oddajanja; obe strani sta namreč tehnično že pripravljene za sodelovanje. Opozoril je na pomembno pravno plat manjšinske televizije, na problem frekvenc in na vprašanje financiranja take televizije. Tajnik SSK Martin Breclj je prikazal pomanjkanje ljudi na slovenski televiziji v Trstu in se zavzel za manjšinsko televizi-

jo, ki bi pomenila novo in konkretno približevanje Evropi.

Posvet v villi Manin je bil izredno dober, ker se udeleženci niso skrivali za praznimi obljubami, ampak so konkretno govorili o reševanju težav pri televizijskih oddajah za manjšine; pomemben je bil, ker je pokazal, da je čezmejna manjšinska televizija možna že danes, jutri pa bo gotovo že nujnost.

Na koncu naj omenimo še besede podtajnika pri italijanski vladi Vincenza Vite, ki je zagotovil, da se bo v vladi zavzel za slovenske oddaje deželnega sedeža RAI in za televizijsko pokrivanje vsega območja, kjer živijo Slovenci v Italiji. Te besede so dobro dele vsem prisotnim, ki so večkrat omenili prav slabo vidnost slovenske TV postaje RAI.

JP

ROMANJE 13.-15. DECEMBRA

KRŠČANSTVO IN USTVARJALNOST

PETER STEFANOVIČ

Odnos kristjanov do družbe in dogajanj v njej,
do miselnih tokov in pogledov na življenje

Današnji svet, kultura, ki nas obkroža, sta gotovo zelo zanimiva in postavljata nam kristjanom mnogo izzivov. Radi bi jih pregledali, saj se nam v današnji družbi postavljajo morda bolj kot kdajkoli prej.

Kristjani smo v svetu vedno imeli izredno pozicijo. Šlo je in še vedno gre za neko temeljno različnost. Kristjani se ne oblačimo drugače, tudi bistveno drugače ne živimo ali se obnašamo, toda gre za razliko v temeljni usmerjenosti našega življenja, ki vpliva na naš pogled na svet, na življenje in v vodi naše odločitve. Že v samem začetku krščanstva so se kristjani tako obnašali: bili so v tem svetu, vendar ne od tega sveta, živeli v družbi in jo spoštovali, vendar se niso pustili voditi od mišljenja družbe. V čem je razlika? Na kratko bi lahko povzeli, da poznamo kristjane neko drugo modrost, ki ni modrost tega sveta. Sv. Pavel pravi v 1. pismu Korinčanom: "Mar ni Bog modrosti tega sveta obrnil v nespamet?" Kristusova modrost je za svet nespamet in obratno; svetovna modrost je nespamet za kristjane. Kako se pa ta krščanska modrost kaže danes? Menim, da imamo v krščanstvu izredno bogastvo, ki manjka današnjemu svetu, in ima - začuda - tudi zanj izredno vrednost: in to je ustvarjalnost. Povsod se trenutno govori o ustvarjalnosti in ustvarjanju, o spreminjanju okolja, novih idejah in genialnih rešitvah. Toda resnična ustvarjalnost je redka in zelo iskana stvar. Kje pa naj bi bili mi kristjani izredno ustvarjalni? Prav gotovo v življenju, v odnosu do vsega, kar nas obdaja. Zdi se namreč, da je krščanstvo ena izmed mnogih, danes tako modernih oblik religioznosti. Toda tudi tu moramo najti bistveno razliko. Mnoge današnje oblike religioznosti,

sekte in gibanja očitno izražajo človekovo željo po duhovnosti in duhovnem po stoletjih hladne znanstvene in pozitivistične miselnosti. Dvomim pa, da so ta gibanja sposobna tudi zares nuditi duhovnost in duhovno rast. Vsa ta gibanja so pa mamljiva tudi zaradi te dimenzije ustvarjalnosti: kako lepo je, če mi kdo obljublja, da bom lahko spremenil svoje življenje, dosegel srečo in skratka postal izredna oseba, ustvarjalno bitje! Res privlačno. Spet se sprašujem, ali lahko svojo obljubo tudi zares izpolni.

Kristjani bi se pred novimi izzivi lahko počutili neprijetno, misleč, da je naša vera že izoblikovana in da nam ni več ničesar povedati, da ni ustvarjalna. Če tako razmišljamo, se gotovo krepko motimo. Krščanstvo samo je namreč bilo že od vsega začetka zaznamovano z izredno ustvarjalno sposobnostjo. Družba stalno zapada v krizna in dekadentna obdobja, govorimo o zatoni in padcih kultur. Krščanstvo je bilo v vsakem izmed teh padcev gibalo obnove in prenove. Grška in rimska kultura sta že globoko zabredli in zašli v slepo ulico, ko je krščanstvo nastopilo in oblikovalo zametke današnje Evrope. Danes je bolj kot očitno, da je evropska kultura v globoki krizi, ki je posledica razsvetljenstva, racionalizma in pozitivistične miselnosti. Preprost dokaz je lahko, poleg mnogih ostalih, tudi vojna v Bosni, najbolj krvava in okrutna vojna, ki jo je Evropa doživela po drugi svetovni vojni, kljub vsem organizacijam in visokemu humanizmu, do katerega naj bi Evropa prišla v svoji evoluciji. V takem obdobju je krščanstvo poklicano, da odgovori, da ponudi to, kar vsi ostali skušajo doseči, pa jim velikokrat ne uspe: ustvarjalni pogled na življenje, ki zna dati tudi upanje v bodočnost.

Zdi se torej, da se moramo kristjani pognati v svet in ga začeti spreminjati z velikimi dejanji. Ne. Nikakor ne mislim zanikati krščanske ponižnosti, vendar bi jo rad pravilno razumel. Ponižnost ni molčanje. Star pregovor pravi: *Kdor molči, pritrdi*. In če bomo kristjani molčali o vsem, kar se dogaja okoli nas, se bomo s tem neizogibno molče strinjali. Gre za to, da najdemo na te probleme ustvarjalni odgovor. Pomislimo na zgodbe mnogih svetnikov, ki so dejansko bili prenovitelji okolja, v katerem so živeli. Postavili so se v družbo in živeli po neki drugačni miselnosti; in ta njihova miselnost, ki je bila za svet nespamet in norost, je za isti svet postala zakladnica prenov in prerodenja.

Če primerjamo krščanstvo z množico novih religioznih gibanj, lahko ugotovimo, da to, kar je krščanstvo, nikakor ni nekaj nazadnjaškega in konservativnega, temveč je ustvarjanje v spoštovanju tisočletne tradicije krščanstva. Sam svet bi rad prišel do rešitev mnogih problemov, ki pa so v krščanstvu že začrtane. Družbena pravičnost, osebna sreča in politični napredek so izrecno krščanske vrednote. Prav ta evropski humanizem, ki je v Bosni tako nesrečno pokazal svojo nemoč, skuša doseči te vrednote, ki so v bistvu krščanske, toda rad bi jih dosegel brez Boga in je zato tudi tako klavrno propadel.

Gre torej za to, da kristjani najdemo v zakladnici svoje vere, cerkvene tradicije in mističnega izročila bogastvo odgovorov na izzive današnjega sveta: na vse, kar nas obkroža, na ekonomijo, politiko, miselnost, televizijo, komunikacijo in skratka vse, s čimer se današnji človek srečuje.

SLOVENSKI VERNIKI NA ZAHVALNEM ROMANJU PRI PAPEŽU

Janez Pavel II.
v Postojni

Slovenskim vernikom, a tudi velikemu delu t.i. laične javnosti, bo ostal za vedno v spominu obisk Janeza Pavla II. v Sloveniji od 17. do 19. maja letos. Veliko je razlogov, da mu verniki izrazijo hvaležnost za njegovo izredno pozornost in spodbude ob vseh srečanjih v naši domovini, kakor tudi v času priprave in po obisku. Po toliko letih (minilo je 18 let od izvolitve na čelo Cerkve), je znan ne samo vsem katoličanom, temveč vsakemu zemljanu, ki vsaj malo spremlja, kar se dogaja v tem burnem obdobju človeške zgodovine. Njegovo papeževanje ne bo pustilo trajnega pečata samo v Cerkvi, ampak tudi v celotni zgodovini človeštva, saj celo najvplivnejši državniki ne morejo preslišati njegove besede, ki jo ima zaradi svoje osebne moralne avtoritete in spriču vloge, ki jo opravlja v svetu. Spominjamo se njegovih misli, ki jih je izrekel po obisku Slovenije, pri splošni avdienci v Vatikanu, 2. maja: "Ko še imam pred očmi očarljive in včasih ganljive prizore te prelepe dežele in njenega ljudstva, bi rad ponovno zaupal njegove upe in pričakovanja presveti Devici Mariji, da bo po delovanju Svetega duha velikodušno stopalo v tretje tisočletje in postajalo vedno bolj dežela vere, svetosti in miru."

V vseh krajih naše domovine, kjer so bila skupna srečanja vernikov s svetim očetom, bodo postavljene spominske plošče. Torej pred stolnico v Ljubljani, na hipodromu v Stožicah pri Ljubljani, v Postojni, v Marijinem svetišču na Brezjah in na letališču v Mariboru. Slovenski škofje pa vabijo vernike na slovesno zahvalno romanje v Rim od 13. do 15. decembra letos. Slovesna bogoslužja bodo v baziliki sv. Janeza v Lateranu, pri Sv. Petru in pri Sv. Pavlu. Okna vatikanske palače bodo krasila božična drevesca iz Slovenije; slovensko bo tudi veliko božično drevo na trgu sv. Petra, ki ga bodo postavili 14. decembra. Isti dan dopoldne bo slovesna sv. maša v baziliki sv. Petra, ki jo bo vodil državni tajnik kard. Sodano. Po maši bo papež srečal slovenske romarje med posebno avdienco.

Ali bi ne bilo primerno, če bi se romanja udeležili tudi verniki iz Primorske?

M.

MI IN REVEŽI

V Palermu so se kristjani zbrali, da bi premislili o pokristjanjevanju družbe. Prišli so do zaključka, da je treba dajati prednost revežem. Revščina ni bila odpravljena z avtomatskimi stroji, s svetovno organizacijo bank, niti z napredkom kmetijstva. Jezus je celo rekel, da bomo vedno imeli reveže med sabo in da moramo zato zanje skrbeti ("Sem bil lačen in ste mi dali jesti itd..."). Ni pa rekel, da reveži morajo biti vedno taki.

Problemov, ki nastajajo z revščino, je nešteto. Pomislimo le na priseljence, brezposelne, družine s številnimi otroki, mlade, ki iščejo prvo zaposlitev, neokretne starčke, ki jih nihče ne mara, na neozdravljivo bolne, na brezdomce. Ko moli kristjan očenaš, se mora zavedati, da je brat vseh ljudi na svetu. Zato so svetovni problemi njegovi problemi, ki naj se skušajo rešiti skupaj z ljudmi dobre volje.

Tudi marksisti so se obrnili na reveže ("Proletarci vsega sveta, združite se!"), a sta jih gnala sovraštvo in nevoščljivost, ki ne gradi. Kristjana vodi ljubezen. To pomeni, da se ne obrača na uboge zato, da mu bodo hvaležni in čakali na njegovo pomoč, ne da bi se trudili za izhod iz svojega žalostnega stanja. Uboštvo ne sme biti nepremagljiva usoda. Z našo pomočjo si bodo ubogi znali pomagati postaviti se na lastne noge in nas bodo učili srčne kulture (spoštovanja do staršev, povezanosti s člani v družini). Kdor skrbi za uboge, veliko pridobi, ker "dobrota ni sirota". Tu ne gre, da nekaj paternalistično daruješ revežu in si s tem olajšaš vest, temveč da mu daš na razpolago svoj čas, svoje sposobnosti, da mu postaneš zares bližnji. Zato se ne boš obotavljal sprejeti reveža v svojo sredo in ga zavarovati s primernimi zakoni.

Pretirano bogastvo in potrošništvo ustvarjata nove oblike uboštva, zadevata pa posebno ljudi, ki si sami ne morejo pomagati. Skrb za reveže je spoznavno znamenje, da smo ostali zvesti Kristusu in Cerkvi, ki je vedno skrbela zanje.

- RUDI BOGATEC

ČLOVEK - BITJE VERE (8)

ZVONE ŠTRUBELJ

Nekdo se je lepega jesenskega dne s svojim psom sprehajal po Krasu in pod večer prispel na lepo razgledno točko blizu Kontovela. Sonce je zahajalo in s svojo zlato svetlobo božalo morje, celotni tržaški zaliv in slovensko obalo ter v čudovite jesenske barve oblečeno kraško pokrajino. Vžradostil se je ob prekrasnem spoju luči, morja in zemlje. V sebi je začutil harmonijo, ki jo je navdihoval tisti neponovljivi trenutek. Psičku je začel prigovarjati: "Poglej kako čudovito! Ti samo poglej! Občuduj zahajajoče sonce nad morjem!" Psiček ga je za hip pogledal, nato pa se izgubil v igri z listjem, s kamenčki, z ovohavanjem trav in z močenjem dreves. Še enkrat mu je skušal dopovedati rekoč: "Pridi sem in poglej! Samo še nekaj trenutkov lahko vidiš sonce, ko že tone za prostanim morjem." In tudi tokrat je kuža ostal pri svoji igri in nadaljeval z gledanjem navzdol ter z opazovanjem in

ovohavanjem stvari, ki so bile bolj zanimive zanj.

Tisti nekdo, ki je bil deležen lepega sončnega zahoda in občutja harmonije, je na poti domov razmišljal, kako je tudi človek, vključno z njim, postal podoben njegovemu psičku, saj se tako težko prepusti lepoti stvarstva in tako redko poišče visoke razgledne točke, s katerih vidi sebe kot bitje harmonije, nekoga, ki lahko v svojo zavest ujame utrip večnega ravnovesja, in se tako zazre v podobo tistega, ki je njegov Stvarnik in ki tako bogato troši drobce svoje lepote v neskončnem vsemirju.

Nemški filozof Heidegger je na podoben način razmišljal o zgodovini zahodne civilizacije in zatrdil, da je to zgodovina pozabe bitja. Človek, pravi, je raztreseno bitje. Ne opazi več, od kod prihaja luč. S tako vnemo misli na obstoječe stvari, da se popolnoma preda igri z njimi. Zato je bila, po njegovem mnenju, zahodna filozofija in zlasti metafizika do nedavnega le ubadanje z obstoječimi stvarmi (grško "on"): on-tologija. Potrebno je začeti misliti v luči bitja, kar pomeni: otipati v sebi in okoli sebe temelj vseh stvari, bitje, od katerega vsaka stvar prejema luč in je zato razsvetljena in vredna, da obstaja.

Človek, ki je na Krasu užival nepozabne trenutke harmonije z vsem stvarstvom in navdušen korakal proti domu, je v gozdu začel. Zajela ga je tema, obšel ga je občutek strahu in tesnobe. Doma je razmišljal o doživljanju luči in obenem o občutjih tesnobe, katerim namenja naslednje vrstice.

Vsi veliki misleci so poleg močnih trenutkov razsvetljenja doživljali tudi eksistencialni nemir in tesnobo, od sv. Avguština, na primer, do Kierkegaarda. Heidegger, s katerim trenutno hodimo vstric, je trdil, da je človekov občutek vrženosti v svet izvor njegove eksistencialne tesnobe. Človeka zajame, sicer poredkoma, vendar globoko in nenadoma, kakor iz zasede. Zbudi ga in ovede v tem, kar zares je: vržen v svet in zapisan smrti. Prav to ga usmerja v razumevanje lastne nepopolnosti. Ta tema, v katero zapade, je istočasno razodevanje bitja, ki je luč, za katero je človek najobčutljivejši senzor. Eksistencialni nemir in tesnoba sta v tem kontekstu kakor zagrinjalo upanja, kot senčna stran sonca. Človek ju doživlja, kot je nekje zapisal tudi Srečko Kosovel, ker s tem postaja odprt za zbiranje kozmičnih in življenjskih energij.

ANTON STRES O POLITIKI IN CERKVI

PRIROČNIK O DEMOKRACIJI IN VOLITVAH V SLOVENIJI

Pred volitvami v državni zbor Slovenije izhajajo razne publikacije o volilnem sistemu in volitvah v demokratičnih državah. Med njimi je zelo aktualna in praktične vrednosti knjižica z naslovom *Demokracija in volitve*.

Njen avtor je Anton Stres, redni profesor na teološki fakulteti v Ljubljani ter od l. 1985 predsednik komisije *Pravičnost in mir* pri Slovenski škofovski konferenci.

V knjižici, ki jo je izdal Katehetski center v Ljubljani, je pisec razvrstil aktualna vprašanja v več poglavij. Ta so tudi: Do komunizma ne bi smelo priti; svoboden človek živi v pluralni družbi; država ni vse; morala in osebna odgovornost; težave prehodnega obdobja oz. t.i. tranzicije; ostanki stare miselnosti, tudi glede vere in Cerkve; pomanjkljiva pravna država; od oblasti do kapitala, nato pa od kapitala nazaj na oblast; z volitvami odgovorno jemljemo usodo v svoje roke; nevtralnost ni mogoča; Cerkev nas spodbuja k zavzetosti za svet; Cerkev in volitve; naloga vodstva Cerkve ni politika; vladanje zahteva poleg morale tudi sposobnost; ne programi, temveč ljudje.

Glede vloge Cerkve pri volitvah poudarja Stres naslednje: "Zaradi zbežnosti, nezaupanja in strahu je razumljivo, da nekateri pričakujejo od Cerkve - konkretno od duhovnikov in škofov - da jim bodo pomagali pri volilnem odločanju. Vendar se je treba enkrat za vselej zavedati, da Cerkev takega poslanstva nima. Vodstvo Cerkve bi prekoračilo svoje pristojnosti, če bi svojim članom naravnost naročalo, katero stranko ali katere poslane naj volijo. Pač pa vodstvo Cerkve spodbuja laike, naj se politično ude-

Knjižica 137

stvujejo in predvsem naj gredo na volitve in naj odgovorno volijo. Spodbuja jih, naj o tem, koga bodo volili, trezno razmislijo in se odločijo po osebni presoji, ne pa pod vplivom propagande. Treba se je namreč zavedati, in to vedno in jasno, da Cerkev ni politično gibanje. Božje kraljestvo, ki ga ona oznanja, "ni od tega sveta". In dalje: "Članstvo katoličanov v tej ali drugi stranki je stvar njihove osebne odločitve. Ne morejo pričakovati, da bo vodstvo Cerkve usmerjalo vernike k članstvu v določeni stranki. Vodstvo Cerkve zaupa vernikom, da se bodo sami trezno in pametno odločili za tiste politične stranke, od katerih lahko najbolj pričakujejo, da bodo v tem trenutku pospeševale v Sloveniji poštenje, moralnost, pravičnost, solidarnost in resnično demokracijo. Nobena stranka, tudi če si je nadela ime "krščanska", se ne more imeti za politično krilo Cerkve. Cerkev se ne enači z nobenim političnim gibanjem. Cerkev je s svojim bistvenim poslanstvom na drugi

ravni. Iz omenjenih razlogov je v Cerkvi dovolj prostora za več političnih smeri. Verniki se ne smejo deliti po politiki. Kot člani Cerkve smo vsi eno. Zaradi tega se tudi duhovniki ne smejo vezati na nobeno stranko, da na ta način jasno pokažejo, da je vera, ki jo oznanjajo, nekaj drugega kot politika. Vloge in pomena krščanske vere ni mogoče vezati na politiko njenih članov. Vendar pa je jasno, da vsaka politična stranka ni enako združljiva s krščansko moraljo. Cerkev pričakuje, da bodo to uvideli verniki sami in bodo dali svoj glas tisti stranki, od katere lahko na osnovi dosedanjih izkušenj utemeljeno pričakujejo, da so njeni nameni v skladu s krščanskimi moralnimi načeli. Zato so nekatere stranke, ki so krščanstvu bližje, druge manj. To morajo kristjani videti in presoditi sami. Samo ime in naslov še ne zagotavlja ničesar."

Glede bližnjih volitev v državni zbor pa avtor priročnika meni: "Zaradi položaja, v katerem se nahaja naša država, in zaradi zelo pomembnih odločitev, ki jih bo morala v prihodnje sprejemati slovenska vlada, posebno še, ko bo šlo za približevanje Evropski zvezi, so tudi letošnje volitve zelo pomembne. Od njih je namreč v največji meri odvisno, ali bomo izpeljali demokratizacijo do konca, popravili krivice iz časa komunistične diktature, uveljavili na področju gospodarstva in upravljanja s premoženjem več poštenja, zmanjšali razkorak med novimi bogataši ter revnimi in brezposelnimi državljani, in približali naše slovenske razmere razmeram v sosednjih demokratičnih državah. Le-tam bi bili že sedaj povsem enakovredni, če ne bi živeli skoraj pol stoletja v komunizmu. Zato je pomembno, da tudi vsak kristjan pomisli na svojo osebno odgovornost za prihodnost naše domovine, trezno in odgovorno presodi, kateri poslanci mu vlijejo še največ zaupanja in ga tudi zasluzijo zaradi dosedanjega poštenega in uspešnega dela, in gre na volišče ter zanje odda svoj glas."

M.

JE ŠOLSKI VEROUK SPLOH POTREBEN?

AMBROŽ KODELJA

Pred časom sem napisal dva članka o verouku v šoli. Prejel sem dva odgovora. Prvega mi je poslala mlada družina s Tržaškega. Mlada zakonca dobesedno pišeta: "Še kako se z Vami strinjava, da je tudi šolski verouk neobhodno potreben ne samo za versko, ampak tudi za splošno evropsko kulturo..." Drugi dopis z zelo zanimivo vsebino mi je poslal mlajši zakonski par iz Goriške. Zakonca najprej pišeta, da na "zrelo vero" šolski verouk sploh ne vpliva. Seznanjata me, da tudi onadva v zadnjih letih višje šole nista redno obiskovala verouka, pa sta kljub temu verna. Z vsem se strinjam, toda nekaj bi le skušal dopolniti, in sicer da vse skupaj le ni tako enostavno in preprosto, kot se zdi na prvi pogled. Razumljivo je, da starši ne morejo vsiliti obiska verouka v višji šoli tako, kot so to mogli na srednji. Prav tako ne smemo mimo dejstva, da obstajajo primeri, ko se dijaki odjavljajo od verouka, ker so v osnovni ali srednji šoli doživeli sunke ali spodrsilaje. Mimo tega ne smemo pozabiti, da so takšni in drugačni sunki tudi v družini, družbi, pri športu... Zopet je resnica, da Božji

Duh deluje mimo načrtov pa tudi mimo naših naporov. Hvala Bogu, da je tudi tako! Vendar ob izobrazbi - ne glede na to, kakšna je, tudi verska - mladi človek raste; če je ne sprejema, pa otopi. To vemo vsi!

Porastu ali padcu vpisov k verouku v višji šoli botrujejo tudi drugi dejavniki, ki so splošno poznani. Statistični podatki o vpisu k verouku v nekatere evropskih državah v letošnjem šolskem letu kaže na izreden porast. Ko sem to podrobneje analiziral, sem prišel do zanimive ugotovitve. Znano je, da se Cerkev v določenih evropskih državah sooča s porastkom izstopov iz Cerkve. Kje so vzroki tega, kdaj drugi? Kako to, da prav v teh državah raste zanimanje za verouk? Odgovor je zelo preprost: šolski zakon je sprejel odločbo, da se k dijaki povprečni oceni ob zaključku šolskega leta prišteje tudi ocena iz verouka. Te ocene so običajno znatno višje od ostalih dijakovih ocen, zato pa pozitivno

vplivajo na dijakovo končno srednjo oceno. Kaj je sedaj v ozadju? Je to past za tiste dijake, ki so za verouk brezbrizni, ali pa hoče šolska oblast ovrednotiti tudi katehetovo delo in tako motivira - čeprav zelo nepedagoško - vrednost šolskega verouka? Eno kot drugo lahko zagovarjamo ali pa odklanjamo.

Sam se ne strinjam s "pastjo", da bi se kdo priglasi k verouku zato, da bi ob koncu leta imel višjo povprečno oceno. To je navadna dijaška "spekulacija", ki ji, žal, lahko naseže tudi Cerkev, če se poteguje za takšno rešitev ali ovrednotenje.

Pomen verouka v šoli, zlasti še v višji, je nekje drugje. Naši dijaki bodo v veliki večini živeli v Evropi. Prihodnost pa bo v združenih Evropi, kjer bo pretok idej, informacij in misli, hitrejši, kot je bil doslej. Zato je pomembno, če se prav ob šolskem verouku zavedamo, da svetovno ravnotežje potrebuje središčno vlogo Evrope. Evropa pa kljub vsemu še vedno potrebuje Kristusa, saj je

njena kultura pogojena s kulturo križa. Kristus je Evropi potreben predvsem tedaj, če se ta želi izogniti kakršnemkoli razkolu - ne glede na katerem področju! Združena Evropa vedno znova odkriva življenjsko moč v povezavi s preteklostjo. Zakaj? Ker brez te povezave s preteklostjo ne more uresničiti svojega zgodovinskega poslanstva. Vse to pa je zopet tesno povezano s poznanjem preteklosti, sem spada tudi poznanje evropskih verstev in predvsem krščanstva. Poleg humanističnih predmetov dijaku to nudi skupaj z verksim oblikovanjem - šolski verouk. Strokovne in poklicne šole, ki dajejo zaradi svojih specifičnosti manjši poudarek humanistiki, prav z veroukom lahko nadoknadijo del tiste izobrazbe, ki je dijaki nimajo, saj so zanjo po programu velikokrat prikrajšani.

V kolikor bi v bodoče imeli pri presoji pomena verouka v šoli, zlasti še v višji, takšen pogled, nam gotovo ne bo vseeno, kaj je s tem predmetom, kmalu spoznamo, da je k sreči tudi danes še kako potreben mlademu človeku.

BESEDA ŽIVLJENJA

30. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

KDOR GOREČE LJUBI BLIŽNJEGA, GOREČE LJUBI BOGA

Ruski pisatelj Dostojevski je zapisal: "V današnjem času, ko tako tečemo drug mimo drugega, ker se nam mudi, da bi čimveč zaslužili, čim več imeli, da bi iz življenja čimveč iztisnili, veliko govorimo o ljubezni do sočloveka, ki pa nam največkrat ostane tujec. Tudi Jezus je govoril o ljubezni: dejal je, da se ljubezen pokaže s tem, da za sočloveka kaj žrtvujemo. Če je treba, tudi svoje življenje. To je rekel in z dejanjem pokazal. Svoje trdoglave učence je prepričeval, da morajo tudi oni tako delati, če hočejo, da bodo ljudje verjeli njihovim besedam."

Ljubezen do Boga in do bližnjega je postala osrednja zapoved, bistvo Jezusovega nauka, krščanstva. To so vedeli že v stari zavezi, posebno pismouki - razlagavci Svetega pisma, saj je ta zapoved zapisana v Mojzesovih knjigah. Oni pa so se rajši spuščali v drobnarije in izdelali številne moreče predpise. Tudi mi, ki nam sveti zgled darujoče ljubezni našega velikega Brata Jezusa in nas krepi njegova milost, se radi zatekamo k manjšim in lažjim "zapovedim": da se postimo, da molimo, da bodimo k maši, da opravljamo pobožnost prvih petkov, da od časa do časa prižgemo svečo pred kipom Matere božje - pa mislimo, da smo kristjani najvišjega razreda! Doma pa se morda vrstijo prepiri, zanemarjamo vzgojo v družini, slabo skrbimo za vsakdanje potrebe, morda opravljamo, obrekujemo, pa vse to nič ne vznemirja naše vesti. "Hlavi!" je zagrmel Jezus na farizeje. "Bogu dajete drobtinice, glavnega pa mu ne daste - svojega srca." Ta opomin bi zaslužili tudi mi.

Pa bo rekel kdo: po moje je edino pomembno to, da si dober in pošten, da nikomur krivice ne delaš. To je polovica največje zapovedi in je pravilno, vendar tako ravnanje najde brano in oporo v njeni prvi polovici: ljubi svojega Boga z vsem srcem. Če ne priznam Boga nad seboj, ki mi daje pravo modrost, ki mi pravi, da je on naš skupni Oče in da smo zato vsi ljudje med seboj bratje, bom prej ali slej doživel razočaranje nad ljudmi. Bog nas ne vabi k neki pobožnosti, ki gleda samo navzgor in se prepričuje: "Z Bogom se tako lepo razumem!", niti ne k taki, ki bi se ozirala samo naokoli. Vabi nas k pobožnosti darovanja, križa, ki dviga naš pogled kvišku in ga razširja k bratom in sestram.

Francoski pisatelj François Mauriac razmišlja v svoji knjigi Jezusovo življenje: "Bližnji v Jezusovem nauku ni blede senca, ni človeku koristen pripomoček, da bi dokazal svojo ljubezen do Boga. Bližnji je tukaj sam, s svojimi stiskami, s svojo osebnostjo, svojo človečnostjo. Nekako tako kot za Jezusa vdova iz Naima, ki se mu je "v srce zasmilila"... Jezus bo vzel ljudi k sebi v nebesa, ker so dajali prenočišče tujcem, obiskovali bolnike, ne da bi pri tem mislili, da so to storili njemu. Pa vendar vidi on to tako, kakor da se je zgodilo njemu samemu, ravno zato, ker je človek tako osebno in tako plemenito ljubil bližnjega zaradi njega samega. Bog je v ljudeh, naših bližnjih. Po njem so ljudje. Kdor goreče ljubi svojega bližnjega, goreče ljubi Boga."

LATINSKO-RUSKI SLOVAR

Katoliška Cerkev v Rusiji se po padcu komunizma počasi organizira. Primanjkuje ji vsega, med drugim prepotrebnih študijskih knjig v ruskem jeziku.

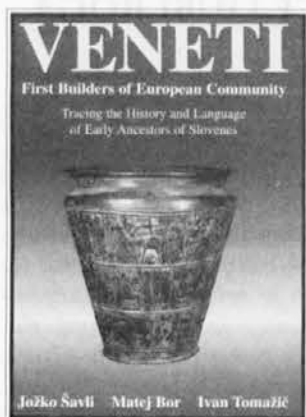
Msgr. Ivan Jurkovič je bil več let član (svetnik) predstavništva Svetega sedeža v Moskvi. Letos so ga iz Moskve poklicali v tajništvo v Vatikan. Bivanje v Moskvi je msgr. Jurkovič uporabil tudi za izdajo treg knjig iz cerkvenega prava v ruskem jeziku. Leta 1994 je prevedel v ruščino in izdal v knjigi iz zakonika cerkvenega prava predpise o sklepanju zakona. Leto kasneje je prevedel in izdal v knjigi kanone iz zakonika, ki govorijo o božjem ljudstvu.

Največje delo pa je izšlo letos. V sodelovanju z Andrejem Kovalom je pripravil latinsko-ruski slovar, ki se omejuje na prevod in razlago latinskih besed iz zakonika cerkvenega prava. Delo je bilo zahtevno in opravljeno temeljito. Knjiga ima 285 strani. Slovar je predstavil apostolski administrator katoliške Cerkve v evropski Rusiji nadškof Thadeus Kondrusewicz. - S. ZORKO

5

ČETRTEK
24. OKTOBRA
1996

VENETI V ANGLEŠČINI

Joško Šavli Matej Bor Ivan Tomažič

znamenitega beneškega praznika poroke z morjem (Festa de la Sensa). Predstavil jo je v imenu župana univ. prof. Zaneito v veliki dvorani umetniškega krožka ob Mostu zdihljajev pri Doževi palači.

Joško Šavli Matej Bor Ivan Tomažič

V Kanadi je bila pravkar natisnjena angleška izdaja knjige o Venetih, ki nosi podnaslov: *Prvi graditelji evropske skupnosti, oris zgodovine in jezika davnih prednikov Slovencev*. Izdajatelj je Editions Weneti (Ivan Tomažič) z Dunaja, ki je izdal že prve tri knjige: nemško, slovensko in italijansko izdajo.

Zasnova angleške izdaje je enaka kot pri prejšnjih, vendar dokaj obsežnejša. Prvi del je napisal dr. Joško Šavli, drugega akad. Matej Bor (+), tretjega s komentarji in odmevi, tokrat precej obogatena tudi z dodatnimi študijami, pa Ivan Tomažič, ki je obenem tudi izdajatelj.

Angleška izdaja je bila skupaj z drugimi predstavljena na letošnjem knjižnem sejmu v Frankfurtu, za kar je poskrbelo podjetje Koroprint iz Gorice. Knjiga je vzbujala precejšnje zanimanje.

Kljub temu da je od prvega izida študije o Venetih, ki jih prikazuje kot prednike Slovencev, minilo že več kot deset let, knjiga še vedno vzbuja polemiko v nekaterih akademskih krogih. V ljubljanskem dnevniku *Delo* se je komaj iztekla polemika med Ivanom Tomažičem in Andrejem Pleterskim, ki je trajala več mesecev. Vse od nastopa Tomažiča na Znanstvenem forumu v dvorani na Viču v Ljubljani marca letos, kjer je s svojim nastopom požel pri občinstvu izredno priznanje. Omenjeni forum vodi prof. Jeglič.

V listu *Raziskovalec*, ki ga izdaja nič manj kot Ministrstvo za znanost in tehnologijo (junija 1996), sta Zoran Stančič in Stane Granda z jedko polemiko o venetoslovenstvu in paranznanstvenem pristopu nastopila proti venetski teoriji o slovenskih prednikih. Slednji sodi že v podnaslovu: na ljudskem plebiscitu o veljavnosti venetske teorije bi ta nedvomno zmagala.

Italijanska izdaja Venetov je bila prav letos deležna izredne pozornosti v Benetkah. Dne 16. maja je bila knjiga predstavljena tamkajšnji javnosti ob odprtju

DEJAVNOST SLORI

Goriški sedež Slovenskega raziskovalnega inštituta, ki je zadolžen v glavnem za izdajanje vsega, kar celotna deželna ustanova proizvaja, pripravlja izid ponatisa zemljevida Goriško gradiščanske grofije iz leta 1905 v slovenščini, ki ga je tedaj pripravil neki Bombig.

Gre za stenski zemljevid velikosti 100 x 130 in za prepognjeno knjižno inačico manjših razsežnosti. Na umestnost ponatisa je opozoril Urad za Slovence po svetu pri slovenskem Zunanjem ministrstvu, izvirnik in ustrezen diapozitiv, ki je potreben za tisk, pa je posodila Uprava muzeja v Solkanu.

Pospeseno potekajo tudi priprave za izdajo Zemljevida goriške pokrajine s slovenskimi ledinskimi imeni, ki bo predvidoma dokončan v prvih mesecih prihodnjega leta. Tudi v tem primeru gre za stenski zemljevid približno enake velikosti, kot je tržaški z enako vsebino, ki pa je izšel že pred petnajstimi leti. Pri projektu sodeluje Geodetski inštitut iz Ljubljane.

Gre za dva drobca, ki bosta dopolnila lanski izid Krajevnege leksikona Slovencev v Italiji - Goriška pokrajina in ki naj dajeta občutek, da nismo ravno goli in bos ob gluhosti pristojnih ustanov z obeh strani meje glede sodelovanja naše skupnosti pri pripravi na tisočletnico prve pisne omembe Gorice.

Čim bosta obe krovni organizaciji pooblastili primerno in ustrezno besedilo, bo inštitut vnesel v internetsko omrežje podatke in opis zna-

čilnosti in dejavnosti naše narodne skupnosti, da se vedenje o nas nekoliko bolj razširi v svetu. Ker se branje posameznih vložkov seštevaja, bo zanimivo vedeti na primer čez šest mesecev ali leto dni, koliko abonementov internetskih uslug na svetu je prebralo informacijo o naši relativno majhni, a živahni skupnosti. Podatke bo po sedanjem načrtu inštitut redno dopolnjeval.

AR

PRVIČ V NEMŠČINI

Na frankfurtskem knjižnem sejmu so predstavili prvič v nemščino prevedeni roman Ivana Tavčarja *Visoka kronika (Die Chronik von Visoko)*. Knjigo je izdala založba Königshausen & Neumann, ima 120 strani in stane 29,80 marke.

Roman je prevedel Werner Engel; do zdaj je to delo že bilo prevedeno v italijanščino, češčino in srbsko. To pa je drugo Tavčarjevo delo v nemškem jeziku, leta 1947 je bilo namreč prevedeno Cvetje v jeseni (*Herbstblüte*). Iz uvoda, ki ga je napisal prof. dr. Gerhard Giesemann, lektor za slovenistiko na univerzi v Giesnu, izhaja, da se je prevajalcu posrečilo "doseči oddaljeni ton izvirnika"; "navivno pripovedovanje, ki ga podpirajo dialektizmi in zgodovinska raba jezika, se popolnoma zrcali v nemškem prevodu, prevajalec pa je znal ohraniti barvitost in bogato slikovitost slovenskega protestantskega jezika v nemščini," je še napisal Gerhard Giesemann.

MOJA KRNICA ZAMOLČANEGA TONETA POLDE

PREPOVEDANI AVTORJI

JURIJ PALJK

Mohorjeva družba iz Celja objavlja že nekaj let knjige o slovenskih prepovedanih, petdeset let zamolčanih pisateljih. Povečini so to ljudje, ki so se med drugo vojno pridružili domobrancem in bili zato ponižani v molku; ta je trajal do plebiscita, ki je tej veliki slovenski sramoti napravil konec. Za te ljudi, med katerimi izstopa najbolj znani zamolčani pesnik France Balantič, ni bilo dovolj to, da so bili premagani; večino od njih so po vojni pobili ali pa so sami odšli v tuje kraje, od koder se večina ni vrnila. Največje ponižanje so med vsemi doživeli prav pisatelji, ki jih je socialistična oblast namerno zamolčala in prepovedala tiskanje njihovih knjig.

Urednik zbirke zamolčanih pisateljev je pri celjski Mohorjevi družbi sedaj že legendarni slavist in literarni zgodovinar France Pibernik, ki mu gre naša iskrena zahvala za vse literarne bisere, ki mu jih je uspelo izkopati iz zaprte zgodovine. Pibernik skrbi tudi za zgledne predstavitve pisateljev, za njihov življenjski, literarno-zgodovinski umestitev njihovega dela in njihovo objavo.

Pred kratkim je celjska Mohorjeva izdala knjigo Toneta Polde z naslovom *Moja Krnica*. Tudi Tone Polde je bil po vojni zamolčan; vsako njegovo pisanje je bilo prepovedano, o njem niso vedeli dolgo ničesar niti njegovi domači. Rodil se je l. 1916 v zaselku Zabrezno, danes Krnica pri Zgornjih Gorah. Bil je kmečki sin; zaradi nadarjenosti je šel v Škofovo zavode v Šentvid pri Ljubljani, študije je nadaljeval v bogoslovju v Ljubljani, v mašnika je bil posvečen l. 1943. Kmalu se je pridružil domobrancem kot vojaški kurat; kot domo-

branec se je umaknil na Koroško, kjer je bil ujet in predan partizanom v Teharje. Od tod mu je uspelo pobegniti, a so ga na begu partizani ubili junija 1945 blizu vasi Mrzlica nad Hrastnikom. Tone Polde je pričel pisati že v mladih letih, saj je objavil v šentvidskih literarnih glasilih, nadaljeval v bogoslovni literarni reviji *Mlada setev*, pisal pa je tudi v *Kresu* in *Vrtcu*. Njegova literarna zapuščina je skromna, ker se je njegovo pisanje povečini izgubilo. V knjigi, ki jo je dala na trg celjska Mohorjeva, je tudi *Krniški fragment*, zamelek za njegov daljši tekst, ki ga pa ni uspelo dokončati. Krniški fragment je Francetu Piberniku uspelo odkriti pred kratkim. V knjigi *Moja Krnica* so objavljene tri literarne enote Poldovega pisanja; to so predvsem mladinske črtice, v katerih Polde nakaže svoj pisateljski talent; črtice z versko vsebino, v katerih se Polde navezuje na Finžgarjev slog pisanja; v knjigi so tudi besedila, ki govorijo o veliki navezanosti slovenskega človeka na zemljo.

Knjiga vsebuje izjemno študijo Franceta Pibernika, ki jo priporočam v branje vsem tistim, ki jim je kaj do pravičnega poznavanja celotne slovenske zgodovine in literature. *Moja Krnica* je knjiga, ki priča o času, ki ga več ni. Tudi zato človeka boli, ko ve, da danes pisatelj Polde ne najde z bralci več tistega stika, kakršnega bi našel, ko bi bila njegova dela objavljena pravočasno. Gre za škodo in za sramoto, ki so jo tiho podpirali tudi nekateri povojni pisatelji, ko so bili skorajda vedno samo dvorni norčki režima, gotovo pa skoraj vedno ponižno uslužni.

POMEN

PRAVLJICE ZA ŽIVLJENJE (3)

TONČKA KRIŽAJ

Otroku ni treba razlagati, kaj so to princ, zmaj, čarovnica. Zaradi ponavljanja doume kmalu sam. Z mnogim ponavljanjem v njem zaživijo celi stavki iz pravljice. Lepi, jasni stavki. Kajti pravljica je vedno napisana v preprostem, jasnem jeziku. Njegov besedni zaklad se veča in bogati. Otrokov izražanje tudi iz pravega posredovanja pravljice postaja pravilno in lepo. Na lepem ima otrok "dober stavek". Otrok, ki pravljico posluša iz ust staršev (ne iz kasete, kjer je glas neoseben in izgubi vso skrivnostnost) je osebno in pravilno naveden: od srca k srcu.

Ko sliši pravljico prvič, posluša, ker jo sliši prvič. Toda, če jo sliši "trideset" enako zavzeto, mirno in prepričano povedano, vanjo začne verjeti. Mi, ki pripovedujemo, postanemo zaupanja vredni. Postanemo vredni zaupanja in ... vere. Če je vedno enako, potem tako je. Potem je že res. Mi postanemo prepričljivi, ne da bi prepričevali. Otroci doživijo istost kot kvaliteto in hočejo poslušati vedno znova. Pravljica daje praznjenje za svet in življenje.

Ne da bi zgodbo - besede razlagali, otroci sprejmejo vase notranje sporočilo pravljice: "Konča se dobro." "Končalo se bo dobro." To pa je dragoceno sporočilo za življenje.

Otroci doživijo pravljico, če je njihovo otroštvo srečno. Če se imajo starši radi (tudi to otroci čutijo brez razlage!) Če so v domu pesem, veselje, smeh in čas za otroke, je to srečno otroštvo. V takem domu je doma tudi pravljica. Kot lepota, kot skrivnost, kot čudežna resnica, kot napoj za dušo in srce.

Otroci, ki nesejo v življenje iz otroštva pravljico, nesejo v svoji nezavedni globini s seboj sporočilo: "Problemi pridejo. Vendar jih lahko rešim. Moram se boriti. Vztrajati. Tvegati. Vedno se najde rešitev. Pomoč pride. Končalo se bo dobro."

Zato življenjski problemi takih otrok - nesrečna ljubezen, neuspeh v šoli - ne potarejo. Nasprotno: "Težave pridejo zato, da se preizkusim. Boril se bom! Vztrajal bom! Končalo se bo dobro."

Otrok, ki takega sporočila v sebi nima, lahko pred življenjskimi preizkušnjami obupa. In res: mladostniki, ki se jim življenje do konca upre, običajno nimajo, ko iščemo razloge za tragedijo v njihovi zgodovini - srečnega otroštva. Mnogi ljudje, ki se srečujejo z obupnimi mladostniki, lahko to potrdijo.

Mogoče zato iščejo nikoli doživeti sanjski svet na neustreznih krajih, na neustreznem način...

DALJE

KNJIŽNA NOVOST

SREČANJA SVETOVNEGA POPOTNIKA

ERIK DOLHAR

V četrtek, 10. oktobra, so v tržaški knjižnici Libreria Internazionale Transalpina predstavili novo knjigo Pina Cacuccija *Camminando - incontri di un viandante* (Med hojo - srečanja popotnika), založba Feltrinelli, cena 23.000 lir.

Med hojo človek vedno spozna druge popotnike, ki imajo vedno kaj povedati: zgodbe svojega življenja, strasti, ki so jo označile, izkoreninile in predvsem obogatile. Pripovedi dogodkov, ki so r. vdušujoči, dramatični, tragikomični ali absurdni: vsako poglavje je potovanje v družbi pripovedovalca, od katerih so nekateri znani publiki (pisatelji, kot so Luis Sepulveda, Daniel Chavarria, Paco Tabo, glasbenik Steven Brown ali časnikarji Maruja Torres, Emilio Suri...); drugi so nekake prikazni v scenariju utrpelih vojn, odporov diktaturam, zadušeni revoluciji ali ne pomirjenih uporov. Pregonstvo je večkrat njihova skupna usoda, to so ljudje brez domovine, po lastni ali prisilni izbiri. S ponosom, a tudi z ironijo, izražajo uveljavitev spomina proti svetu, ki bi najraje čimprej pozabil. V enem samem življenju lahko človek prebriže na milijone kilometrov, pravi Cacucci, ne da bi se kdaj dotaknil tal in ne da bi kaj razumel o ljudeh, ki se jih je komaj dotaknil. Smisel potovanja je v tem, da se ustaviš in prisluhneš vsakomur, ki ti ima kaj povedati.

V uvodnih besedah knjige *Med hojo* Cacucci med drugim piše, da se je iz vsakega potovanja vrnil s spominom na nekoga bolj kot na nekaj ter da je spoznal kraje od pripovedi ljudi, ki jih je srečal. Z očmi spomina se avtor lažje spomni na izraze na njihovih obrazih kot na lepoto številnih pokrajin. Ljudi, ki jih je srečal, združuje skupni imenovalec nevzdržne potrebe po borbi zoper cinizmu, nestrpnosti vedno istih zmagovalcev. Nekateri so se proti temu borili z orožjem v rokah, drugi se še borijo. Danes so oblike odpora lahko drugačne: s pisano besedo, z glasbo ali z odvrnitvijo molka, kar je lahko večkrat izredno draga oblika odpora. Cacucci meni, da so pričevanja, ki jih je zbral v tej knjigi, le majhen prispevek k temu, da ne pozabimo, da smo vse privilegije tega delčka sveta dosegli v zameno za nevzdržne krivice, ki so jih vsilili ostalemu delu planeta, trem četrtinam prebivalcev Zemlje. Knjiga predstavlja

le malenkost, a lahko pripomore k temu, da se kdo ne čuti tako osamljen.

Do srečanj, o katerih avtor piše na 125 straneh svoje knjige, je prišlo v zadnjem desetletju; prvo poglavje pa zadeva zadnje potovanje. Gre za mehiško pokrajino Chiapas, ki je s prihodom nove absolutistične in neusmiljene vere v Boga Trga padel v pozabo. Avtor opisuje številne župnike, škofe in katehete, od katerih se je naučil spoštovati vero v Boga, v katerega sam ne veruje, ter ljudi, ki širijo krščanstvo kot sinonim solidarnosti, torej odpora proti izkoriščanju, ne pa kot podložništvo interesom mogočnikov.

Poglavja niso razporejena po geografskem ali kronološkem vrstnem redu. Latinska Amerika je najbolj prisotna, ker si je tam avtor pridobil največ novih prijateljev, s posebnim poudarkom na Mehiko, kjer med drugim Cacucci živi. Avtor pa je tudi na nemških in španskih cestah srečal nekoga, ki ga je bilo vredno poslušati, v zadnjem poglavju pa pripoveduje o srečanju tako rekoč pred vrati, ko v Bologni sreča bosansko begunko. To je dokaz, da ni vedno nujno preleteti oceane, če želimo poznati zgodbo, ki je ne bomo nikoli pozabili.

SELE IN SELANI

DORICA MAKUC

Narodopisna podoba ljudi in krajev pod Košuto, ki jo je v zajetni knjigi z naslovom *Sele in Selani* zarisala dr. Marija Makarovič (izšla v Celovcu - založnik Mohorjeva družba), zasluži posebno pozornost.

Slovenska znanstvenica se je leta 1983 odzvala povabilu tajnika Krščanske kulturne zveze v Celovcu Nužeja Tolmaja, da "obdela" eno vodilnih slovenskih koroških vasi v Avstriji, kjer še vsi domačini govorijo slovenski materni jezik. Sele so danes izjemni primer, eno redkih območij, ki ni podleglo "nenasilnemu, tihemu ponemčevanju." Potem ko je v skladu s raznarodovalno poniglavo dosegeno, da je ponemčen poslednji Slovenec v vasi, se po ugotovitvah dr. Makarovičeve: "Vedno znova pokaže isti sprevrženi raznarodovalni sindrom. Ljudje zavržejo svoj materni jezik, ohranijo pa celovito kulturo svojih slovenskih prednikov. Nema govornica slovenske kulturne dediščine ne moti nikogar, motil je le slovenski jezik, živa in najmočnejša govornica narodnostne opredelitve in pripadnosti."

Takšna in podobna spoznanja o zatajevanju in odmiranju slovenske kulturne identitete in o prilastanju ter vraščanju kulture slovenske narodnostne manjšinske skupnosti v kulturo zdaj že večinskega, nemško govorečega prebivalstva na Koroškem, so tudi vplivala na odločitev Makarovičeve za desetletno preučevanje monografije *Sele in Selani*. Kako in zakaj so se ohranile slovenske Sele pod Košuto? Kako, da na tem gorskem področju slovenski napis na kapelcih niso zbrisani in tako kot v Rožu in Podjuni napisani samo v nemščini? Čeprav so le-ti nastali iz pobožnosti slovenskega prebivalstva, morajo napis kot priče o nekdanjem slovenskem življenju izginiti, kapelice kot neme priče pa lahko ostanejo. V takšnih primerih nerazumljivega odklonilnega odnosa do slovenskega jezika in njegovih nosilcev odpove celo vzorno urejeno - spome-

niško in domačijsko varstvo na avstrijskem Koroškem.

Delo dr. Makarovičeve je potekalo predvsem na terenu; ustna pričevanja 122 Selanov in Selank, rojenih od leta 1896 do leta 1980, so bili temeljni viri o življenju in kulturi v 20. stoletju. Ure in ure, cele dneve so pričevalci odgovarjali na vprašanja slovenske etnologije, jo sprejemali medse, ji nudile streho, hrano in jo po selsko ljubkavalno preimenovali v Šperjevo Mici. Razumljivo, da se je dr. Makarovičeva poslužila številnih arhivov, matičnih knjig in spisov, pri katerih so ji nesebično pomagali predvsem p. Bernard Kotnik in profesorica Breda Vilhar-Turkova ter še mnogi.

Zgodovina Sel, te gorske pokrajine v Spodnjem Rožu s pretežno samotnimi kmetijami in nekaj bolj strnjene nekmečkimi domovi, je bolj skromno opisana v raznih virih. Selani so skupno z drugimi avstrijskimi vojaki umirali v prvi (padlo jih je 60) in drugi svetovni vojni (padlo jih je 25, devet je bilo pogrešanih). Med nacizmom so občutili tudi vse tegobe uničevalnega in poblazelega šovinizma. Devet selskih družin je bilo izseljenih, trinajst ljudi je umrlo v nacističnih taboriščih, štirje so padli v partizanih, osem Selanov je bilo obglavljenih na Dunaju 29. aprila 1943. Ob pripravljanju TV dokumentarne serije o germanizaciji koroških Slovencev smo se leta 1977 s TV ekipi poklonili tudi spominu nesrečnih Selanov v kapelici dunajskega zaporja, kjer so bili obglavljeni. Dunajski duhovnik, ki je nedolžne selške žrtve spremljal na zadnji poti, je tisto noč posivel!

Dr. Marija Makarovič je razdelila dragoceno narodopisno delo na 15 poglavij in iz vsakega se ob pričevanju, bogatem fotografskem materialu, z različnimi tabelami, z razpredelnicami za posamez-

ne, npr. bivalne in gospodarske enote ter oznake njihovih lastnikov, kaže bralcu večrajšnje in današnje življenje Selanov. Naselja in domovi, delo in razmerje do dela, družinska skupnost, medsebojni stiki in sodelovanja, versko in družabno življenje, društvena dejavnost, znanje in obzorje Selanov. Vsa ta in še druga raziskana področja silijo bralca, da se poglobi v delo, ki ima zgodovinsko vrednost. Danes in jutri bo pričal o slovenskem rodu pod Košuto, kjer se je moral človek v gozdu ali v udinjanju na kmetiji stoletja truditi za svoj obstoj, pa se dela ni ustrašil. Začel ga je z besedami: "Bush in ta sveti križ", končal z zahvalo: "Bush ti bodi zahvaljen." Toda po delu, še ob njem so Selani peli. Peli so skupinsko, posamično ali družinsko, ki je bilo najlepše, pa sedaj žal upada, tako kot upada število prebivalstva, saj je tudi pod Košuto vedno manj otrok. In Selani so vedno radi tudi plesali ob domačih godcih; samouško godčevstvo je še vedno živo in ne bo zamrlo, pa čeprav se selski otroci učijo igrati na razna glasbila v glasbenih šolah. Ko je na svatbi pri Trkladu leta 1928 igral Kacmunov Honz karmoniko, Basnerjev Jurij klarinet in Colnar bas, je bila že vsepovsod znana šaljiva, kar šestnajst vrstic dolga pesem, ki jo je zapisal selski organist Simon Kocijan. Prva kitica se glasi: "V Selah ljudstvo tako žije, / da muzka v Šajdi je na pleh, / kdor na Kot jo gor zavije, / tam godejo pa na meh."

In kaj vse so počeli in počnejo Selani, ti vedri, ponosni Slovenci izpod Košute! Pesnikovali so in se predajali magičnemu zdravilstvu, pa se le-tega danes loti kakšna starejša ženska na skrivaj, da se ji ne bi mlajši preveč posmehovali. Sele in Selani, enkrat, edinstven svet onkraj Karavank!

POLITIČNO IN KULTURNO ŽIVLJENJE GORIŠKIH SLOVENCEV MED OBEMA VOJNAMA (2)

BRANKO MARUŠIČ

Strogi vojaški režim je tudi na Goriškem, tako kot v ostalih okupiranih krajih, omilila uvedba oblasti civilnega guvernerja. Konfiniranci so se vračali domov, oblast je odpirala slovensko osnovno šolstvo - vendar ne slovenske državne gimnazije v Gorici - obnavljalo pa se je tudi slovensko politično in kulturno življenje. Nove razmere so narekivale politično združitev vseh Slovencev okupiranih krajev in to so storili 3. avgusta 1919, združeni v enotnem političnem društvu "Edinost" s sedežem v Trstu in posebnima odboroma za Goriško in Istro. Društvo "Edinost" je vključevalo tudi nekdanji goriški stranki, narodnonapredno in Slovensko ljudsko stranko poleg istrskega Političnega društva za Hrvate in Slovence v Istri

ter političnega društva "Edinost" v Trstu. Socialisti, ki so takrat pridobivali politično moč, v združeni stranki niso sodelovali. Temeljna naloga društva "Edinost" je bila zaščita narodnih pravic Slovencev in Hrvatov, zato je društvo posvečalo pozornost šoli pa tudi obnovi ter delovanju prosvetnih in gospodarskih društev.

Na Goriškem je društvo "Edinost" še posebej razvijalo svoj socialni program, tudi zato, ker je med članstvom prevladala krščanskosocialna struja nad liberalno sestavino, ki pa je ohranjala svojo moč v svojem tržaškem delu. Krščanski socialisti so postavljali odločne socialne programe tudi v soočanju s socialisti, ki so v krizah povojnih let in sledeč zgledu socialističnih revolucij po svetu krepili moč svoje stranke. Italijansko socialistično gibanje je bilo takrat v Italiji močno in njegov uspeh - sprememba družbenega reda - bi pomenila rešitev tudi socialnih in narodnih vprašanj, za kar so bili zelo zainteresirani slovenski socialisti. Od tod sodba goriškega krščanskega socialnega duhovnika Ivana Rejca, da boja zoper kapitalizem ni mogoče prepustiti kot monopol socialistom. Splet vseh teh vprašanj je povzročal, da so nesoglasja med goriškim in tržaškim delom postajala vse večja in vodila v cepitev. Konec leta 1923 se je v Gorici

ustanovilo Politično društvo "Edinost", zato pa je liberalna tržaška "Edinost" delovala za celotno ozemlje Julijske krajine. Na Goriškem se je predvojno izenačeno razmerje med liberalci in katoličani porušilo in prevlado so dobili slednji. Tako so bili Goričani znova politično razcepljeni.

Z italijanskim političnim gibanjem tistih dni so bili najbolj neposredno povezani socialisti oz. komunisti, krščanski socialisti pa so iskali stike z italijansko ljudsko stranko. Tudi tu niso imeli podpore tržaških slovenskih liberalcev. V poskuse navezav stikov pa so posegali tudi italijanski nacionalisti, ko so si - kot ugotavlja Milica Kacin-Wohinz - prizadevali ustvariti prepad med Slovenci in so si njih ravnanje tolmačili, kot da so krščanski socialci nekakšni kolaboracionisti, liberalci pa slovenski iredentisti. Močna stranka so v povojnem času postajali socialisti, notranji razpori so privedli v začetku leta 1921 do delitve stranke na socialiste in komuniste. Kasneje, zlasti v času ilegalnega dela, je v delavskem gibanju povsem prevladal komunistični del. Toda čas po aneksiji je močno polariziral razmerja med Slovenci in Italijani, polarizacijo je poglobila politika skrajnega nacionalizma.

DALJE

KRIZA TKB

JE BIL SAMO GNEV?

IVAN ŽERJAL

Prejšnji teden je prišlo do dramatičnih razpletov v zvezi s krizo Tržaške kreditne banke. Aretirani so bili bivši vodilni funkcionarji tega bančnega zavoda, katerega stanje je sedaj pod drobnogledom komisarjev Banke Italije in sodstva. Slovenska skupnost je v petek, 18. oktobra, sklicala tiskovno konferenco, ki je dvignila precej prahu in zanetila polemiko.

Udeleženci okrogle mize. Z leve: Ivo Jevnikar, Marjan Terpin, Martin Breclj in Jože Škerk (Foto Kroma)

Dokument, ki ga je ob tej priložnosti oblikovala SSK, objavljamo na drugem mestu. V tem prispevku želimo poročati predvsem o polemikah, ki so nastale v zvezi s tiskovno konferenco, polemikah, ki so v zadnjih dneh prišle do izraza zlasti na straneh Primorskega dnevnika.

Resnici na ljubo je iz poročila Primorskega dnevnika o tiskovni konferenci SSK marsikaj izostalo, saj je bil slovenski dnevnik le ena izmed nakazanih tem. Izrečnih stvari pa je bilo po drugi strani res veliko, da jih le s težavo lahko strneš v en sam članek. Govor je bil namreč ne le o banki ali Primorskem dnevniku, ampak o celotnem gospodarskem in političnem sistemu, ki ga je upravljal del manjšine. Del tega sistema so - po mnenju SSK - TKB, SKGZ, Primorski dnevnik ter vse gospodarske in druge ustanove, ki so vezane nanje. S spremembami v Sloveniji in Italiji se je ta sistem zrušil in je nevarno, da se seboj potegne večinski del slovenskega organiziranega življenja v zamejstvu.

Poleg tega smo med drugim slišali pričevanje uslužbenca TKB o razmerah znotraj banke. To je bilo zelo zanimivo, hkrati pa tudi osupljivo, saj je uslužbenec dejal, da je šlo za pravo strahovlodo, ki je v veljavi še danes. Ravno pred kratkim, po uvedbi komisarske uprave, so klicali na zagovor osebo, ki je na zboru uslužbenec izrekla kritične pripombe na račun prejšnjega vodstva banke.

Iz poročila v Primorskem dnevniku izhaja, kot da je šlo na tiskovni konferenci SSK v

glavnem le za napade na ta časopis. V resnici ni bilo tako. Dnevnik je bil obravnavan - in kritiziran - kot del tega razpadajočega sistema, ker se je po mnenju predstavnikov SSK držal linije, ki si ni prizadevala, da bi manjšina bila subjekt. Udeleženci so se tudi spraševali o okoliščinah, ki so svojčas privedle do zavrnitve ponujene rešitve slovenske vlade in do projekta Primorski dnevnik-Republika.

O zgodovini in delovanju tega sistema ne govori samo SSK. V sobotni prilogi ljubljanskega Dela 19. oktobra je objavljen obširen članek tržaškega publicista Paola G. Parovela z naslovom Kdo je spraznil blagajno slovenske manjšine v Italiji? Parovel med drugim piše o "nenormalnih in nevarnih povezavah", v katerih se manjšinske strukture "prek zaupnikov povezujejo z italijanskimi okolji posebne vrste" (Queracijem, Banco di Sicilia, italijanskimi nacionalisti, op.ur.) in da je velik del poslov s temi ljudmi "prispeval k sedanjim ogromnim izgubam manjšine". Parovel piše tudi o tem, kako je ta večdesetletni sistem vplival na slovensko manjšino v Italiji: "V takem položaju je bila manjšina kot politični in ekonomski subjekt samo vizualna utvara, ki je pokrivala le interese levice, kompromitirane z odnosom z Rimom in Beogradom."

Zato je nekoliko reduktivno pisati o "koncentričnem napadu" na Primorski dnevnik, ki naj bi bil po mnenju nekaterih vsega kriv, in o raznobarnih nagobčnikih. Pa tudi ironične uganke so odveč.

MOČNIK: KANDIDATI SSK SO VEZANI NA TERITORIJ

Bližajo se volitve v tržaški pokrajinski svet. Slovenska skupnost je sooblikovalec liste TS 2000, katere predsedniška kandidatka je Adele Pino. SSK ima na tej listi šest kandidatov, to so: Nevo Radović (Nabrežina I), Dimitrij Žbogar (Nabrežina IV), Vladimir Vremec (Zgonik-Repentabor), Marko Štoka (Trst I), Sergij Mahnič (Dolina I) in Danijel Novak (Dolina II). O volitvah smo se pogovarjali s pokrajinskim tajnikom SSK Petrom Močnikom.

Kako je prišlo do nastanka liste TS 2000?

Lista TS 2000 želi biti nov poskus, da bi oblikovali listo, kot je bilo v času izvolitve župana Illyja lista Zavezništvo za Trst. V bistvu gre za listo, h kateri so pristopile razne stranke in gibanja in je odprta tudi volivcem, ki se morda ne prepoznajo v nobeni od teh list, a želijo podpreti kandidata za predsednika na tej listi (druge stranke ga samo podprejo takorekoč od zunaj), zato da bi skušala dobiti čimveč glasov na teritoriju med tistimi ljudmi, ki so nezadovoljni, kritični itd. Zato je njen spekter zelo širok: gre od Pakta Segni in Liste Dini prek Mreže, krščanskih socialcev, raznih socialistov, ki se zadnje čase združujejo, tja do L. Prodijskih odborov, zbranih v Gibanje za Oljko.

Kakšna je vloga SSK v okviru te liste?

SSK je pristopila k tej listi, v kolikor moramo pri vsakih volitvah reševati problem krivičnega večinskega volilnega zakona, ki onemogoča izvolitev slovenskega pred-

stavnika na samostojni listi brez povezave z drugimi. Da bi mi prejeli več tisoč glasov, ne da bi izvolili svojega predstavnika, bi bilo s političnega vidika nespametno. Zato so se vodstveni organi in svet stranke odločili, da nastopimo na tej listi, v kolikor dobimo ugoden položaj. Na dlani je - in drugi zavezniki na listi se tega dobro zavedajo - da je SSK pravzaprav morda glavna sila na tej listi. Zato ima tudi šest kandidatov na skupnih 24. Vsi so na zelo vidnih mestih v okoliških okrožjih in imajo torej zelo dobre možnosti izvolitve, bodisi če prodremo s predsednico v večino, bodisi če se znajdemo v opoziciji.

Letos se bo prvič volilo z novo razdelitvijo okrožij, za kar si je SSK močno prizadevala. Boste to poudarjali v volilni kampanji?

Letos bodo okoliške občine prvič imele dvanajst okrožij, torej toliko, kolikor jih ima sama tržaška občina. Ne pozabimo, da je tržaška občina do leta 1993 imela 21 mest od vseh 24. Mislim, da je to izreden rezultat, ki ga je dosegla SSK sama proti

vsem ostalim silam, tudi tistim, ki zbirajo slovenske glasove in so bile odločno proti našemu prizivu na ustavno sodišče. To je dalo prav stranki in njeni zahtevi po pravičnosti. Dokazano je, da sta Palamara in italijanska oblast diskriminirala okoliške občine in Slovence v prvi vrsti s tem, da sta jih potlačila v tri okrožja. To je bila huda politična napaka, morda razumljiva leta 1956, danes pa je nesprejemljiva. Škoda, da se to ni naredilo že prej, in škoda, da so drugi nasprotovali popravljanju krivic.

V teh okrožjih je SSK skušala kandidirati ljudi, ki so vezani na teritorij. Druge liste pa so dale v ta okrožja, v katerih je največ možnosti za izvolitev, kandidate, za katere jim je do tega, da so izvoljeni. DSL, SKP in druge stranke kandidirajo v teh okrožjih ljudi, ki niso domačini, ki nimajo nobene zveze s teritorijem samo zato, da bodo izvoljeni. To so strankarska navodila, ki smo se jim mi hoteli izogniti in smo zato dali ljudi, ki nekaj pomenijo v kraju, kjer kandidirajo. Upamo, da bodo volivci to izbiro nagradili in bodo podčrtali, da razdelitev okrožij daje večjo težo tudi drugim občinam in ne samo občin Trst.

Vedno v zvezi z razsodbo ustavnega sodišča bomo v volilni kampanji organizirali srečanje ali okroglo mizo na sedežu stranke na temo: pokrajine po zadnji razsodbi ustavnega sodišča. Skušali bomo preresetati stališča strank in voljo za nov pristop do teritorija.

DVE SREČANJI SLOVENSKE SKUPNOSTI

SSK prireja prihodnji teden dve srečanja: v torek, 29. t.m., bo ob 20.30 v mali dvorani Prosvetnega doma na Opčinah razgovor o gospodarstvu manjšine. V sredo, 30. t.m., bo ob 20.30 v gledališču France Prešeren v Boljuncu srečanje s kandidatko za predsednika pokrajine Adele Pino.

KANDIDATURE ZA VOLITVE V ŠOLSKE SVETE

Izvršni odbor Sindikata slovenske šole - tajništvo Trst je na izredni seji 10. oktobra podprl kandidate na listah učnega osebja državnih otroških vrtcev, osnovnih, srednjih in višjih šol za volitve v tržaški pokrajinski šolski svet.

V daljšem tiskovnem poročilu, ki smo ga prejeli, SSŠ spominja na odločitev o nadaljevanju bojkota volitev v okrajne šolske svete in na odločitev o udeležbi na volitvah za pokrajinski šolski svet. Odločitvi sta sprejela tako izvršni odbor SSŠ-Trst 11. septembra kot tudi enotni šolski odbor 13. septembra.

Tiskovno poročilo navaja tudi imena kandidatov. Na listi za učno osebje državnih otroških vrtcev z geslom Živav kandidira Katerina Čuk. Na listi za učno osebje državnih osnovnih šol z geslom Cicibani kandidirajo: Mirjam Mikolj, Tatjana Cibic, Majda Mihačič, Maura Cepar, Eda Pregarc, Friderik Žerjal, Olga Tavčar, Katja Verginella in Bruna Visintin.

Na listi za učno osebje srednjih šol z geslom Prijatelji kandidirajo: Lučka Peterlin, Fiorella Benčić Serio in Lia Legiša. Na listi za učno osebje višjih srednjih šol z geslom Tudi mi kandidirajo: Samo Pahor, Davor Pečenko ter Loredana Guštin.

Na listi staršev z geslom Starši kandidirajo Vesna Čotar, Zdenko Floridan, Ingrid Kalan, Ennio Kuret, Maja La-

stvo samo tržaški šolniki, je izvršni odbor sklenil, da podpre goriška šolnika, ki kandidirata na listi Dom.

SSŠ - tajništvo Trst se iskreno zahvaljuje prof. Tomažu Simčiču za opravljeno delo in sodelovanje pri skupnem reševanju številnih problemov in nenazadnje tudi za nesebično pomoč pri pripravi na bližnje volitve v pokra-

jinska sveta in vsedravnih šolski svet. Tržaško tajništvo SSŠ si želi nadaljnjega plodnega sodelovanja z goriškim predstavnikom, čigar izvolitev bo gotovo prispevala k še tesnejšim stikom med odboroma.

Ob uspešni predstavitvi kandidatnih list se tržaški odborniki zahvaljujejo vsem, ki so z njimi sodelovali. Posebno se zahvaljujejo bivšima odbornicama Nadji Debenjak in Kristini Kovačič, vsem ravnateljem in didaktičnim ravnateljem, tajniškemu osebju in predsednikom zavodskih volilnih komisij, ki so bili v tem obdobju dodatno obremenjeni. Nenazadnje se zahvaljujejo vsem, ki so sprejeli kandidate in tako potrdili čut odgovornosti in zavzetost za probleme in dobrobit naše šole.

† Dne 22. oktobra nas je za vedno zapustila naša ljubljena sestra in teta PAVLA SIMONIČ

Pred pogrebom bo žara v cerkvi na pokopališču pri Sv. Ani, kjer bo v ponedeljek, 28.10., ob 10. uri pogrebna maša. Prisrčna zahvala dr. Marjanu Nabergoju in osebju bolnišnice na Obelisku za skrb in požrtvovalno nego.

Žalujča sestra Francka, nečaki in nečakinje in ostalo sorodstvo.

SDGZ SLAVI SVOJ ZLATI JUBILEJ

V petek, 25. oktobra, bo ob 20. uri v Kulturnem domu v Trstu slovesna proslava 50. obletnice Slovenskega deželnega gospodarskega združenja. Da bi SDGZ dostojno proslavilo ta jubilej, je priredilo ta teden vrsto srečanj.

Ena od teh je bila v ponedeljek, 21. oktobra, v Kulturnem domu v Trstu. Tam je potekalo srečanje na temo *Kako postaneš podjetnik-profesionalec*; namenjeno je bilo mladim ljudem, da bi v njih spodbudili zanimanje za podjetništvo in samostojen poklic. Številnim udeležencem (govori se o prisotnosti kakih dvesto ljudi) so spregovorili mladi in uspešni podjetniki, ki so aktivni pri SDGZ. Prisotni so se predstavili Robert Vidoni, ki se ukvarja z zunanjo trgovino, Aleksandra Pangerc, aktivna v družinskem gradbenem podjetju, Joško Sirk, ki vodi gostinski turistični objekt, Marko Štavar, ki skupaj z nekaterimi drugimi kolegi inženirji vodi tehnični urad, in Peter Malalan, ki vodi priznano zlatarno na Opčinah. Vsak je s svojega zornega kota posredoval svojo življenjsko in delovno pot. Bistvo njihovega sporočila je bilo, da mora mlad človek, ki se želi posvetiti podjetništvu, veliko sanjati, pa tudi trmasto vztrajati na svoji poti,

da te sanje uresniči. Poleg tega so poudarili pomembnost znanja in izobrazbe, pa tudi izkušnje, ki si jih pridobiš le z vztrajnostjo, učenjem in delom.

Razvejana razprava, ki je sledila posegom gostov, je teatiko še dodatno poglobila, saj so prišli mladi na dan z najrazličnejšimi vprašanji, od možnosti študija v tujini do problema, kako začeti samostojno podjetništvo oz. profesionalno pot. V razpravo so posegli bodisi direktor SDGZ Vojko Kocjančič kot nekateri starejši in uveljavljeni podjetniki, ki so podčrtali pomen dobre volje, vztrajnosti in delavnosti.

Druga pobuda ob praznovanju 50-letnice SDGZ je bila na sporedu v torek, 22. oktobra, ko so v Kulturnem domu v Trstu podelili priznanja 65 uveljavljenim podjetjem in posameznikom, ki so veliko prispevali k razvoju slovenskega gospodarstva v Italiji. Ob tej priložnosti je bila tudi na ogled razstava z naslovom *Stara orodja - stari poklici*. Na 50-letnico SDGZ

Malaki podjetniki, ki so spregovorili na ponedeljkovem srečanju: z leve Marko Štavar, Aleksandra Pangerc, Robert Vidoni, Joško Sirk in Peter Malalan (Foto Kroma)

opozarjajo tudi številne strani in članki v Primorskem dnevniku in oddaje po valovih Radia Trst A, kar priča

o pomembnosti Združenja v življenju naše narodnostne skupnosti.

NAŠE SOŽALJE

Na Tržaškem je globoko odjeknila žalostna vest, da je po nekajmesečni bolezni umrl odvetnik dr. Egon Floridan. Star je bil 72 let. Rodil se je v Nabrežini in se je že kot mlad izobraženec takoj po drugi svetovni vojni vključil v politično in javno življenje svoje občine ter širše okolice. Dolgo let je bil profesor na nižjih in višjih srednjih šolah, nato pa se je popolnoma posvetil odvetniškemu poklicu. Pogreb pokojnika je bil v torek,

22. t.m., v Nabrežini. Ob odprtem grobu so mu v slovo spregovorili dr. Drago Legiša ter odvetnika Drago Štoka in Jan Godnič. O njegovem liku bomo podrobneje pisali v prihodnji številki našega lista.

Uredništvo in uprava Novega glasa se klanjata spomenu svojega zvestega naročnika, vdovi gospe Anici in hčerki gospe Katerini ter sorodnikom izrekata globoko občuteno sožalje.

OBVESTILA

TRST. Glasbena matica vpisuje **abonmaje** za 25. koncertno sezono 1996/97 vsak dan, razen sobote, med 10. in 14. uro (tel. 418605). Prvi koncert bo v torek, 5. novembra 1996, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu - Komorni orkester *Camerata Labacensis* iz Ljubljane. Dirigent Nikolaj Aleksejev; solist Davor Bušič, flavta.

DOLINA. V petek, 25.10. 1996, se sestane ob 18.30 dolinski občinski svet z naslednjim dnevnim redom: 1) odobritev zapisnika seje občinskega sveta z dne 30.9.1996; 2) poročilo župana o raznih občinskih zadevah. Morebitna priporočila in vprašanja; 3) predstavitev občinskemu svetu osnutka proračuna za finančno leto 1997, osnutke večletnega proračuna in planskega ter programskega poročila; 4) odobritev predhodnega načrta za ureditev pokopališča v Gročani.

TRST. Slovenski visokošolski sklad *Sergij Tončič* obnavlja letno **nagrado Dr. Frane Tončič**. Nagrada v znesku dveh milijonov lir je namenjena diplomski študiji s področja humanističnih oz. eksaktnih ved, ki pomeni obogatitev slovenske kulture, zgodovine ali znanosti in ki je sklenila univerzitetni študij v enem od

rokov akademskega leta 1994/95. Zainteresirani naj dostavijo izvod svoje študije do 31. oktobra 1996 Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20/I.

DAROVİ

ZA SVETO goro: G.P. v zahvalo g. Gorazdu za opravljeno delo 50.000.

ZA SLOVENSKE misijonarje: Jelka Terčon Šah v spomin na svoje pokojne sorodnike 50.000.

ZA BEGUNSKE otroke v Ajdovščini: B.S. 50.000.

ZA STREHO nabrežinske cerkve: Visentin L. 100.000; Caharija M. 30.000; Bressan L.T. 10.000; Claudio V. 10.000; Gustin S.E. 10.000; Bortolotti I.N. 50.000; Rudež V.F. 20.000; Blažina V. 10.000; Širca D.M. 50.000; Širca I.M. 50.000; Pipan P. 100.000; Zerial E. 10.000; Zambiasi G.S. 10.000; Modenato G.A. 50.000; Ruttar-Secchi 80.000; Rosato I. 50.000; Kobau P. 10.000; De Lorenzi I. 10.000; Marakuža S. 50.000; Vecchiet S.A. 20.000; Savron I. 15.000; Milič Z. 100.000; Pertot D. 10.000; Caharija S. 30.000; Doz D.M. 20.000; Franco J. 20.000; Radovič D. 100.000; Visentin E. 40.000; Radovič I.F. 50.000;

PRI ZALOŽBI MLADIKA

PREDSTAVILI SO ZBIRKO BRUNE PERTOT PESMI IZ PIPE

IVAN ŽERJAL

V ponedeljek, 21. oktobra, je bilo v Peterlinovi dvorani v Trstu res praznično. Predstavili so novo pesniško zbirko Brune Pertot *Pesmi iz pipe*.

Z leve: Bruna Pertot, Jasna Merku in Lučka Susič (Foto Kroma)

vsaka pesem pa ima tudi svojo ilustracijo.

O delu in o pesniškem opusu Brune Pertot je spregovorila prof. Lučka Susič. To, je dejala, je komaj tretja zbirka tržaške pesnice, prvič pa so objavljene pesmi, namenjene otrokom. Prof. Susičeva je opisala avtoričino doživljanje sveta, ki jemlje v poštev vse čute. Kot takega ga tudi ponudi bralcu.

Pesmi iz zadnje zbirke so sveže, žuboreče in iskrive, kot da bi pač komaj prišle iz

pipe. Obravnavajo razne tematike, ki govorijo o otrokovem doživljanju sveta in svetega. Šest pesmi vsebuje namreč izrazito versko tematiko (kar je prava redkost v slovenski poeziji), ki pa je podana z nevsiljivostjo in zaupljivostjo ter s spretnimi miselnimi in stilnimi zasuki. Ostale pesmi govorijo o starših, naravi in živalih: vse odlikuje perfektna harmonija in urejenost, saj je vse to božje delo. Narava je torej harmonija, ki jo mora človek spoštovati,

ker mu je bila podarjena. Bruna Pertot tudi doživlja skupaj z otrokom njegov strah pred neznanim. Otroke prikazuje take, kakršni so, se pravi brez polovičarstva, ki tolikokrat odlikuje odrasle.

Nekatere pesmi, je zatem dejala Bruna Pertot, so nastale že pred časom in smo jih imeli priložnost brati v Pastirčku, tri četrtine pa so nove. Slike, je dejala ilustratorica Jasna Merku, so nastajale približno leto dni. Samo za prvo ilustracijo je rabila več kot mesec dni, ker je z njo želela dati zasnovo celotni zbirki.

Večer je potekal v prisknem vzdušju, čemur so pripomogle tudi recitacije članov gledališke skupine Tamara Petaros z Opčin Martina Malalan, Veronika Špacapan, Urška Daneu in Jurij Daneu. Avtorica je tudi prejela telefonske čestitke konzula Republike Slovenije Tomaža Pavšiča.

Razstava ilustracij Jasne Merku bo na ogled štirinajst dni od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure. Cena zbirke *Pesmi iz pipe*, ki so jo tiskali v tisoč izvodih, pa je 25.000 lir.

RADIJSKI ODER SLOVENSKI KULTURNI KLUB MARIJIN DOM PRI SVETEM IVANU

vabijo na ogled igre Alojza Rebule

SAVLOV DEMON

v izvedbi KUD Selce nad Škofjo Loko.

REŽIJA Marjan Kokalj

V SOBOTO, 26. OKTOBRA 1996, ob 18.30 v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3.

V NEDELJO, 27. OKTOBRA 1996, ob 17. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27.

UTRINKI

PRSTAN... PA KAKŠEN!

Taborišče. Vroče poletno sonce nas je žgalo in vse veselje jemalo! Motili smo se z raznimi opravili. Ker sem videl druge, sem sklenil tudi jaz izklesati iz breskvine koščice prstan. Ure in ure sem z nožičem drsal, rezal, oblikoval... in končno je počil! Še enkrat! Tokrat mi je uspelo: lep, izreden prstan! "Komu ga boš podaril?" - "To je skrivnost!" Hote ali nehoti sem navezal stike s plemenito, verno osebo, ki mi je marsikaj dobrega naredila. Sklenil sem njej podariti težko "prislužen" prstan. Vesela ga je bila. Pa so se stvari tako zasukale, da sva se po božji previdnosti ločila. Vrnila mi je prstan v tolažbo in v spomin podarila krasno knjigo sv. Pavla (Riciotti). In prstan? Na račun večje, božje ljubezni je zgorel v ognju... z ognjem apostolskega življenja.

(B+B)

PREMIERA OPERETE V KULTURNEM CENTRU LOJZE BRATUŽ

PRI BELEM KONJIČKU IZREDEN DOGODEK

IVA KORŠIČ

FOTO BUMBACA

Izjemno pomemben dogodek, blagoslovitev in odprtje prenovljenega Katoliškega doma, sedaj Kulturnega centra Lojze Bratuž, bo gotovo zapisan v zlato knjigo zgodovine slovenskega življa na Goriškem in se živo ohranil v naših srcih. Ta slovesni, nepozabni dan, 19. oktober 1996, je Zveza slovenske katoliške prosvete hotela poudariti z odrosko postavitvijo operete. Ta zvrst ni nova na goriškem odru. Velik uspeh sta želi *Planinska roža* in *Srce in denar*. Prav to je organizatorjem vtilo potrebnega poguma za uresničitev zahtevnega in ambicioznega načrta. Opereta je pač zvrst, ki združuje gledališke, glasbene, plesne in pevске prvine. Ti elementi so bogato prisotni v naših društvih. Zborov res ne manjka, učencev SCGV je tudi veliko in gledališke skupine spadajo že v staro goriško tradicijo. Med teksti je bilo izbrano zaradi melodioznosti in ljudskega duha, ki ga širok krog poslušalcev navadno zelo ceni, delo Hansa Müllerja in Erika Charella *Pri belem konjičku*. Z glasbo ga je opremil Ralph Benatzky, z besedilom pesmi pa Robert Gilbert; v slovenski jezik ga je preli Joža Ambrož. Lahkotna opereta, prepojena z učinkovitimi komičnimi efekti, se včasih prevesi v *musical*, a nas v naslednjem trenutku že ponese spet na lahkotnih notah valčka v oddaljeni galantni, dvorski svet. Prevzame nas s svojo svežino in razbremenjeno dušo. Ob njej še sami zaslanjamo.

Režija te operete zahteva dokajšnjo mero mirnih, treznih prijemov, voditi mora namreč nad 150 nastopajočih (zgodí se, da bi rad marsikdo kaj svojega pridal), to je ogromna množica, ki jo je treba uskladiti, zlití v harmonično celoto. Nelahka naloga je bila poverjena priljubljenemu režiserju Emilu Aberški. Vsi ga prav dobro poznamo in cenimo, on pa se je že povsem seznanil z našo zamajsko stvarnostjo. Asistent režije, posebno dragocen v Aberškovi prisiljeni odsotnosti, je bila poštvalna Anka Černic, ki ni imela lahkega dela, saj se je morala včasih trdo postaviti, da je lahko uveljavila režiserjevo zamisel.

V bistveni del operete sodi orkester, ki ga sestavljajo mladi glasbeniki iz dežele Furlanije Julijske krajine (med temi so tudi gojenci SCGV Komel) in Slovenije. Vsa glasbila so zadobila pravi zvok in se zlija v točen tempo pod odlično, temperameno taktirko dirigenta Hilarija Lavrenčiča iz Doberdoba, ki se že deset let profesionalno ukvarja z glasbo. Sedaj je odrski korepetitor v tržaškem Verdijevem gledališču (njegova je tudi režija zborovskih prizorov).

Vsebina operete *Pri belem konjičku* je preprosta. Dogodki potekajo v prvih letih dvajsetega stoletja v značilnem tirolskem počitniškem kraju ob jezeru. Tu stoji čeden hotel, ki ga uspešno upravlja mlada vdova Josepha. Ta je v treh letih odslovila že pet natakarijev, ker so jo preveč nadlegovali. Vanjo je brezmejno zaljubljen natakari Leopold, ki si prizadeva, da bi čimbolje ustregel neučakanim gostom. Ona pa ljubi stalnega gosta, odvetnika Siedlerja. Zanj zmeraj skrbno hrani sobo št. 4 z balkonom. Situacije se začenejo zapletati, ko parnik napove prihod gostov. Med njimi so novoporočenca in tovarnar Giesecke s hčerjo Ottilie. Tovarnar je velik nergač in zelo zahteven, zato

si želi prav sobo št. 4. Dobi jo po zaslugi Leopolda, ki je blazno ljubosumen na odvetnika Siedlerja. Tega tovarnar pozna samo po imenu. To je namreč odvetnik njegovega poslovnega tekmeča Sülzheimera. S tem se pravdata zaradi uporabe nekakega patenta. Ko se končno pojavi Siedler, mu mora Giesecke odstopiti sobo. Medtem se med Siedlerjem in Gieseckovo hčerko spletejo ljubzenska čustva. Tega je zelo vesel Leopold, ker misli, da si bo tako končno pridobil gospodaričino srce. Nepredvidena ploh zmoti Leopoldovo sanjarjenje in on mora takoj pohiteti po dežnike za goste (zelo slikovita scena). Josephi pa noče ustreči, ko mu ta ukaže, naj odnese rože v odvetnikovo sobo. Natakari je odslovljen. Zaljubljeni Siedler se hoče za nakano približati dekletovemu očetu Giesecku. S pretvezo, da bi sklenil tožbo, predlaga, naj se Ottilie omoži z mladim Sülzheimerm, sinom njegovega tekmeča. Tovarnar rade volje sprejme ta nasvet in Siedlerju da v varstvo svojo hčer. Ko se prikaže vaze zagledani mladi Sülzheimer, se na prvi pogled zaljubi v Klarico, hčerko profesorja Hinzelmanna. Vse goste vznemiri novica o prihodu cesarja Franca Jožefa. Josepha se začne dobrihiti odpuščene natakariju, ker ga sedaj nujno potrebuje. Leopold ostane in izreče visokemu gostu zmedeno dobrodošlico. Za tem pa dokončno odpove službo. V njegovem odslovljenem pisnu je zapisano "Odslovljen zaradi vmešavanja v osebne zadeve, sprejet kot zakonski mož za vse življenje." Vse ljubzenske spletke se srečno končajo z javno zaroko.

Vsebina bi zvenela banalno, če ne bi bila čudovito povezana s petjem, glasbo in gibom. V opereti je pravzaprav glavni protagonist zbor (natakari, sobaric, gorskih vodičev, vratarjev, kravarjev, mlekaric, turistov), ki ga sestavlja šestinpetdeset pevcev, članov zborov Hrast iz Doberdoba, F.B. Sedej iz Števerjana, Štandrež, Rupa-Peč, Podgora, M. Filaj, L. Bratuž in gojenci SCGV E. Komel. Ko so stopili na oder, se je akustična velika dvorana napolnila z mladostnimi, a odličnimi in res skr-

beno pripravljenimi glasovi. Ob njihovem zanosnem petju smo poslušalci čutili nekakšen pronicljiv drget po telesu. Sproščeno, brez vsakršne negotovosti, so zazvenele glasilke in potrdile, da imamo na Goriškem še veliko pevskega kadra, ki bi lahko v tej zasedbi še kdaj nastopil in dokazal, da nosijo amaterji v sebi neprikrito navdušenje, s katerim se profesionalci ne morejo kosati. Samozavestno so prihajali in odhajali, brez zastojev in koordinirano so sledili orkestrskemu ritmu. Bili so pevci-igranci, ki so z dobro priučeno mimiko in gibom - za katerega je bila zadolžena koreografinja Carolina Bagnati iz Trsta - sooblikovali predstavo z ostalimi solisti. Z njimi so se združili tudi rosnio mladi glasovi otroškega zbora iz Doberdoba, ki jih je neopazno vodila Lucija Lavrenčič; bila pa je tudi korepetitor v družbi Valentine Pavio in Michele De Castro. Koreografske slike so dopolnjevali plesni Plesne skupine Urška iz Nove Gorice, vendar je bil odrski prostor za šest mladih parov pretesen in zaradi tega plesni koraki niso mogli priti do pravega izraza. Pokazala se je tudi marsikatera neskladnost, ki jo je treba morda pripisati pomanjkanju vsaj nekaj skupnih vaj.

Brez dvoma pa je publiko podžgala godba na pihala Vasilij Mirk s Proseka z dirigentom Aljošo Starcem, ki je s Straussovim *Radetzkim maršem* spremljala prihod avstrijskega cesarja Franca Jožefa. Ta je našel primerne dostojanstvenega dvojnika v Martinu Srebrniču. Prikupno lastnico Belega konjička je odigrala gostja iz Slovenije Alenka Slokar, ki je s profesionalno točnostjo ustvarila lep, naraven lik vesele, a odločne vdove. V ušesih nam še odmevajo romantični dueti s Kazimiro Černicom, ki je (sicer nekoliko zadržano) ustvaril prijetnega sanjavo zaljubljenega natakarija Leopolda. Zadržnega, jezljivega, včasih celorobatega tovarnarja Giesecka je gladko podal izredno talentirani Božidar Tabaj. S svojo krepko zasnovanim junakom je zapolnil oder in kot ponavadi podaril zvrhan pehar neprisljenega smeha. Njegovo hčerko, fino

tržaško gospodično (pravo očeto nasprotje) je izoblikovala Nadja Fabris, stalna pevka v zboru tržaškega gledališča Verdi, ki pa je mestoma nekoliko prethi izvajala solistične in duetske nastope. Ob njej se je dokaj nenaravno, preveč nastopaško šopiril Dušan Kobal kot odvetnik Siedler. Marko Černic je bil res pravcata gledališka pojava s svojo "tanko" gibčnostjo (spominjal nas je na kabaletnega plesalca), v vlogi vaze zazretega narcizista Sigismunda. Marjan Breščak je dognano poosebil skrajno varčnega profesorja Hinzelmanna, ki se sijajno počuti v podstrešni sobici in uživa ob geografskih lepota kraja. Naivno, sramežljivo in zaradi sesljanja redkobesedno profesorjevo hčerko Klarico je z enkratno nadrobno izdelanostjo izrezala Majda Zavadlav, ki je kljub težavam z glasom nastopila in kot običajno osvojila publiko. Anita Lutman in Marko Tabaj sta bila do ušes zaljubljena novoporočenca, ki jima je vse "čisto vseeno". Drobnio vlogo župana je bliskovito podal Marko Brajnik, posrečena figura je bil Jordan Figelj kot nadgizdar. S svojim jasnim nastopom nas je presenetil Matej Klanjšček (Piccolo), ki je pokazal svoj komični obraz. Jan Leopoli je kot turistični vodič s svojo silovito naglico in gostobesednostjo osupnil gledalce. S petjem in jodlanjem je pozorne poslušalce popolnoma očarala Mirjam Pahor (najprej gojenka SCGV Komel, slušateljica izpopolnjevalnih tečajev v Devinu, minulo poletje pa študentka pri slavni pevki Marjani Lipovšek) kot Kathi, Zenzi. S kristalno čistim prispevkom je potrdila velik tehnični in muzikalni napredek. Čeprav sta Valentin Devinar in Robert Valentinčič imela prav majceno vlogo postrežčka, sta redno zahajala k vajam in potrpežljivo čakala svoj nastop. Da bi se pri besedilu kaj ne zataknilo, je za kulisami pazila izkušena šepetalka Marinka Leban.

Treba je vsekakor poudariti, da je opereta nastajala v težavnih okoliščinah. Čas je neusmiljeno preganjal izvajalce in jim, čeprav so vaje začeli že pred poletjem, ni dovolil še natan-

čnejše obdelave. Toda kljub temu je doživela premierska uprizoritev zavidljiv uspeh. Gledalci po glasbenih markantnih trenutkih kar niso mogli zadržati navdušenja in so zaploskali pri odprtem zastoru, ob koncu pa se niso mogli ločiti od izvajalcev. Večkrat so jih priklicali na oder. Bil je res slovesen dan, posvečen petju in dramski umetnosti.

Ne smemo pozabiti, da je odrsko doživetje nujno povezano z ogromnim, zelo nevhaležnim, skritim delom za kulisami. Ob tem se gledalci navadno ne zaustavijo. Opereta je zahtevala brezplačni trud in napor tudi v nočnih urah v zaprašenih, nedokončanih, temnih prostorih. Scensko zamisel režiserja Aberške, ki se je s svojo rožnato barvo prav prijetno usklajevala z oblogo v dvorani in se z njo spajala, so izdelali odrski mojstri Gabrijel Figel, Maurizio Corsi, Lojze Maraž, Franc Bizaj, Lucijan Krpan in Mario Leopoli, ki je tudi spretno upravljal mehanizme scenškega ozadja. Za zvočne efekte in menjavo luči so skrbeli Niko Klanjšček, David Devinar in Matjaž Pintar.

Svobodna umetnica, kostumograf Alenka Bartl, profesorica na ljubljanski AGRFTV, je bila nenadomestljiva pikolovska svetovalka pri izbiri izrazitih kostumov, polnih čipk in drugih okrasnih elementov. ZSKP si je garderobo sposodila v SNG Drami, Mestnem gledališču, Operi, PDG iz Nove Gorice. Natančni asistentki kostumografije sta bili Majda Kolenik (svobodna umetnica, sodeluje tudi v filmih) in Snežica Černic, ki je z veliko ljubeznijo pazila na kostume in skrbno "opremila" nastopajočce z vsemi rekviziti. Spretna šivilja je bila Nevenka Tomašević, Marcella Corsi-Makuc pa je sešila zavese, predpasnike za natakarije itd. Rekviziter je bila Mirjam Radinja, lasuljarka pa Liljana Terpin. David Bandelli, Irena Bednarich, Damjana Čevdek, Aleksander Radetič, Alessandra Schettino, Mirko Špacapan, Tiziana Zavadlav pa so bili sodelavci korepetitorjev. Gonilna sila tega zapletenega kollesa pa je bil nedvomno predsednik ZSKP dr. Damjan Paulin, ki je s svojo diskretno prisotnostjo bedel nad vsem delom in pomagal premostiti težave, ki so se sproti pojavljale.

Gledalci se iskreno zahvaljujemo vsem za prekrasni umetniški večer. Pri tem želimo, da bi ta blesteči začetek bil spodbuda za nadaljnje delo. Ko imamo spet na razpolago dvorano, moramo paziti, da v njej nikdar ne zamre veselje do ustvarjanja.

Ponovitve operete bodo (zaenkrat?) še v soboto, 26. oktobra, in nedeljo, 27. t.m. Verjetno bo težko programirati še druge reprize. Nastopajo pač tudi profesionalci in ti so bolj težko dosegljivi. Prav zaradi tega bi bilo razveseljivo, če bi se dalo v prihodnosti pripraviti kaj podobnega, seveda manj obsežnega z domačimi amaterji.

Kdor pač ne bo imel te sreče, da bi si predstavo ogledal v živo, ji bo lahko sledil na televizijskem zaslonu. Saj jo je v četrtek, 24. oktobra, snemal slovenski odsek tretje italijanske mreže RAI. Predvajali jo bodo v nizu o d d a j Vabilo v gledališče.

ŠOLA ZA FINANČNE STRAŽNIKE - ZADNJE DEJANJE?

Novice v zvezi z gradnjo šole za finančne stražnike si sledijo kot v napeti zgodbi; potem ko se je pred nekaj meseci zdelo, da bodo v nekaj dneh začeli z deli, je danes stanje obratno. Novice, ki prihajajo iz Rima, vedno bolj jasno dokazujejo, da z gradnjo na letališču najbrž ne bo nič. Zadnje sporočilo prihaja z ministrstva za javna dela in pravi, da bodo vsekakor obljubljena finančna sredstva ostala namenjena razvoju mesta Gorice. Vlada Oljke je torej sprejela zahteve svojih somišljenikov na Goriškem. To so vsekakor zadnje novice, ki bi morale tudi držati, ker prihajajo iz vladnih krogov. Nesmiselno je obnašanje vladajoče koalicije na goriški občini, ki se boji, da bo doživela zgodovinski poraz. Zda se skuša prepričati občane, da bi poslali v Rim čim večje število dopisnic z zahtevo po gradnji šole za finančne stražnike. V tem trenutku bi bilo verjetno bolj pametno, če bi vse politične in ekonomske sile izdelale skupen predlog za čimbolj resno uporabo sredstev, ki jih obljublja centralna vlada. Možnosti je več: sanacija Korna, ureditev teritorija ob reki Soči, dodatna sredstva za razvoj univerze, razvoj letališča ipd. Treba je seveda izbirati med vsemi temi predlogi in morda še drugimi.

V torek je podtajnik pri ministrstvu za javna dela Mattioli potrdil, da je načrt financarske šole dokončno odločen. - BS

ZAČETEK SKAVTSKE SEZONE

MARKO GUS

V nedeljo, 13. oktobra, so se slovenski goriški skavti po poletnem premoru zbrali, da bi praznično stopili v novo sezono.

Člani treh starostnih vej (volčiči in volkuljice, izvidniki in vodnice, roverji in popotnice) so se z dvema avtobusoma ob 8.30 odpeljali z Rožne doline. Čakal jih je bogat program. Okoli 10. ure so dospeli do predjamskega gradu pri Postojni, ki je zgrajen v skali. V spremstvu vodiča so si lahko ogledali pomembnejše sobe. V prvi so npr. izobešeni grbi grofijskih družin, ki so bile v stoletjih lastnice gradu. Med njimi tudi goriški grofje Coronini, v drugi so raznovrstne slike oz. risbe o predjamskem gradu, nato pa je še sodna dvorana. Žal si skavti niso mogli ogledati rova, ki povezuje notranjost gradu z zunanjo okolico, saj je dostop omejen. Rova se je v 15. stol. posluževal lastnik gradu Erasmus Predjamski, da bi lahko pridobil hrano za dvor med

V Vilenici

obleganjem, ki ga je vodil tržaški glavar Gašper Ravber.

Po ogledu gradu so skavti nadaljevali pot proti kraški jami Vilenici. Značilnosti te jame je veliko: sega do 1.300 m globine (čeprav je v večji meri dostopna le jamarjem). V njej si lahko ogledamo številne stalaktite in stalagmite

apnenčastega izvora, žal pa so obiskovalci s časom marsikaj poškodovali. V zadnji dvorani kraljuje mogočen, 20 m visok steber. Jama Vilenica je znana tudi po tem, da še danes potekajo v njej pomembne kulturne prireditve.

V Vilenici je bil skavtski obred prestopa. Pet članov veje VV je namreč v spremstvu voditeljev stopilo v vejo IV, 7 izvidnikov in vodnic pa v vejo RP. Odslej se bodo volčiči redno zbirali vsako soboto od 15. do 17. ure, izvidniki pa po urnikih, ki jih bodo določili vodi. Po obredu so skavti krenili proti domu, izlet pa so sklenili s sv. mašo, ki jo je ob glasbeni spremljavi kitar v kapeli na Kostanjevici daroval g. Karlo Bolčina.

Za nekatere voditelje slovenske goriške skavske organizacije se je dan nadaljeval z obiskom slovesnosti, ki so jo italijanski goriški skavti priredili v župnišču Srca Jezusovega ob 50-letnici ustanovitve. Program je predvideval tudi pešter večerni taborni ogenj, udeleženci pa so lahko obiskali tudi razstavo o goriškem skavtizmu.

ški vrtec, na mestu sedanjega pa nameravajo zgraditi novo stavbo županstva, v Rupi načrtujejo novi most čez tržaško poljansko cesto. Seveda bodo ti posegi dokaj spremenili vaško podobo in tudi spremenili namembnost nekaterih vaških zemljiških parcel. Prav zato je pomembno, da si vsi Sovodenjci čimprej ogledajo regulacijski načrt in dajo svoje morebitne pripombe. Do 13. novembra torej lahko vsi prizadeti lastniki zemljišč in drugi občani Sovodenj na županstvu pustijo svoje pripombe in morebitne pritožbe. - R. DEVETAK

OBMEJNO SLIKARSTVO V KULTURNEM DOMU

V priredbi tržaške Art gallery so 15. oktobra v Kulturnem domu odprli slikarsko razstavo Svet brez meja, ki bo na ogled po urniku doma do konca meseca. Pobudo lahko označimo s tremi pridevniki: skupinska, mednarodna in potujoča. Gre namreč za razstavo, za katero se je prijavilo veliko število slikarjev, izbranih pa je bilo "le" nekaj več kot sto. Prihajajo iz Avstrije, Slovenije, Hrvaške in predvsem iz Italije; s tem pa - vsaj simbolično - predstavljajo celoten prostor med Jadrnom in Alpami. Goriški Kulturni dom, v katerem zaradi omejenega prostora razstavlja šestdeset slikarjev, je tretja etapa poti, ki se je pričela junija v Gratežu, nadaljevala v Trstu in se bo sklenila v Naborjetu. Idealno želi razstava vrniti umetnosti vlogo odprtosti, sprejemanja in povezovanja tistih različnosti, ki so na tem koščku Evrope živele v medsebojnem antagonizmu ali miru. Umetnostno pa je lepa priložnost - tudi z vzporedno skupinsko razstavo v Kulturnem centru Lojze Bratuž - da lahko pregledamo lepo število slikarjev, katerih imena so nam lahko bolj ali manj znana, in njihovih del, ki gredo od preproste naivne tematike do nadrealistične govornice, od ekspresivne ali plastične vizije sveta do lirčne "vsakdanje" izpovedi. - SK

AKORD SOŽITJA

Na drugem srečanju zborov v kraju Farra ob Soči je v nedeljo, 20. t.m., nastopila skupina Akord iz Podgore. Poleg domačega moškega zbora, vokalne skupine 20. stoletja iz Prate pri Pordenonu in okteta Vrtnica iz Nove Gorice so se goriški pevci pod vodstvom dr. Mirka Špacapana predstavili s slovenskimi in furlanskimi skladbami. Večer je izžvenel kot pomemben prispevek k zblizanju med ljudmi različnih govoric in kulturnih izrekov, ki živijo na istem zemljepisnem prostoru. V tem pogledu je prav glasbena govorica najprimernejša vez, ki lahko pripravi ljudi do temeljitejšega medsebojnega spoznavanja in sodelovanja.

OBVESTILA

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE sporoča, da za ponovitve operete *Pri belem konjičku* v četrtek, 24., soboto, 26., in nedeljo, 27. oktobra, ni več vstopnic na razpolago. Opereto bodo skušali ponoviti še enkrat v naslednjem tednu. O datumu bodo številne zainteresirane pravočasno obvestili.

SEKCIJA SLOVENSKE skupnosti za Števerjan vabi vse somišljenike na redni občni zbor, ki bo v petek, 25. oktobra 1996, v Sedejevem domu v Števerjanu s prvim sklicanjem ob 20. uri in z drugim ob 20.30.

ŠIRŠI ODBOR Zveze slovenske katoliške prosvete se bo sestel v ponedeljek, 28. okt. 1996, ob 20.30 v Gorici.

ČESTITKA

V ponedeljek, 21. oktobra, je slavil svoj 30. rojstni dan goriški arhitekt **David Faganel**. Ob rojstnem dnevu, ki je bil zanj tudi velik ustvarjalni uspeh, mu iz srca čestitajo člani pripravljalnega odbora, sodelavci in prijatelji Kulturnega centra Lojze Bratuž. Hkrati Davidu želijo še veliko uspehov v svetu gradbeništva in likovnega ustvarjanja, takih, kot jih je bil deležen pri odprtju Centra! Čestitkam se pridružujeta tudi uredništvo in uprava Novega glasa.

DAROVI

ZAŠZ Olympia Ida in Simon Komjanc v spomin na pok. Suzano Humar 100.000 lir.

ZA NOVI glas: Zergoj Florijan, Avstrija, 8.000 lir.

ZAZBORM Filej: Boris Baša v spomin na pok. Stanka Bašo 200.000; lir.

DRUŽ. IVANA Cijana v spomin na moža od očeta daruje po 100.000 za cerkev na Peči in za krvodajalce iz Sovodenj ter 300.000 za MpZ M. Filej.

ZA CERKEV na Peči: Metka v spomin na brata Ivana Cijana 50.000; Anica Kovic namesto cvetja na grob Ivana Cijana 50.000 lir.

ZAMPZ Vrh sv. Mihaela ob smrti Pepija Murenca daruje svojci 50.000 lir.

ZA SOVODENJSKO cerkev: v spomin na Milko Cijan Prinčič sestrična Hilarija 50.000, nečak Francko z družino 100.000, Gizela in Venko 50.000; v spomin na Marčelo Fajt-Devetak družina Novak 50.000, Vera Krašček 100.000, Marija Batistič 100.000, Davorin, Francili, Dragica, Sandra, Patricija in Zlatka z družinami 125.000; M.C. 100.000 lir.

ZA IČNE misijonih: v spomin na Darko Devetak sestra Tonči in nečakinja Nives.

OB ODPRTJU KULTURNEGA CENTRA LOJZE BRATUŽ SE ZAHVALJUJEMO VSEM, ki so pri tem pomembnem dogodku sodelovali.

Nasha zahvala naj gre predvsem društvom, organizacijam in posameznikom, ki so ekipno priskočili na pomoč v zadnjih tednih in s tem omogočili, da so bila v roku opravljena vsa potrebna dela; slovenskim zamejskim umetnikom, ki so se v tako lepem številu odzvali našemu vabilu in s svojimi deli obogatili nove prostore.

Hvaležni smo gospodu nadškofu za blagoslov in vsem predstavnikom civilne in cerkvene oblasti ter kulturnih ustanov za njihovo naravnost;

kvartetu trobil, gojencem SCGVE, Komel in MoPZ M. Filej za glasbeno spremljavo.

Zahvaljujemo se vinogradnikom, ki so velikodušno poklonili svoje vino, da smo nazdravili tej slovesnosti; gospodinjam, ki so poskrbele za izvrstno domače pecivo, ter podjetjem in ustanovam, ki so nas počastili s cvetjem.

Posebno pa se zahvaljujemo Zvezi slovenske katoliške prosvete, ki je s postavitvijo operete Pri belem konjičku dala celotnemu prazniku enkratni pečat.

PRIPRAVLJALNI ODBOR

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE se ob uspešni uprizoritvi operete Pri belem konjičku

ZAHVALJUJE VSEM NASTOPAJOČIM IN DRUGIM SODELAVCEM

S to predstavo smo ponovno dokazali, da se s skupnimi močmi da marsikaj doseči.

SKRD JADRO IN KNJIGARNA IL SEGNA LIBRO IZ RONK

vabita na srečanje s
prof. Liviom Isaacom Sirovičem,
ki bo predstavil svojo knjigo

CIME IRREDENTE

ALPINISMO E NAZIONALISMO A TRIESTE
Ronke, knjigarna Il Segnalibro, ul. Carducci 21
v petek, 25. oktobra 1996, ob 18.30.

REKREACIJA SPDG

Kot je bilo napovedano, se je v začetku oktobra pričela v telovadnici Kulturnega doma 26. sezona rekreacijske telovadbe Slovenskega planinskega društva. Podobno kot prejšnja leta, se vadbe udeležuje več kot trideset oseb obeh spolov in vseh starosti, ki so včlanjene ali pa tudi ne v SPDG. Vadba poteka dvakrat tedensko (ob torkih in petkih zvečer od 21. do 22. ure) in bo trajala do konca maja. Ob koncu oktobra in začetku novembra je predviden še večji dotok udeležencev zaradi bližanja smučarske sezone in torej potrebne priprave nanjo. Vabljeni, ker se (nekalorična) naložba v telo vedno visoko obrestuje.

SOVODENJCI V ISTRI

Sovodenjska župnijska skupnost se je 13. t.m. odpravila na romanje v slovensko Istro. Najprej so se ustavili nad Koprom, šli mimo nove cerkve sv. Marka, obiskali Izolo, darovali sv. mašo v Marijinem svetišču Strunjano, občudovali novo cerkev v Portorožu, obujali spomine na preteklost v vasi Sv. Peter, kjer so obnovili 400 let staro stiskalnico za olje. Od tod je bilo lepo videti ves preostali del slovenske obale tja do hrvaške Istre. Zadnja postaja je bil obisk svetovno znane turške utrdb s cerkvico in freskami v Hrastovljah.

SOVODNJE: NA OGLED REGULACIJSKI NAČRT

Občinska uprava Sovodenj obvešča vse svoje občane, da je na občinskem tajništvu v Sovodnjah na ogled do 13. novembra letos ustrezna dokumentacija o novem regulacijskem načrtu za občino Sovodnje. Kot je najbrž že vsem znano, vsebuje novi načrt bistvene novosti in je zato prav, da si ga občani ogledajo in seveda dajo svoje pripombe nanj. Nekaj novosti novega regulacijskega načrta: v Sovodnjah nameravajo zgraditi nekaj novih cest in parkirišč, gradnja novih stanovanj po sistemu lotizacije, v bližini šole načrtujejo nov otro-

11

ČETRTEK
24. OKTOBRA
1996

VABILA V BENEŠKE DOLINE

ERIKA JAZBAR

Februarja letos smo že poročali o zelo uspešnem odzivu, ki ga je prejšnja pomlad imela ponovno izpeljana pobuda *Vabilo na kosilo*. Štirinajst gostincev iz 6 občin v Nadiških dolinah je s podporo trgovinske zbornice, Gorske skupnosti in SDGZ nudilo tipične jedi iz beneške kulinarične tradicije. Po pozitivnem obračunu so nato sodelujoči podpisali ustanovni dokument združenja gostincev, za predsednico pa so izbrali mlado Michelo Domenis.

Nova oblika sodelovanja (prva te vrste v Nadiških dolinah) je vezana predvsem na lažje zbiranje finančne podpore, obenem pa si omenjeni organ prizadeva, da bi v prihodnjih sezonah nudil obiskovalcem nekatere novosti. V jesenskem času je pobuda stekla 8. oktobra. Vse tiste, ki so se v teh deževnih dneh stiskali doma, čakajo gostinci do zadnje nedelje v mesecu novembru. Tokrat sodeluje osemnajst restavracij, hotelov, domačih kuhinj in gostiln, slednje objemajo kar sedem občin; Podbosesec zastopa kar šest gostinskih objektov, sledijo Špeter s petimi, nato Grmek, Srednje, Sovodnje, Tavorjana in Čedad.

Na brošuri, ki jo lahko dobite na sedežu SDGZ, je predstavljenih vseh osemnajst objektov; vsakemu je namenjena stran, na kateri je opisan svojevrsen jesenski menu, poseben za vsako restavracijo (po naročilu vsak dan), s cenami, ki nihajo od 30.000 do 38.000 lir na osebo.

Pri tokratni jesenski izvedbi moramo dodati še novost: pri pobudi sodeluje ob gostincih kar osemnajst domačih kleti v glavnem iz Praprotna in Tavorjane, kajti ob značilni beneški hrani ne gre pozabiti na domača vina iz nadiških oz. beneških dolin.

Nazadnje velja še povedati, da bodo skupinam, ki bodo obiskale nadiške restavracije, poklonili obrtniško izdelano *skliedo*; posodice so izdelane v delavnici keramike Igorja Tulla in ohranjajo tradicionalne oblike *skliede*, ki so jo v preteklosti uporabljali ne le v teh vaseh, temveč v širšem slovenskem prostoru.

V zadnjih dneh nas na kosilo vabijo tudi iz Terskih dolin. Gorska skupnost za Terske doline nam namreč po zgledu Nadiških dolin ponuja tipično kuhinjo terskih domačij z namenom, da bi se tudi v teh dolinah razvila podobna vrsta promocije; pri ovrednotenju te zemlje, ki nudi s svojo specifično tradicijo marsikatero zanimivost, lahko sodeluje seveda tudi domača kuhinja. Pri pobudi sodeluje doslej sedem gostiln, in sicer v teh dneh restavraciji *Ai ciclamini* in *La zucule*, medtem ko bo v prihodnjih tednih mogoče obiskati tudi naslednje: *Stefanutti*, *Alle grotte*, *Da Caterina* ter *Al panorama*.

BENEŠKA SLOVENIJA

KANALSKA DOLINA ZDOMSTVO

KANALSKA DOLINA

NADALJEVATI VENOSIJEVO DELO!

ERIK DOLHAR

V petek, 18. t.m., je bil v Beneški palači v Naborjetu spominski večer, ki sta ga domače društvo Planika in Slovenski raziskovalni inštitut posvetila pred mesecem dni umrlemu družbenemu delavcu in velikemu rodoljubi Salvatoreju Venosiju.

Dvorano v Kanalski dolini so do zadnjega kotička napolnili ugledni gostje iz Slovenije, Furlanije Julijske krajine in avstrijske Koroške: sekretar za Slovence po svetu in v zamejstvu Vencelj, predsednica odbora za mednarodne odnose pri državnem zboru RS Logarjeva, predstavniki stranke Slovenske skupnosti, SKGZ, Narodne in študijske knjižnice, Krščanske kulturne zveze, za Novi Matajur in Zvezo slovenskih društev videmske pokrajine Jole Namor, predstavnik Sveta slovenskih organizacij videmske pokrajine Rutar in še veliko drugih. Omenjeni družbeni delavci so pozdravili v imenu svojih organizacij, posebne misli pa je iznesel velik Venosijev prijatelj senator Darko Bratina. O življenjskem delu Salvatoreja Venosija je spregovoril direktor SLORI-ja Emidij Susič, Livio Valenčič je prebral odlomek iz knjige o šolstvu v Kanalski dolini, ki je zadeval Višarje, ter del zadnjega Venosijevega referata na konferenci o manjšinah v Kanalski dolini. Igor Tuta je poskrbel za magnetofonski zapis inter-

vjuja, ki ga je imel z Venosijem leta 1982, tako da so lahko prisotni še enkrat prisluhnili glasu nepozabnega Salvatoreja. Vsi govorniki so poudarili, da je Venosijevo delo treba nadaljevati po poti, ki jo je sam začrtal, posebno pa je potrebno dokončati njegovo raziskovalno delo v Kanalski dolini.

Predsednik društva Planika Rudi Bartaloth je predstavil življenjepis pokojnega in med drugim dejal: "Samo človek, ki veliko ve o svojem okolju in svoji kulturni, jezikovni dediščini, bo mogel gledati nase in na ljudi s treznim in odpuščajočim očesom in se ogibati pasti enostranskega gledanja."

Danes je delo v slovensko govoreči skupnosti v Kanalski dolini bogato, močno razvejano, v dolini spoštovano in znano tudi v svetu. Posebnost Kanalske doline je v zadnjem desetletju in pol pritegnila mnoge raziskovalce različnih ved, od Slovenije, Avstrije, Italije pa vse do Skandinavije in Združenih držav. Skromni raziskovalni začetki, ki se jih je pred leti lotil Salvatore, so danes narasli v veliko, živahno zbirko tematik. Pri nas raste mlad rod, ki svoje močno sestavljene etnične, jezikovne in kulturne programe gleda brez esencijalizma in osvobojen starih političnih sovražnosti in predsodkov. Kakor je Salvatore verjel, smo v času nastajajoče nove Evrope ljudje na

starih političnih in jezikovnih mejah tisti, ki smo morda najbolj poklicani h kar najširšemu in najtemeljitejšemu razumevanju zgodovine in sedanjosti. V tem smislu se naš delovni program, kakor se je Salvatorejev, v celoti obrača k postmodernemu stališču, stališču osvobojenosti od ekskluzivističnih gledanj, poglobljenega razumevanja in širokega znanja, čeprav so na poti mnoge zamejenosti, ovire in precepi. Vidimo pa nove možnosti, kakršnih še deset, petnajst let nazaj ni bi-

lo mogoče videti; vednost in vzgojenost v slovenstvo imata tukaj svoje trdno mesto.

Rad bi končal z mislijo hvaležnosti: Salvatore Venosi je bil za nas neprecenljiv, ker je opisano zorenje k novemu doživljanju ne le intelektualno, temveč predvsem z globoko osebno intimo; to pa je tisto, kar je bilo pri njem tako prepričljivo in resnično. Njegova dediščina ostaja z nami in se bo še bogatila.

NA KNJIŽNEM SEJMU V BELJAKU

SPET NOVA KNJIGA

Včasih smo tako bogato nagajeni s kulturnimi dobrinami, da sploh ne moremo opredeliti in se zavedati darovanega. Že odprtje novega Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, na katerega sem prišla iz Koroške (tudi kot dopisnica časopisa *Nedelja*) je bilo globoko in osrečujoče doživetje. Zato ponovno čestitam Goričanom za tako velik podvig: naj bi ga znali ceniti in uporabljati!

Polna prelepih vtisov sem se potem na poti domov ustavila v nedeljo zvečer še v Beljaku, kjer so predstavili v nemščino prevedeno knjigo *Slovenien*. Knjižni sejem, ki je potekal od 16. do 21. oktobra v Kongresni hiši, je v svoj sklop sprejel tudi tri slovenske založbe (Mohorjevo, Dravo in Wieser), ki so se predstavile s svojimi novostmi.

Stane Stanič (prvi informacijski minister v svobodni Sloveniji), avtor knjige *Slovenija*

(v slovenskem in angleškem jeziku je izšla lani, v hrvaškem in nemškem te dni, v italijanskem pa bo naslednje leto) je branje iz svojega dela prepustil g. Steinerju, ki mu je napisal tudi spremno besedo in je pisec knjige *Koroška* (za katero je spremno besedo napisal urednik *Nedelje*, Hanzi Tomažič).

Kdor torej na knjižnih policah še ni zasledil te bogato ilustrirane knjige, ki govori tako o zgodovini kot o osamosvojitvi in sedanjosti, naj si jo čimprej preskrbi - splača se.

Predstavitev sta organizirali Mohorjeva založba - ing. Kattinig je bil navzoč - in konzulat Republike Slovenije - konzul je bil žal zadržan - ki je po prireditvi, ki jo je olepšal kvartet godal Rožmarin iz Ljubljane, poskrbel tudi za slovenski bife: rdeče vino in pršut.

RB

JAMARSTVO / ODKRITJE

NA KANINU NAJGLOBLJE BREZNO NA SVETU

ERIK DOLHAR

V nedeljo, 13. t.m., so v zgodnjih jutranjih urah slovenski jamarji v sodelovanju z nekaterimi italijanskimi kolegi pod vrhom Kanina odkrili najgloblje brezno na svetu, globoko več kot 640 metrov. Poimenovali so ga Vrtoglavica. Med jamarji, ki so prišli na dno brezna, je tudi 26-letni član jamarskega oddelka Slovenskega planinskega društva Trst, Boljunčan Miran Zobec (Čižeč).

Žrelo se odpira na 1950 metrih nadmorske višine, na slovenski strani Kanina, v kraju pod Babanskim skednjem. Od odprtine do dna je Vrtoglavica globoka 640 metrov, 139 metrov več od do sedaj najglobljega brezna na svetu, Brezna pod Velbom, ki se prav tako odpira na slovenski strani Kanina. Raziskovanje Vrtoglavice se je končalo v soboto, 12. t.m., ob 22. uri, ko se je prvi jamar, ki se je začel spuščati v brezno ob 16. uri, dotaknil dna. Ob 3. zjutraj je še zadnji

član odprave došel do dna Vrtoglavice. Spust je bil izredno zahteven, saj se je skupina morala spuščati z vrvmi po slapovih, snežnih in ledenih stenah. Brezna so poleti odkrili speleologi iz Emilie in Sicilije, ki pa globlino žrelo niso bili kos. Njihovo delo so tako nadaljevali jamarji iz Kopra, Trsta in Breście, ki so s skupnimi močmi uspeli premostiti zadnje ovire in dokončati tehnično izredno zahteven spust. Do 250 metrov globine so stene brezna popolnoma ledene, tako da so morali člani odprave uporabljati žeblje za led namesto žebeljev na pri-

tisk, da bi lahko opravili nekatere izmed tridesetih potrebnih postankov.

Miran Zobec nam je povedal, da je prva polovica Vrtoglavice skoraj praviščna, saj so stene obdane z zelenim fosilnim ledom. Žrelo se nato razširi za kakih 50 metrov, nakar se zopet zoži. Od 400 metrov globine dalje so se jamarji do dna spuščali po pravem slapu. Po pripravi vrvi, sta za spust potrebni dve uri, za povratni vzpon pa štiri. Na dnu brezna ni nobenih drugih rogov, 70 metrov pod zemeljsko plastjo pa se odpirajo nekakšna okna, za katere člani odprave obljublajo, da jih bodo v prihodnosti raziskali.

"Spremljali so me taki občutki," nam je povedal Miran, "kot jih imaš, ko se spuščaš v neznano. Ob vsakem metru naletiš na nekaj novega. Mestoma so prostori precej veliki, zato z normalno lučjo ne vidiš celotnih dimenzij brezna. Zaradi tega imaš občutek neobglednosti pred naravo."

Kako pa je sploh prišlo do sodelovanja med italijanskimi in slovenskimi jamarji?

Jamarji iz Reggio Emilie so nas povabili na Kanin, kjer so že pred letom imeli tabor, med katerim so odkrili tudi vhod v to jamo.

So bile za ta podvig potrebne posebne priprave?

Glede na morfologijo jame so bile priprave različne, saj so bile jamarske tehnike za prvi del jame do globine 150 metrov, in za naslednjega, od 150 metrov dalje, o-

bičajne. V vmesnem presledku pa smo uporabljali tehniko za plezanje po ledu, na primer kline za led, saj stene jame pokriva debela plast fosilnega ledu.

Kje je največja nevarnost takih spustov oz. kako mora biti jamar pripravljen?

Največjo nevarnost v visokogorskih jamah predstavlja kamenje; v takih jamah, kot je Vrtoglavica, pa še led. Ta se zaradi nekoliko višje podzemne temperature stalno topi, lomi in pada na dno brezna.

Kateri so tvoji bodoči načrti?

Nadaljnje raziskovanje Kanina in večji podvigi, na primer izven Evrope.

V osemčlanski odpravi, ki je došla na dno Vrtoglavice, so bili kar trije slovenski jamarji: Miran Zobec iz Trsta ter Koprčana Rok Stopar in Matjaž Žetko.

VELIKA GNEČA IN KONKURENCA MED POLITIČNIMI STRANKAMI ZA VOLITVE

MARJAN DROBEŽ

Kar 1.315 kandidatov za 90 poslanskih mest

Ko bi se politične stranke, zlasti tiste, ki imajo svoje predstavnike v državnem zboru, z enakim zanosom in voljo, kot ju kažejo v predvolilni kampanji, posvečale razširjanju in utrjevanju demokracije in splošnemu razvoju slovenske države, bi bile sedanje razmere v Sloveniji zagotovo ugodnejše. Slabe izkušnje dobrega dela slovenske javnosti - posebej tistih slojev delavcev, ki živijo v najtežjih socialnih razmerah ali nemara celo v revščini - pa seveda vplivajo na vsebino in splošne značilnosti kampanje za volitve v državni zbor, ki bodo 10. novembra.

Politične stranke in parlament so v javnomnenjskih raziskavah doživeli nezaupnico, saj so jih anketiranci uvrstili na zadnji dve mesti. Opazno je neskladje med majhnim zanimanjem ljudi za volitve in ogromnimi napori političnih strank, da bi dosegle izvolitev svojih pred-

stavnikov v novi parlament.

V Sloveniji je v ustrezni register vpisanih 31 političnih strank, ki so skoraj vse določile svoje kandidate za volitve. Slednjih je zelo veliko oz. največ, kar se jih je kadarkoli predstavilo na volilnih tekmovanjih v Sloveniji. Najpovemo, da se bo potegovalo za mesta poslancev 1.315 kandidatov, od tega 1.307 kandidatov za 88 poslanskih mest na podlagi splošne volilne pravice, po štirje kandidati pa za dve poslanski mesti italijanske oz. madžarske narodnosti v Sloveniji. Spet kandidirajo mnogi dosednji poslanci, med novimi imeni pa je večje število županov, zdravnikov, častnikov, kulturnikov, pevk zabavne glasbe in pripadnikov drugih poklicev. Iz političnega življenja se umika Ivan Oman, politik, ki je bil med ustanovitelji Stranke slovenskih krščanskih demokratov in zavzeti bорец za neodvisno in samostojno Slovenijo.

Ivan Oman

Politične stranke v predvolilni kampanji uporabljajo vsa mogoča sredstva za pridobitev volilcev, pri čemer se zgledujejo tudi po izkušnjah drugih demokratičnih držav.

KLJUČNA VPRAŠANJA IN TEME V PREDVOLILNI KAMPANJI

Razne javnomnenjske raziskave sicer navajajo možne uveljavitve posameznih strank in hipoteze volilnih rezultatov, toda zanesljive ocene nihče ne daje. To tudi ni mogoče, ker je skoraj polovica volilcev še neopredeljenih. Razen tega se v razdo-

bju, ki nas ločuje od volitev, lahko zgodi še marsikaj. Sindikati na primer napovedujejo stavke in druge oblike protestov proti Gospodarski in Obrtni zbornici, ki sta odpovedali splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo. Stavko grozi tudi Sindikat zdravnikov in zobozdravnikov, Fides, češ da predlog novega zakona o zdravnikih zanje ne določa povišanja plač.

Poglavitne teme v predvolilni kampanji pa so tiste, ki so za Slovenijo najbolj aktualne. Gre za njeno vključevanje v Evropsko zvezo in Zvezo Nato, odnose s sosednjimi državami, odpravo gospodarske in družbene krize, državni varčevalni program in program za razvoj države. Stranke, ki so sedaj v opoziciji, med njimi so najbolj pomembne t.i. "pomladne stranke", pa si najbolj prizadevajo, da bi dobile večino v novem parlamentu. Z njo naj bi prekinile sedanjo vladavino in oblast političnih sil, ki izhajajo iz prejšnjega režima, kar je pogoj za nemoten in hitrejši razvoj demokracije v Sloveniji.

GOSTOVANJE VRTOJBENSKIH PEVCEV V ŠVICI

Mešani pevski zbor iz Vrtojbe, ki ga že od ustanovitve dalje vodi Zdravko Leban, je pred kratkim na povabilo tam živečih slovenskih rojakov gostoval v Švici. Pevci so iz Vrtojbe odpotovali v petek, 27. septembra, in prek Italije prispeli v Zürich. Tu so si na kratko ogledali zgodovinsko središče mesta s častljivimi cerkvami in starinskimi stanovanjskimi hišami, nato pa so v spremstvu pri-morskih rojakov iz Švice obiskali še slapove Rena nedaleč od Züricha.

Zvečer istega dne so peli pri nemško-slovenski maši v župniji Rütli-Tan nedaleč od Züricha. Somaševanje več duhovnikov je vodil stiški opat dr. Anton Nadrah, poleg domačih vernikov pa so bili prisotni številni v teh krajih živeči slovenski zdomci. Sledila je večerja z družabnostjo v bližnji župnijski dvorani, ki je v sproščenem vzdušju omogočila okrepitev vezi med Slovenci iz Slovenije in Švice. Vrtojbenski pevski zbor je tu nastopil s krajšim sporedom.

Nedelja, 29. septembra, je za pevce iz Vrtojbe bila še posebej pomenljiva, saj je poleg naporov bila polna lepih doživetij. Cilj je bil Einsiedeln, osrednje Marijino svetišče v Švici, kamor slovenski zdomci že vrsto let zapored prirejajo svoje romanje. Mogočna baročna, nad 100 metrov dolga cerkev je bila nabit polna slovenskih rojakov, ki so tu imeli slovesno mašo kmalu po dvanajsti uri. Somaševanje je spet vodil opat dr. Nadrah, med mašo je stalne speve in nekatere pesmi izvajal zbor iz Vrtojbe, na vrsto pa je prišlo tudi ljudsko petje, vse ob spremljavi odličnih starinskih baročnih orgel. Po maši so pri kapeli s kipom "črne" Matere božje sledile pete lavretanske litanije z odpevi. Svetišče v Einsiedelnu upravlja benediktinci, ki so v tem kraju ustanovili samostan že leta 947.

Popoldne je v bližnji dvorani bila proslava ob 5. obletnici osamosvojitve Slovenije, na katero so bila povabljeni vsa slovenska društva, delujoča v Švici in Liechtensteinu. Udeležba je bila zelo dobra, k svečanemu vzdušju pa so pripomogli pozdravi zastopnikov društev in recitacije. Krajsi koncert je izvedel Mešani pevski zbor iz Vrtojbe. Osrednja govornika sta bila p. Robert Podgoršek, ki deluje v slovenski katoliški misiji v Zürichu in je tudi sicer glavni organizator in duša romanj v Einsiedeln, in g. Željko Jeglič, odpravnik poslov Republike Slovenije v Bernu v Švici.

Kar prehitro je šlo h kraju prijetno razpoloženje na tej proslavi, toda pevce iz Slovenije kot tudi druge rojake je čakala pot domov, tako da smo se v mraku že vkricali na avtobus, ki nas je po udobnih avtocestah popeljal proti domu. Na mejni prehod v Vrtojbi smo utrujeni prispeli v ponedeljek zgodaj zjutraj v popolnoma drugačno okolje, a polni nepozabnih vtisov s poti v Švico.

MV

7. TABOR SKD V BELTINCIH

V nedeljo, 20. oktobra, je v Beltincih v Prekmurju potekal sedmi tabor Slovenskih krščanskih demokratov. Gostje so se že dopoldne pred župnijsko cerkvijo udeležili svete maše, zgodaj popoldne pa se je v parku ob beltinskem gradu pričel glavni spored.

Osrednji govornik je bil predsednik stranke Lojze Peterle, ki je izrazil pričakovanje, da bodo Slovenski krščanski demokrati uspešno prestali volilno preizkušnjo. Poudaril je zasluge stranke za približevanje Evropi, vendar se je za popoln vstop v Evropsko zvezo treba temeljito pripraviti. Glede kandidatov, ki kandidirajo v Državni zbor, je poudaril, da niso umazani s kupcijo in škandalji; zanimivo je, da je

med njimi tudi predstavnik slovenskih zdomcev.

Na taboru v Beltincih je govoril tudi podpredsednik stranke Tine Vivod, ki v njej zastopa argentinske Slovence. Vseh 84 kandidatov SKD, ki se potegujejo za mesto v Državnem zboru, je podpisalo izjavo, da niso bili nikoli člani partije in da niso sodelovali z nekdanjo jugoslovansko tajno policijo. Sedmega tabora Slovenskih krščanskih demokratov v Beltincih se je po poročilih Slovencev udeležilo več kot 15.000 ljudi, obsegal pa je tudi kulturni, športni in zabavni program. V popoldanskem nedeljskem sporedu je še posebej odmeven bil nastop zabavnoglasbene skupine Čuki.

V.

da je Igor Bavčar vedel za t.i. "paralelno gospodarstvo" v obmejnem prostoru z Italijo, vendar ni nič storil, da bi to preprečil. Bavčar naj bi svoja pooblastila notranjega ministra, kar zadeva podjetja Hit, zlorabljal od maja 1990 do decembra 1992.

Po predpisih, ki določajo delo Državnega zbora in njegovih preiskovalnih komisij, morajo slednje svoja poročila predložiti parlamentu do konca njegovega mandata. Ta jih mora tudi obravnavati. Ker se to ni zgodilo, je mandat preiskovalnih komisij zapadel, o morebitni ponovni ustanovitvi kakšnih preiskovalnih komisij pa bo odločal parlament prihodnjega sklica.

M.

V SLOVENIJI UPADA PRODAJA AVTOMOBILOV

V Sloveniji, kjer en osebnih avtomobil pripade skoraj že na vsake tri prebivalce, je bilo samo vprašanje časa, kdaj se bo prodaja vozil začela zmanjševati. Zdaj se je to začelo dogajati. Potem ko je bila avgustovska prodajna številka najnižja v letošnjem letu, se je septembrska dvignila le toliko, da je bila višja še od januarske in tako precej daleč od rekordne prodaje v preteklem mesecu marcu. V Sloveniji so v prvih devetih mesecih letošnjega leta prodali skupaj 49.413 osebnih avtomobilov. Na tržišču sicer nihče še ne bije plati zvona, a je očitno, da je upadanje prodaje hujše od predvidevanj. Ni mogoče prezreti dejstva, da prodajna krivulja od letošnjega marca strmo pada in da je zato tako pričakovani in napovedani rekord (več kot 62 tisoč prvič registriranih novih osebnih vozil letos) vprašljiv, če ne celo popolnoma nedosegljiv. Nemara je zmanjševanje kupne moči prebivalstva prav v trgovini z avtomobili najbolj očitno. Morebitni kupci sicer lahko najamejo posojila pri bankah, vendar so obresti zanje zelo visoke. Naj omenimo, da so v Sloveniji od januarja do septembra letos prodali največ (26,89%) avtomobilov vrste Renault 13285, ki jih izdeluje tovarna v Novem mestu. Delež vozila Fiat 3129 na tržišču je v omenjenih osmih mesecih znašal 6,33%. - M.

MEDUNIVERZITETNO MEDNARODNO SREDIŠČE BRDA

Univerza v Salzburgu je na osnovi posredovanja g. Bertla Embergerja, častnega konzula Republike Slovenije v Salzburgu, in univ. prof. dr. Helmuta Schreinerja, predsednika deželnega parlamenta Salzburg ter profesorja univerze v Salzburgu, predlagala občini Brda, da pristopi k pripravi ustanovitve Meduniverzitetnega središča za medkulturne evropske študije v Brdih, na Dobrovem.

11. julija t.l. so se na pobudo predsednika dr. Schreinerja in pod zaščito župana g. Franca Mužiča srečali predstavniki univerz iz Salzburga, Ljubljane, Bologne, Modene in Trsta ter Goriške pokrajine (Italija) in podpisali pismo o namerah, v katerem so se obvezali, da se bodo ponovno srečali v Brdih 25. oktobra s pismi rektorjev o pristopu k skupnemu projektu. Dogovorjeno je bilo tudi, da se bo pridobilo k skupnemu projektu čimveč univerz ter vlad dežel tega dela Evrope. Pobudo pri organizaciji razgovorov 25. t.m. je prevzela g. univ. prof. dr. Brigitte Winklehner, odgovorna za stike pri univerzi Salzburg in direktorica Inštituta za romanistiko pri univerzi Salzburg. Med srečanjem v Gradu Dobrovo bodo nastopili številni ugledni gostje in izvedenci.

USODA PARLAMENTARNIH KOMISIJ

PREISKOVALNE KOMISIJE NISO DOKONČALE DELA

Državni zbor Slovenije je zaključil svoj mandat v sredo, 16. oktobra, in sicer na začetku predvidene nove izredne seje, na kateri naj bi obravnavali delo in ugotovitve šestih preiskovalnih komisij, ki so dolgo obdobje preučevale morebitne zlorabe javnih pooblastil pri poslovanju podjetja Hit v Novi Gorici.

Gradivo preiskovalne komisije o raziskovanju poveljnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih tovrstnih nepravilnosti; pa tudi komisija o sumu zlorabe javnih pooblastil pri poslovanju podjetja Hit v Novi Gorici.

Gradivo preiskovalne komisije o raziskovanju poveljnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih tovrstnih nepravilnosti ter preiskovalne komisije o podjetju Hit, je bilo objavljeno v treh zadnjih številkah Poročevalca, glasila državnega zbora Slovenije. V tej slednji zadevi je v zadnji številki letnega objavljen ločeno mnenje člana komisije in poslanca Marjana Poljšaka. V njem dolži nekdanjega notranjega ministra in sedanjega podpredsednika Liberalne demokracije Slovenije Igorja Bavčarja, da je v primeru Hita zlorabil svoja pooblastila. Navaja deset domnevnih dokazov. Po Poljšaku Igor Bavčar ni nič ukrenil, da bi ob nastopu demokracije vlade po volitvah leta 1990 posojilniške službe v slovenskih igralnicah prekinile nezakonito poslovanje. Tudi zaradi tega naj bi iz podjetja Hit neznano kam "izginilo" 292 milijonov tolarjev. Menda naj bi bilo dokazano,

Francija Zavrla; morebitne nezakonite kupčije z orožjem; raziskovanje poveljnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih tovrstnih nepravilnosti; pa tudi komisija o sumu zlorabe javnih pooblastil pri poslovanju podjetja Hit v Novi Gorici.

Gradivo preiskovalne komisije o raziskovanju poveljnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih tovrstnih nepravilnosti ter preiskovalne komisije o podjetju Hit, je bilo objavljeno v treh zadnjih številkah Poročevalca, glasila državnega zbora Slovenije. V tej slednji zadevi je v zadnji številki letnega objavljen ločeno mnenje člana komisije in poslanca Marjana Poljšaka. V njem dolži nekdanjega notranjega ministra in sedanjega podpredsednika Liberalne demokracije Slovenije Igorja Bavčarja, da je v primeru Hita zlorabil svoja pooblastila. Navaja deset domnevnih dokazov. Po Poljšaku Igor Bavčar ni nič ukrenil, da bi ob nastopu demokracije vlade po volitvah leta 1990 posojilniške službe v slovenskih igralnicah prekinile nezakonito poslovanje. Tudi zaradi tega naj bi iz podjetja Hit neznano kam "izginilo" 292 milijonov tolarjev. Menda naj bi bilo dokazano,

50-LETNICA SLO- VENSKEGA DEŽELNEGA GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA

Ob jubileju smo postavili nekaj vprašanj organizacijskemu tajniku SDGZ dr. Davorinu Devetaku.

**SDGZ ima 50 let.
Kakšen je bil njegov
razvoj v tem obdobju?**

Težko je zaobjeti v nekaj mislih bogato, težavno in tudi vznemirljivo dolgo pot, ki jo je prehodila zamejska stanovska organizacija v teh desetletjih. Po vojni je skupina, pravzaprav rod entuziastov, dala življenje Združenju, ki je vključevalo od začetka vse podjetniške kategorije: trgovce, obrtnike, gostince, finance, zunanjo trgovino itd. in tudi poklice, ki so takrat bili množični, npr. prodajalci netekočega goriva, in so danes skoraj izumrli. Tedanje Slovensko gospodarsko združenje v Trstu - kot prča ime, so bili člani tudi Hrvatje - se je s težavo postavilo ob bok ostalim večinskim organizacijam trgovcev, obrtnikov idr., ki so se prav tako nanovo ustanovile po vojni.

V okviru Združenja so se osnovali razni strokovni odbori: osem že 1946 in še 2 naslednje leto. Tajništvo Združenja pa je navezalo stike z glavnimi uradnimi ustanovami od Zvezniške vojaške uprave do Trgovinske zbornice in krajevnih občin za vstop predstavnikov organizacije v razne komisije. Potrebno je bilo ogromno truda, vlog, posredovanj, celo sodnih prizivov, ne le na Tržaškem, ampak tudi na Goriškem in v Benečiji, da smo prišli do današnjega priznanja in ugleda organizacije.

Predstavniki Združenja zastopajo interese slovenskega krajevnega gospodarstva v raznih posvetovalnih organih, od jamstvenih konzorcijev za obrt in trgovino do deželne komisije pri deželnem odborništvu za evropske zadeve. Naš predstavnik je v deželni ekonomski komisiji zveze trgovinskih zbornic F-Jk, v vseh sekcijah pokrajinske ekonomske konzulte trgovinske zbornice v Trstu, nismo pa še dosegli v Trstu mesta v upravnem odboru zbornice. V Benečiji prirejajo naši gostinci več let pobudo *Vabilo na kosilo* z neposredno soudeležbo videmske trgovinske zbornice. Rezultati so, a treba je še delati.

**Katera je vloga
Združenja v naši
današnji družbi?**

Naše Združenje izvaja enako vlogo kot ostala podjetniška združenja v Italiji. Zlasti v zadnjih desetletjih je razvilo učinkovit in strokovno razčlenjen servis za podjetja, od opravljanja vseh knjigovodskih in administrativnih poslov do konzulence pri odpiranju in sploh vsakodnevnem življenju podjetij. SDGZ je odprlo svoje samostojne podružnice v Nabrežini, na Opčinah in v Dolini v novi obrtni coni. Leta 1978 je bil odprt sedež v Gorici in 1986 še v Čedadu. Od leta 1992 pa obstaja v Gorici samostojno Slovensko gospodarsko združenje.

Pravo institucionalno delo Združenja je t.i. sindikalno delo, ki se kaže v institucionalnem zagovarjanju interesov podjetništva, a tudi v spopadanju s perečimi problemi in z opredeljevanjem razvojnih strategij in konkretnih načrtov za bodočnost. To vlogo opravlja Združenje v okviru posameznih sekcij.

Pri gostincih je v ospredju promocija kot npr. akcija za cesto terana. V obrtništvu se poleg skrbi za razvoj raznih poklicev daje mnogo pažnje skupnemu vlaganju: skupna obrtna hala Mego v Gorici, dolinska obrtna cona in sedaj prizadevanje za novo cono na Krasu so lep primer tega. V trgovini na drobno in tudi v zunanji je diagnoza, ki jo predlaga SDGZ operaterjem, da krizi in novim razmeram lahko odgovorijo le pozitivno in ne z jadikovanjem. V Trstu je tudi na pobudo SDGZ nastal skupni projekt *Trieste City Club* za skupno promocijo in relansiranje tržaške trgovine, namenjen krajevnim ter tudi slovenskim in hrvaškim kupcem. Vse več izvozno-uvoznih podjetij se itak vse bolj nagiba k prekvalifikaciji v veletrgovino in distribucijo.

Omenil bi še novonastalo sekcijo samostojnih poklicev, ki je po eni strani najbolj perspektivna, saj jo sestavljajo v glavnem mladi: zdravniki,

pravniki, geometri, svetovalci idr. A pri tej je zahtevno zastaviti učinkovito sindikalno delo, saj je njihov spekter zelo bogat. Pri tej kot pri vseh ostalih sekcijah že mnogo let vztrajamo na izobraževanju podjetnikov, uslužbencev in mladih, ki naj bi šli v samostojne dejavnosti. Pri tem nam ogromno pomaga Zavod za poklicno izobraževanje in tudi sodelovanje s šolami se stalno izboljšuje.

**Da bi primerno
počastili 50-letnico, ste
si zamislili vrsto po-
bud, ki so stekle v tem
tednu. Bi lahko kaj
povedali o teh?**

Zamislili smo si to jubilejno priložnost v dve smeri. V prvi vrsti je to trenutek obeležja prehojene poti in iskrene zahvale vsem, ki so pripomogli k rasti organizacije. V to težijo jutrišnje slovesno slavlje, nagajevanje najbolj zaslužnih članov Združenja, priložnostna razstava iz zakladnice naših najbolj tradicionalnih poklicev, ki je bila postavljena v Kulturnem domu, oddaje Radia Trst A in dokumentarna reportaža slovenske TV RAI in nenazadnje posebna publikacija o zgodovini SDGZ, ki bo izšla v kratkem.

Na drugi strani naša proslava hoče poseči v sedanost in v bodočnost. V ponedeljek smo priredili srečanje z zamejsko mladino o pomembni temi podjetništva. Za nas je bilo to srečanje prava neznanka, odgovor mladih pa je pokazal, da se zavedajo pomena in perspektivnosti podjetništva kot najučinkovitejšega sredstva za izhod iz zagate, splošne in še zlasti mladinske brezposelnosti. Po tej poti bomo še nadaljevali v sodelovanju z mladimi, da bi našli skupni jezik.

Ekonomija je živa in na nje ne izzive je treba reagirati vedno. Petkova proslava bo tudi priložnost za odprt spoprijem z glavnimi problemi sedanosti, ki zadevajo naše Združenje. Pri razčlembi dela sekcij se nisem dotaknil bančne sekcije, a ta predstavlja - ob res dobrem uspehu zadružnih bank - eno naših največjih skrbi. Prej okrog komisarstva Kmečke banke in sedaj Tržaške kreditne banke se je in se bo naše Združenje resno angažiralo, saj dobro vemo, kaj pomeni naš bančni sistem za ostalo gospodarstvo in za vso skupnost.

DAVČNI VIDIKI DEDOVANJA (6.)

DAMJAN HLEDE

Glede predsmrtnega urejanja premoženjskih pravic bi se torej dalo zaključiti, da se v bistvu splača tako ravnati le v dveh sicer pomembnih in pogostih primerih:

1) v primerih večjih premoženj, ko skupna vrednost celotnega premoženja močno presega davčno mero 250 milijonov.

Za manjša premoženja se predsmrtna porazdelitev z davčnega vidika ponavadi ne splača. Pa tudi za premoženja, katerih vrednost se suče okrog zgoraj omenjene davčne mere, je večkrat koristneje počakati prenos "po naravni poti". Če v tem primeru pomislimo npr. na nepremičnine, bomo ugotovili, da je z davčnega vidika vsaj ena pomembna prednost, če se prenos uresniči ob dedovanju, v razliki s prodajno ali darilno pogodbo. V primeru prodajne ali darilne pogodbe bi namreč bilo treba poleg registrskega davka (v primeru prodaje) ali davka na darila (v primeru darilne pogodbe) plačati še celotni davek INVIM, ki obstaja v obdavčenju razlike med začetno vrednostjo nepremičnine (vrednostjo, ki jo je stvar imela takrat, ko je prišla v last sedanjega lastnika) in njeno končno vrednostjo (vrednostjo, ki jo ima ista stvar v sedanjem trenutku, ko namreč preide v last komu drugemu). V primeru dedovanja pa smo videli, da se davek INVIM lahko odšteje od davka na dedovanje.

Kar se tiče davka INVIM, je treba vsekakor upoštevati dejstvo, da ga je zakon progresivno odpravil. Omenjeni davek namreč bremeni samo prenose nepremičninskih pravic, ki so prišle v last tistega, ki bi jih danes prodal ali poda-

ril, pred 31.12.1992, in še te le do 1. 2003. Takrat bo namreč davek INVIM dokončno odpravljen (omenjena davčna prenova spada v okvir reforme, ki je uvedla občinski davek na nepremičnine ICI).

2) v primerih, ko so nepremičnine namenjene aktivni kmetijski ali obrtni dejavnosti, ko je v družini jasno, da bo očetovo dejavnost nadaljeval eden izmed njegovih sinov oz. hčera. V teh primerih je namreč prenos nepremičninskih stvari in pravic davčno olajšan tudi ob navadnih prodajnih pogodbah. Pomislimo samo na olajšave za t.i. "malo kmetijsko lastnino" (*"piccola proprietà contadina"*), ki predvideva obdavčenje z registrskim davkom v fiksni meri, kar predstavlja res veliko davčno olajšavo.

Ob koncu teh nadaljevanj moram opozoriti na dejstvo, da sem se v pisanju držal zakonskih pravil, ki so že po definiciji "splošna in abstraktna", ker v glavnem predvidevajo le splošno pravilo in izjeme. Omenil sem le tiste konkretne primere, ki se pojavljajo najpogostejše. Vsi pa zelo dobro vemo, da je raznolikost specifičnih primerov iz vsakdanjega življenja veliko bolj pisana in pestra kot katerikoli zakonski predpis. Zato je za ureditev premoženjskih pravic res koristen pogovor z notarjem, ki bo znal vsak posamezen primer pravilno zakonsko uokviriti.

K zakonskim pravilom davčnih vidikov dedovanj pa se bo zelo verjetno treba kmalu vrniti, ker zakonski osnutek za vladni finančni manever vsebuje precej obširno reformo doslej veljavnega sistema.

KONEC

SDGZ IN SGZ O TEŽAVAH V ITALIJI IN AVSTRIJI

Delegaciji Slovenskega deželnega gospodarskega združenja iz Furlanije-Juljske krajine in Slovenske gospodarske zveze iz Koroške sta se pred dvema sobotama sestali, da bi preučili probleme, ki tarejo slovensko gospodarstvo v Italiji in Avstriji. Splošna gospodarska kriza, ki je prizadela tako Koroško kot F-Jk, je še dodatno oslabilila gospodarsko podlago v Italiji in v Avstriji živčih Slovencev, ki še zlasti na področju mednarodne trgovine čutijo težke posledice razpusta bivše Jugoslavije. Republika Slovenija še ni razvila učinkovitega koncepta za pospeševanje gospodarstva Slovencev v zamejstvu.

Iz teh in drugih bolj izrazito krajevnih vzrokov je propadlo precej podjetij, zaradi česar je ogroženih veliko delovnih mest. Predstavniki obeh zamejskih gospodarskih organizacij so se strinjali z ugotovitvijo, da tako stanje lahko ogroža ne le gospodarstvo, ampak tudi druga področja dejavnosti obeh manjšin. Zato so se odločili, da sestavijo skupni predlog, ki bo izročen vladi Republike Slovenije, da ga bo

slednja upoštevala pri izvajanju določil, predvidenih v resoluciji državnega zbora za pomoč manjšinam. - SDGZ, SGZ

NOVE OBLIKE VARČEVANJA ZA KLIENTE ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE

Zadružna kraška banka razpisuje triletno obvezniško posojilo v vrednosti 8 milijard lir. Posojilo je razdeljeno na 400 obveznic na prienosnika po nominalni vrednosti 20 milijonov lir. Čista obrestna mera prvega odrezka, ki bo izplačan 1. maja 1997, znaša 3,5% (8% bruto letna obrestna mera). Naslednje obresti bodo obračunane polletno 1. maja in 1. novembra s spreminjajočo obrestno mero, vezano na medbančno donosnost.

Podpisovanje prve tranše obveznic se konča 31. oktobra, datum plačila po nominalni ceni pa je 1. november 1996. Prodaja se bo nato nadaljevala do 31.12.1996 z doplačilom dozorlih obresti. Nominalna vrednost obveznic bo povrnjena ob zapadlosti.

POT DO SREČE

JELENA STEFANČIČ

Popolnoma srečnih ljudi je zelo malo in le ti izbranci sreče poznajo in uporabljajo njene zakone. Kako jim je to uspelo? Najprej so se prepričali, da se morajo še vsega naučiti, potem pa so napravili čez vse črto in postavili prazno posodo novih spoznanj. Zapomniti si moramo, da je kaj vredno le tisto, kar človek napravi, ne tisto, česar se nauči, saj je teorija ničevna brez prakse.

Primer, ki sledi, je odličen, da boste razumeli njegov pomen. Mlada žena je hotela pred odhodom na počitnice očistiti okroglasti akvarij, v katerem je zlata ribica plavala v krogu. Položila jo je v kopalno kad in začudena ugotovila, da je zlata ribica tudi v svojem novem, prostornem bivališču plavala v krogu... "Tedaj sem razumela," je rekla, "da se obdajamo z ogradami, ki si jih sami postavljamo. V duhu sem pregledala svoje življenje

in spoznala, da sem se zaradi strahu, boječnosti, pomanjkanja zanosila v velikodušnost, zaradi ovir, ki sem jih videla vsepovsod, vrtela v življenju kot ribica v kopalni kadi, čeprav sem bila - kot ona - potopljena v veselje, kjer bi se sproščeno gibala, saj sem svobodna."

"Spomni se nazaj..." Nenehoma poslušamo ta pripev, v resnici pa je ta stavek med vsemi nasveti najbolj ponesrečen; ko se s spomini prepleta še obžalovanje, so spomini na preteklost najhujše breme. Preteklost ima samo eno dobro stran: izkušnjo.

DALJE

**SLOVENSKO DEŽELNO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE
VABI VSE ČLANE IN PRIJATELJE NA SVEČANO PROSLAVO OB
50-LETNICI USTANOVITVE, KI BO V KULTURNEM DOMU V
TRSTU, UL. PETRONIO 4, JUTRI, PETEK, 25. OKTOBRA 1996,
Z ZAČETKOM OB 20. URI.**

Na ogled bo tudi razstava "Stara orodja-stari poklici".

PREDSTAVITEV EKIP OLYMPIE IN KOIMPEXA

ERIK DOLHAR

V petek, 18. t.m., so v Gorici predstavili ekipe Olympie, v torek, 22. t.m., pa so bile na Opčinah na vrsti postave Koimpexa.

FOTO: KROMA

Olympia bo s svojo najboljšo žensko postavo pod imenom KMEČKA BANKA K2 SPORT (na sliki) v soboto, 26. t.m., prvič nastopila v državni ligi, saj so igralke prevzele mesto Kennedyja v C1 ligi. V ekipi je prišlo do bistvene novosti predvsem na trenerski klopi, kjer je dosednji trener Bora Marko Kalc nasledil Mirandi Kristančič, medtem ko ostaja zlata generacija odbojkaric SZ Olympie nespremenjena, lanskim igalkam pa se bo pridružila še Borovka Tanja Pitacco. Predsednik društva Simon Komjanc nam je povedal, da ostaja sodelovanje s štandreskim Valom problematično, saj se s tem društvom ne utegnejo dogovoriti, da bi eni imeli najboljšo združeno moško ekipo, drugi pa žensko. Formalni nosilec Olympiine ženske C1 lige je sicer novonastali klub Go-volley, predsednik katerega je postal Franko Bagon. Ambicije ekipe so usmerjene v nabiranje novih izkušenj, saj je nastopanje v državni ligi za Goričanke novost. Cilj je seveda obstanek v enotni C ligi, za dosego tega rezultata pa bi se morala Olympia uvrstiti vsaj med prvih osem ekip. V petek so v Gorici predstavili tudi mladinske ekipe SZ Olympie: vsaj tu obstaja določeno sodelovanje z ostalimi goriškimi društvi, o katerem pa se je predsednik Komjanc skeptično izrazil, saj meni, da tovrstno sodelovanje poteka, dokler odbojkarji niso polnoletni, nakar gre do vsi najboljši k O.K. Valu. Na mladinskem področju bodo barve Olympie branile sledeče šesterke: v moški 1. diviziji AGRARIA TERPIN, naraščajniki KOROPRINT-a, under 18 in ženska 2. divizija MULTI-SERVICE, under 16 pa ADRIA AUTO.

Za moško postavu Olympie CDR bo začetek prvenstva v C-2 ligi problematičen, saj je Simon Terpin izključen za dve koli, Damjana Dornika pa zaradi poškodbe meniskusa ne bo na igrišču vsaj dva meseca. Tudi v moški postavi je prišlo do bistvene spremembe na trenerski klopi, kjer je krmilo ekipe prevzel Hrvat Mijo Vuković, ki je bil do lani dviglač slovenskega prvoligaša Salonita. Prav ta novost je ekipi vlila novega navdušenja, ki je med lanko sezono nekoliko pešalo. Odbojkarji Olympie trdijo, da so

zreli za prva tri mesta prvenstva C2 lige, tudi 4. ali 5. mesto pa bi vodilo v enotno C ligo.

V torek, 22. t.m., so v Pizzeriji Veto na Opčinah predstavili ekipe KOIMPEXA. Moški Sloge Koimpex se bodo od sobote borili v državni B2 ligi, na ženskem področju pa je končno prišlo do združene ekipe, ki bo pod imenom Koimpex ravnako nastopala v državni B2 ligi. Prof. Ivan Peterlin nas je seznanil s številnimi važnimi prireditvami in obletnicami. 31. t.m. bo v Prosvetnem domu na Opčinah slovesna proslavitev 25. obletnice obstoja društva; letos poteka 10 let podpor Koimpexa, na odbojškarskem področju pa sta bili doseženi dve napredovanji: nastopanje v B2 ligi je edinstven primer v naši deželi in celo redkost v treh Benečijah. Glede tekmovalnosti je povsem jasno, da brez sodelovanja in združevanja moči ne gre več, če se želijo doseči odmevnejši rezultati in racionalizacija stroškov. "V tej luči gre ocenjevati združitev moči med nami in Borom," je med drugim povedal Peterlin, "in v tej luči gre ocenjevati združevanje moči na moškem mladinskem področju. Prizadevali smo si, da bi prišlo na moškem področju še do nadaljnjega koraka - združitve vseh najboljših tržaških moških moči in ustanovitve združene ekipe z drugo tržaško ekipo Pallavolo Trieste, pogajanja pa so se zataknila pri denarju. Na ženskem področju je uspel dogovor z Borom: končno je nastal dokument sodelovanja, ki v duhu solastništva B2 lige obvezuje tehnično in moralno obe društvi, da stopata po isti poti. To je eden bistvenih trenutkov v 25-letni zgodovini našega društva. Odstranjujejo se miselne pregrade, na dan stopata elastičnost razmišljanja in pragmatizem. Gre vsekakor za bistven korak naprej v miselnosti odbojnikov, za odstranjevanje stagnacije in miselnih stereotipov... Ne smemo pozabiti, da smo pred šestimi leti bili z moško ekipo v 1. diviziji..." No, sedaj je Sloge Koimpex s to ekipo v B2 ligi. Nove prihode, poleg trenerja Petra De Waldreina, predstavljata enoletno posojilo Valovca Valtreja Princija, ter dosednji D ligaš Samo Miot, medtem ko se pogajanja za videmskega tolkača De Cecca zaenkrat še niso pozitivno iztekla.

POTREBEN NOV DEŽELNI ZAKON ZA ŠPORT

V torek, 16. t.m., je dežela Furlanija-Juljska krajina priredila v Trstu konferenco, na kateri so se javni upravitelji in športni delavci pogovarjali o novem deželnem zakonu za šport.

Pobudo za prvo tovrstno srečanje sta dala deželno odborništvo za šport in deželni CONI, da bi se seznanila s potrebnimi športnega gibanja. Odborniki društev in pokrajinski upravitelji so razpravljali o problemih športa v Trstu ter o zametkih novega deželnega zakona o športu, ki naj bi ga deželna uprava odobrila pred letom 1998. Deželni odbornik za šport De Gioia meni, da je deželni zakon z dne 18. avgusta 1980 št. 43 o športni dejavnosti zastarel. Ta zakon je nastal, da bi olajšal realizacijo športnih objektov, sedaj pa ni več primeren za potrebe upravljanja, vzdrževanja in prilagajanja športnih objektov. Potrebna je večja koordinacija med deželo, pokrajino in občinami, kakor je mnenj tudi zakon za podporo nadarjenim športnikom. Za športne objekte je dežela dala nekatera pooblastila pokrajini, med katerimi so tudi posegi na občinske strukture. Problemi obstajajo tudi na ravni občinskih uprav. De Gioia trdi, da so občine pooblastili za izdajo podpor pri nakupu športne opreme. V resnici pa občine, v skladu z zakoni, namenjajo te podpore drugim področjem. Zato bi bilo treba usmeriti deželno podporo občinam na športni sektor. Tržaški občinski odbornik za šport Degraffi trdi, da dežela ne sme premostiti avtonomije in prisotnosti občin na teritoriju, temveč da je pristojna za programiranje dela v posameznih občinah. Glede na skromno podporo, ki jo dežela nudi občinam, tem ne preostane drugega, kot da znižajo stroške za uporabo energije, saj sklada za direktne posege enostavno ni. Deželni predsednik zveze športnih časnikarjev Re David je predložil še drug negativni aspekt: šport nima še samostojnega odborništva, saj so odborniki pristojni še za gradbeništvo, proračun, kulturo ali še za kaj drugega, tako da jim ostane le malo časa na razpolago, da bi se podrobneje ukvarjali s športom!

ED

AMATERSKI NOGOMET

ZARJA NA VRHU LESTVICE

Juventina gladko izgubila

V elitni ligi je štandreska Juventina Radenska doživela pravo katastrofo, saj ji je Gradese nasula kar 7 golov. V promocijski ligi je bil v središču pozornosti derby Zarja-Sovodnje (na sliki spodaj). S pičlim zadetkom so slavili Bazovci, ki so se tako povzpeli na vrh lestvice. Primorje ni igralo zaradi blatnega igrišča. V 1. amaterski ligi je kriško Vesno oškodoval sodnik, tako da je izenačila z Reanesejem. V 2. AL Brežani nadaljujejo s pozitivno serijo, saj so po zmagi proti Piedimonteju sami na vrhu razpredelnice. Primorac je po razburjivi tekmi premagal Villesse, medtem ko je Kras izgubil z Morarom. V 3. AL je za podvig končno poskrbela doberdobska Mladost, ki je slavila sredi Foljana. Gaja je izenačila z Latte Carsom B, medtem ko je drugo postavbo Brega porazil Union.

FOTO: KROMA

KOŠARKA

DOBER JADRAN, SLAB REZULAT

Negativen začetek Bora v D ligi

V soboto smo bili v tržaški športni palači priča morda eni najlepših tekem Jadrana TKB v B ligi. Dobra volja, solidna obramba in odlična Arena pa, žal, proti solidni peterki Riva del Garda niso bili dovolj. Jadranovci so imeli enkratno prilžnost še minuto pred koncem, ko pa so zgrešili 4 zaporedne proste mete, ki so se nato izkazali kot usodni.

Začelo se je prvenstvo D lige. Bor Radenska je proti Santosu doživel pravo katastrofo, saj je izgubil za skoraj 30 točk. S pravo nogo pa so začeli Cicibonaši, Domovci in Kontovenci. Cicibona Pref. Marsich je z zbrano igro tesno premagala Inter 1904. Zmaga Doma Agresta proti tržaškemu Acliju je bila znatnejša, Kontovel pa je v gosteh premagal Lego Nazionale.

SODELOVANJE S KOROŠČI

CELOVEC - Konec prejšnjega tedna sta se srečali delegaciji športnih krovnih organizacij: koroške Slovenske športne zveze in Združenja slovenskih športnih društev v Italiji.

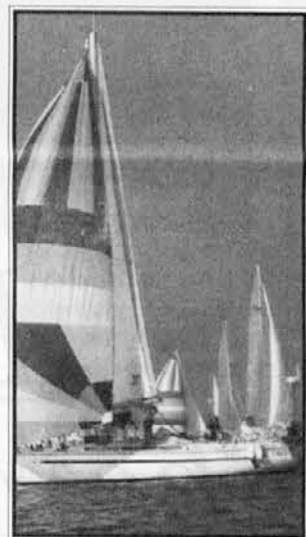
Predstavniki obeh organizacij so se domenili za krepitve sodelovanja s konkretnimi projekti ter da bi v prihodnosti prišlo do več srečanj športnikov iz obeh zamejstev. O financiranju športa s strani Rima, Dunaja in predvsem Ljubljane imata seveda SŠZ in ZSSDI skladne poglede, na isti ravni pa bi kazalo okrepiti skupen napor za uresničitev pričakovanih zamejskega športa na deželni in nacionalni ravni ter pri pristojnih političnih in športnih oblasteh in organizacijah v Sloveniji. Delegacijo ZSSDI je vodil predsednik Jurij Kuferšin, spremljali so ga še Radivoj Pečar, Ksenija Slavec in Mario Šušteršič, za SŠZ pa so na srečanju sodelovali predsednik Marijan Velik, podpredsednik Danilo Prušnik, blagajnik Mirko Oraž in tajnik Ivan Lukan. O rezultatih uradnega srečanja bi lahko zapisali, da so se sogovorniki domenili za okrepitev med-

sebojnega sodelovanja v obliki tesnejših in številnejših stikov med obema športnima krovima organizacijama kot tudi med posameznimi športnimi društvi. Prišlo naj bi tudi do uresničevanja skupnih projektov, usklajenega nastopanja pri vprašanih skupnega interesa. Vsakoletna srečanja naj bi organizirala zamejska športna društva, vsakič pa naj bi bila poudarjena druga športna panoga. Športna združenja v zamejstvu in v Sloveniji ter Urad za Slovence po svetu in v zamejstvu naj bi nad prireditvami prevzeli častno pokroviteljstvo. V Celovcu so predstavniki obeh organizacij izrazili pričakovanje, da bodo nekatere organizacije Slovencev v Italiji in Avstriji v prihodnje pokazale več posluha za potrebe športa, saj so prav športne organizacije tiste, ki bistveno prispevajo k ohranitvi narodne identitete zamejskih Slovencev.

JADRANJE

KERMESSE PO PRIČAKOVANJH

V nedeljo, 20. t.m., je bil Tržaški zaliv spet poln jadrnic, saj se je z regato Alpe Adria Kermesse sklenil letošnji Jenesski pokal, višek katerega je bila nedvomno Barcolana. V ospredje so tokrat stopile jadrnice zamejskih klubov Cupe in Sirene, ki so se kar dobro odrezale. Zmagala je sicer favorizirana Trappola, naši pa so se uvrstili solidno. Nekoliko bolje je šlo jadrnicama TPK Sirene. Njen predsednik Livio Pertot je svojo Five to six popeljal na 10. mesto v 3. kategoriji, povsem zadovoljil pa je mladi Andrej Močilnik, ki je bil s Tomšičevim Selverjem 10. v 4. kategoriji. V isti konkurenci je bila jadrnica Atman predstavnika Cupe Štolfe 20., isto mesto pa je v 2. kategoriji zasedla Peričeva Cest la vie. Iz vrst Cupe se je najbolje odrezala Funet Nadje Canalaz, ki je bila 16. v 1. kategoriji. Glede na ostro konkurenco,

skoraj popolno brezvetrje in nastopanje s standardnimi kajutnimi jadrnicami so bili naši predstavniki v glavnem zadovoljni z doseženim rezultatom.

ODBOJKA

IMSI DERBY S KOIMPEXOM

Olympia Kmečka banka 3. na turnirju Bressan

V soboto je bil v Gorici v sklopu zveznega pokala moški derby med Valom Imso in Sloge Koimpex. Slavili so domačini, preobrat pa je predstavljal prihod na igrišče rezervnega podajača Simona Černica. V zveznem pokalu je igrala tudi ženska združena ekipa Koimpexa, ki je tokrat doživela poraz proti močni Sangiorgini. Soča So. Be.Ma je v Trstu gladko izgubila. Goriška Olympia Kmečka banka K2 sport je bila po-

ražena po tie-breaku proti Martignaccu in tako zasedla 3. mesto na Memorialu Bressan.

NAMIZNI TENIS

TOP 12: KRASOVKI ZADOVOLJILI

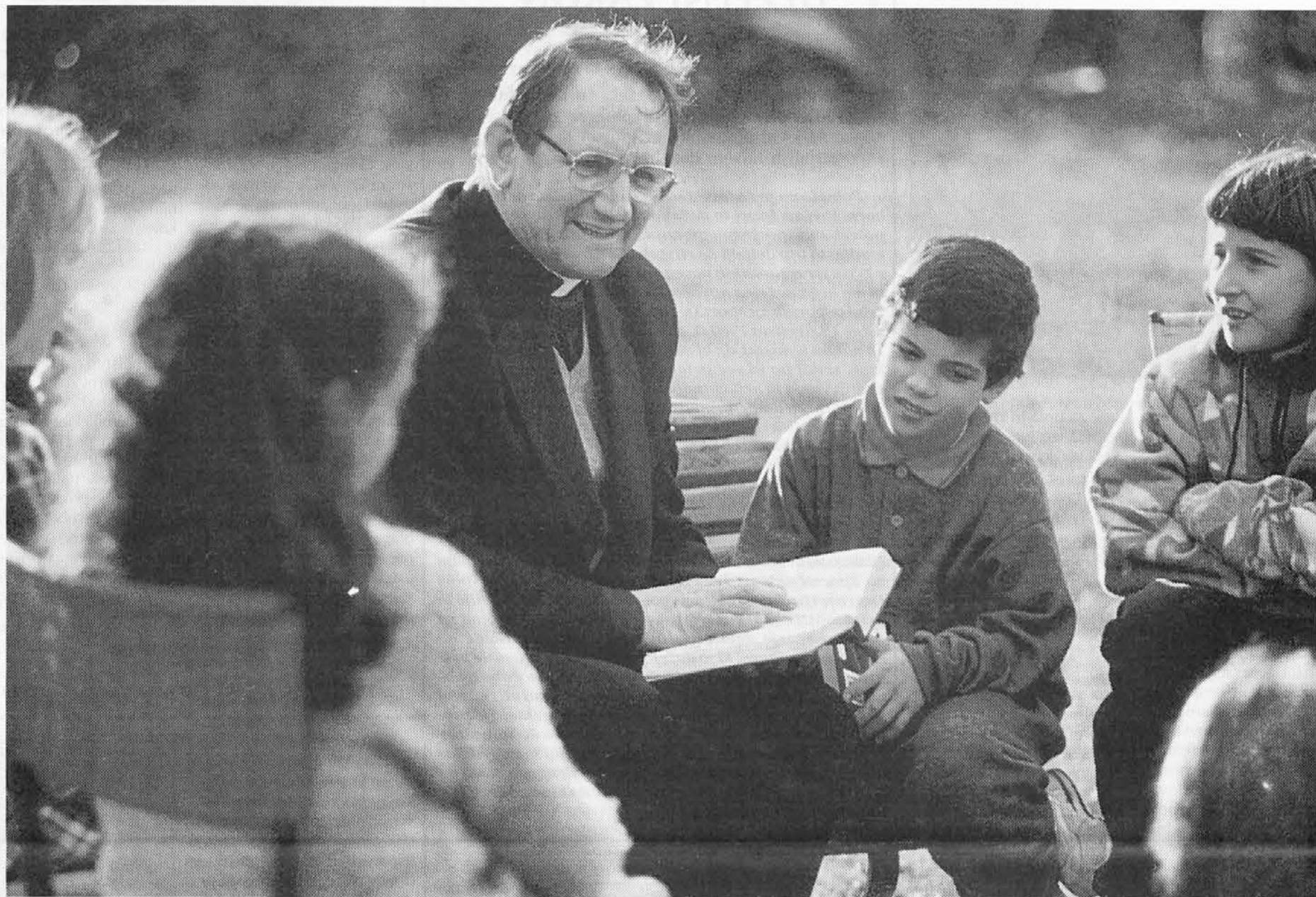
Miličeva 7., Bersanova 12.

Na turnirju najboljših igralk Top 12, ki je bil v Ospedalettu pri Sanremu, sta Krasovki Vanja Milič in Ana Bersan povsem zadovoljili. V družbi najboljših sta se obe odlično izkazali in v hudi konkurenci pokazali izvrstno igro. Vanja je na koncu zasedla 7. mesto, Ana Bersan pa 12.

IZLETNIŠTVO USPELA POHODA NA GRMADO

V nedeljo, 20. t.m., sta društvi Krmenjak iz Jamelj in SKD Cerovlje-Mavhinje priredila pohoda. Lepo vreme je seveda privabilo veliko število nedeljskih izletnikov. Na prvem sprehodu so se udeleženci odpravili čez priložnostno odprti malo-obmejni prehod pri Jamljah, na drugem pa na vrh Grmade.

Duhovniki pomagajo vsem.

Darovi za vzdrževanje pomagajo vsem duhovnikom

VZDRŽEVANJE DUHOVNIKOV V ITALIJI

Dopolnilo za vzdrževanje duhovnikov v letu 1995	425,2 milijard
Darovi za vzdrževanje zbrani v letu 1995	43,3 milijard
Koliko več bi bilo treba zbrati v letu 1996	381,9 milijard

Nedeljo 3. novembra je Škofovsko konferenca določila za dan, v katerem naj se po župnijah italijanskega državnega ozemlja primerno izpostavi pomen darov za vzdrževanje duhovnikov, ki so v neposredni službi krajevnih Cerkev. Pisano je: "Kdor evangelij oznanja, naj od evangelija tudi živi!".

Verniki so lepo povabljeni, da v tej pobudi vsestransko z župniki sodelujejo tudi n.pr. s širjenjem in delitvijo informativnega materiala. Vsekakor sodeluj in, če ti je mogoče, tudi pokloni svoj dar za vzdrževanje duhovnikov. Za to se lahko poslužiš poštne položnice, ki jo lahko dobiš v župnišču ali tudi na poštnem uradu. Darovi oddani do konca leta se lahko, do višine 2 milijonov, odbijejo od prihodkov pri prihodnji davčni prijavi IRPEF.

Nadaljne informacije lahko dobiš tudi na Internetu pod oznako: <http://www.ChiesaCattolica.it/Sovvenire>

Darovi za vzdrževanje in Osem promile. Tvoja pomoč tvoji Cerkvi.

CHIESA CATTOLICA - CEI Conferenza Episcopale Italiana